

Adana büromuza baskın, 50. sayımıza da toplatma

Gazetemizin Adana bürosuna, 19 Mayıs tarihinde, Adana Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi ekipleri tarafından baskın yapıldı. Büro arşivinde bulunan eski gazete nüshalarına, çeşitli dergi ve kitaplara el konuldu. Yaklaşık üç saat büroda karakol kuran polis, gelenlerin kimlik tespitini yaptı ve panoları tahrip etti.

Geçen sayımız birçok yazı gerekçe gösterilerek toplatılırken, böylece son altı sayımız arka arkaya toplatılmış oldu. Dengê Azadi gazetesinin de her iki sayısı toplatıldı.

Şerê Xwekujiyê Ranaweste!..

Umut endişeye dönüşüyor

□ Seçimle kurulan Parlamento'nun uyarılarının dikkate alınmaması ve arabuluculuk girişimlerinin boşa çıkması, özgür toprakların ikiye bölünebileceği endişelerine yolaçtı. ■ Sf. 4

Kürtler yine sınıfta kaldı

□ Kani Yılmaz'ın KDP'yi suçlayan açıklamaları bu çevrenin arabuluculuk rolüne gölge düşürmüş, iki tarafı da tahrik etmiştir. ■ Sf. 15

Gelê Kurd li hêviya wêneyeke dinê weha, ji we dike!
(Foto: Medya Güneşi)

□ Li ser axa Kurdistana azad şerê xwekujiyê nasekine. 11 rêxistinên Kurd hewldidin ku şer rawestînin.

□ YEKBÛN, RNK û TSK: "Divê ev şerê birakujiyê bê qeyd û şert bê rawestandînin û divê em bi tu awayî piştgirî û alîkariya hêlekê nekin".

□ Îran ji milê rojhilatê ve êrişê Kurdistanê dike. Leşkerê Îranê bajarê Helebce bombebaran kir û da ber topan.

■ r. 3

Gemi batarsa kurtulan olmaz

□ Kürdistanî bir tecrübeye sahne olan topraklar, binbir tehlike ve tuzakla dolu bir kardeş kavgasında Kürtlerin kanıyla sulanıyor. Kürdistan Parlamento-su'nun 5 üyesi, yaptıkları ortak açıklamayla çatışmaların durdurulmasını istediler

□ Kürdistanî güçler ve Irak muhalefetine yoğun çabalarına rağmen kalıcı bir anlaşma sağlanmış değil. Behdînan'da PDK, Soran'da YNK kontrolü sağlamış durumda. Hewlêr'de sınırlı savaş var. Halk, tedirgin. Örgüt ambargoları sürüyor.

□ "Fifti-fifti" sistemi tıkanmış durumda. Seçimlerin yenilenmesi gündemde. Sorunlar aşılacak türden değil, ancak sağduyulu davranmayı gerektiriyor.

■ Sf. 8-9

Halkımız kendi topraklarında yine mülteci

□ TC'nin yoğun baskıları sonucu Kuzey'den Güney Kürdistan'a göç eden binlerce Kürt, Güney Kürdistan'ın sınır şeridindeki kamplarda ölümlerle açlık arasında yapmak zorunda kaldığı tercinin acılarıyla kıvranıyor. ■ Sf. 3

Koç û helandina Kurdan

□ Du sedemên vê koçê hene. Yek civakî ye; çunkî Kurd doza mafên xwe yê neteweyî dikin. Dewlet, înkara vî mafê rewa dike û bi vê jî nayê ser, bi hemu hêz û saziyên xwe di êrişê de ye. Duyem aborî ye, çunkî ji ber şer, girtin, kuştin, îşkence, talan û operasyonan xelk nikare karê xwe bike û birçî ye. ■ r. 5

- Gündem: Anayasal vatandaşlık2
- Çözüm: Siyasal mücadele tercih sorunudur.....6
- Demokrasi paketi boş çıktı.....7
- Devrimli düş gerçekleşmedi Avrupa'da devrimsiz birlik.....11
- Şêx tu bi xêr hatî!.....13

yeni bir kitap ve yeni bir sahtekarlık

■ Sf. 16

Uzman gözüyle Diyarbakır'da çarpık kentleşme

■ Sf. 6

Kürt illerinde sağlık hizmetleri tehlike sınırında

■ Sf. 6

Anayasal vatandaşlık

Demirel'in "anayasal vatandaşlığı"nın gerçekte temel önermesi ve aynı zamanda özeti şu: Kürtlüğü tıpkı Ahmet, Mehmet vs. gibi bir özel isim olarak herkes özgürce kullanabilir. Ama kürtlük adına ulusal hak iddia edilemez. Kürt kimliğine anayasal bir anlam kazandırmak yerine, anayasada Türklükten de sözedilmezse; ulusal gidiyetleri, belirginleştirmek yerine, "anayasal aideyt" in vurgulanmasıyla bu ayırım silikleştirilirse "ne şiş yanar ne kebab"?

Kürt sorununun şiddete dayalı çözümündeki ısrar devam ederken, Cumhurbaşkanı Demirel bir süre önce Hürriyet gazetesi yazarlarına yaptığı açıklamalarla devletin tepesinde sözüm ona yeni bir arayışın varlığını "müjde"ledi.

Bakın Demirel ne diyor: "Bir milleti bağlayan bağlar, bugünkü şartlar içinde irki bağlar olamaz. Artık bugün için vatandaşlık bağı irka değil, anayasal haklara bağlamak gerekir. Bu da anayasal vatandaşlıktır. Milleti irka bağlı tarif etmeye kalkarsak parçalanırız."

Demirel, hazırlanacak yeni bir anayasa ile ulusal devletten ve devletin üniter yapısından vazgeçmeden "vatandaşlığın" ve "vatandaşlık hakları"nın yeniden tanımlanmasını öneriyor. Devamla şöyle diyor: Demirel: "Kürt kimliğini tanıyoruz dedim. Eğer bir adam 'ben Kürdüm' diyorsa, hayır sen Kürt değilsin aslen Türksün, ama senin lisanın

başkalaşmış diyenler var... Ancak ben bu kanaatte değilim. 'Kürdüm' diyen desin. Bunu 'Sen Türksün' diye zorlamanın alemi yoktur... Biz milleti öyle tarif etmeye kalkarsak parçalanırız."

Kürt kimliğinin "anayasal vatandaşlığın" neresine yerleştirildiğini gösteren ve vatandaşlığın yeni tanımında Kürt ulusal haklarına yer verilmesinden özenle sakınılacağını anlatan bu yaklaşım, kamuoyuna, Demirel'in gazetecilere Kürt sorunu konusunda "ufuk turu" attığı biçiminde sunuldu.

Oysa görülüyor ki, Demirel'in ifade ettiği çerçeve, Kürt kimliğinin, temel ulusal haklarının tanınması ve anayasal bir güvenceye kavuşturulması yönünde hiçbir yenilik içermiyor. Demirel "utangaç Osmanlılık"la politik cambazlığı, kelime oyunları ile hukuksal hileyi tek bir replikte birleştirmeyi deniyor.

Demirel'in "anayasal vatandaşlığı"nın, gerçekte temel önermesi ve aynı zamanda özeti şu: Kürtlüğü tıpkı Ahmet, Mehmet vs. gibi bir özel isim olarak herkes özgürce kullanabilir. Ama Kürtlük adına ulusal hak iddia edilemez. Kürt kimliğine anayasal bir anlam kazandırmak yerine, anayasada Türklükten de sözedilmezse; ulusal aidiyetleri belirginleştirmek yerine, "anayasal aidiyet" in vurgulanmasıyla bu ayırım silikleştirilirse "ne şiş yanar ne kebab"!

Siyasi ve hukuksal literatürdeki anlamında "anayasal vatandaşlık" kavramının çok uluslu devletlerdeki uluslar arası problemleri belli ölçüde gidermeye elverişli bir içeriği vardır. Eğer söz konusu uluslar birlikte yaşamaya kendi özgür iradeleri ile karar vermişlerse, bu ulusları birarada tutacak ortak hukukun, siyasi ve ekonomik düzen ilkelerinin de saptanması gerekecektir. İşte anayasal vatandaşlık; ırk, dil, din, toprak ve tarih birliği gibi ulus-devlete ait antropolojik, coğrafik ve moral değerler yerine normatif birtakım değerler ikame eden ve devletle birey arasındaki ilişkileri bireyin ve bireyin ait olduğu ulusal, dinsel, siyasi vs. kollektifin haklarını dokunulmaz kabul eden ve hukuksal bir teelde bağlayan kavramsal bir çerçeve sunmaktadır.

O halde dikkat çekilmesi gereken en önemli hususlardan biri şu olmaktadır: Bireysel ve kamusal rollerin bağdaştırılma biçimine ve hak-sorumluluk dengesine çağdaş bir eksen sunabilen "anayasal vatandaşlık" kavramı, kişilerin etnik, dinsel ve politik kimliklerini birer doğal-toplumsal farklılık olarak kabul edip bu farklılığı yatacak sosyal ve siyasal mekanizmalar sunmaktadır. Demirel'in dilinde birer "özel isim"e indirgenen bu kimlik farklılıkları, her türlü gereği özgürleştirilerek oluşturulan dolayısıyla politik topluma da bağlanmaktadır. Bu anlamda, örneğin, ulusların birlikte yaşamının siyasal formunu özgürce belirlemelerinin önünde teorik bir engel yoktur. Federatif bir devlet

modeli mi, özerklik mi; idari özerklik mi kültürel özerklik mi, daha farklı ve özgün bir örgütlenme mi? Bunu belirleyecek olan iradenin önündeki tek engel, taraflar için bir sözleşme niteliğinde bulunan ve yine tarafların özgürce bağladıkları (anayasal) sınırlılıklardır.

Bu durumda "anayasal vatandaşlık" gibi burjuva hukuksal terminolojiye ait olan bu kavram, yine burjuvazinin politik literatürüne ait bir başka ilkeye; UKKTH'na bağlanarak daha anlamlı ve açık bir çerçeveye kavuşturulabilir. Bu doğal ilişki bir kenara, Demirel'in formüle etmeye çalıştığı anayasal vatandaşlık, ulusallığın tarihsel belirlenimine temel teşkil eden öğelerin, kimlik özelliklerinin hukuksal bir güvenceye kavuşturulmasını dahi hazmedebilecek esnekliğe sahip değildir. Üstelik devletin ulusal kimliği konusundaki üniter yaklaşım aynen korunuyor ve şöyle bir manipülasyona başvuruluyor; ırk ve ulus kavramları asıl anlamlarından uzaklaştırılıyor: "Bir milleti bağlayan bağlar irki bağlar olamaz. Milleti öyle tarif edersek parçalanırız." Bununla, Kürtlerin ve Türklerin ayrı irki kökenlere sahip oldukları, ancak aynı ulusu oluşturdukları anlatılmaya çalışılıyor. Bu hinlikte, iki ayrı ulus yoksa, ulusal hak iddiası da olamaz gibi bir düz mantık yürütme ve önkabul var.

Demirel'in başlattığı tartışmanın, bu açıdan bakıldığında, havanda su döğdürmeyi hedeflediği söylenebilir. Eğer Kürt sorununa siyaset zemininde bir çözüm aranacaksa, böyle hileli ve boş tartışmalardan vazgeçilmelidir. Kürtlerin varlığı ulus olarak kabul edilmedikçe bu tür tartışmalar bir anlam ifade etmeyecektir. "Anayasal vatandaşlığın" bir tartışma zemini olabilmesi için, öncelikle Kürtler ulusal bir varlık olarak kabul edilmelidir. Bu durumda, sorunun çözümü için bir hareket noktası yakalanabilir. Hiç değilse diyoruz, çünkü "anayasal vatandaşlığın" kavramsal olarak günümüzde ulusal sorunların çözümü bakımından içerdiği yetersizliklere değinmedi.

MEDYA'dan...

Tarihimizi makûs kılan ulusal defektlerimizden biri durumundaki kardeş kavgası, üstelik ulus olarak kritik bir dönemden geçiyorken, çok yazık ki gündemimizi oluşturmaya devam ediyor. G. Kürdistan'daki kardeş kavgası, ulusal güçlerin ve birçok dost çevrenin girişimlerine rağmen henüz sonuçlanmış değil. Politik rekabetin gafilce bir ihtirasla savaşa dönüştürülmesi, kelimenin tam anlamıyla, Güney'i kurtlar sofrasının iştah kabartan korumasızlıktaki "çelimsiz av"ı durumuna getirmiştir. Nitekim İran'ın Halepçe'yi bombalaması ve bu konuda herhangi bir tepki oluşmamış olması, özellikle bölge devletlerinin bundan sonra daha mücadeleci bir tavır takınacaklarına işaret eder.

Güney Kürdistan'daki kardeş savaşını başlangıcından beri yerinde izleyen Osman Aytar'ın, savaşın gelişimini, nedenlerini, politik dengeleri ve sorunları yetkililerle yaptığı görüşmelere ve gözlemlerine dayanarak değerlendiren yazısı, gelişmeler konusunda zengin veriler sunmakta. Halim Can ve M. Ali Yıldırım arkadaşlarımızın yazılarıyla haber merkezimiz tarafından hazırlanan haberlerle de yeni gelişmelere ve sorunun farklı boyutlarına dikkat çekiyoruz.

Medya'yı içerik ve biçim açısından geliştirmeyi ve okurla daha büyük bir ilgi ve beğeniyle kucaklaştırmayı hedefleyen değişiklik ve yenilikleri aktarmak istiyoruz.

DDKD eski Genel Sekreteri ve İşveç Kürdistan Dernekleri Federasyonu Başkanı Sayın Vildan Tanrikulu, bu sayıdan başlayarak 6. sayfadaki "Çözüm" köşesinde dü-

zenli olarak sizlerle birlikte olacak. Daha önce de gazetemizde zaman zaman yayımlanan değerlendirmeleriyle siyasi ve entellektüel birikiminden yararlandığımız Sayın Tanrikulu'nun, okurlarımızla olan diyalogumuza canlılık ve zenginlik katacağına inanıyoruz. "Çözüm"deki ilk yazısı "Siyasal mücadele siyasal tercih sorunudur" ile siyasal kültürümüzde açılan önemli bir gediğe işaret ediyor.

Bugüne kadar zevkle okuduğunuz inandığımız Baver Andok arkadaşımızın hazırladığı 15. sayfadaki "Muçink" köşesi, bu sayıdan başlayarak yerini Xaçpırs (bulmaca) köşesine bırakacak. Baver Andok arkadaşımıza, ileride bir başka köşede buluşacağımızı umarak şimdilik katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Xaçpırs köşesini gelecek sayımızdan başlayarak değerli araştırmacımız ve mizah yazarımız Mahmûd Lewendî hazırlayacak. Bilgi dağarcığına önemli katkılarda bulunacağına hoşça vakit geçireceğine inandığımız bu köşenin okurlarımızca da beğenileceğini umuyoruz.

Bugüne kadar 7. sayfada yer alan dil araştırmacısı-yazar Felat Dilgeş'in Stërka Geş köşesini, mizanpajda rahatlık sağlamak amacıyla yaptığımız değişiklikler nedeniyle bundan böyle 12 sayfamızdan izleyeceksiniz. Yine aynı nedenlerle, sevgili arkadaşımız Delil Yurdatapan'ın 7. sayfadaki Diyarbakır Notları'nı 10. sayfaya aldık.

Ayrıca, gazetenin genel görüntüsü estetize edecek bazı kontür değişiklikleri yaptık. Umarız yerindedir. Söz konusu değişiklik ve yenilikler konusundaki düşüncelerinizle ve gerekse yeni öneri ve isteklerinizle bu çabalarımızı desteklemenizi istiyoruz.

Geçen sayımızın da toplatıldığını duyuralım.

Dostlukla...

Şerê Xwekujiyê ranaweste!..

□ *Li ser axa Kurdistanê azad şerê xwekujiyê nasekine. 11 rêxistinên Kurd hewldidin ku şer rawestînin. Behsa bi sedan kuştî û birîndaran tê kirin; lêbelê di derheqê kuştin û birîndaran de, hejmarek eşkere tune. Di nav kuştîyan de navên ji berpirsyarên YNK'ê Hesen Kustanî, ji yê PDK'ê jî Ahmed Salih û Şervan Abdurrehman jî, derbas dibe.*

□ **YEKBÛN, RNK û TSK:** "Divê ev şerê birakujiyê bê qeyd û şert bê rawestandî û em bi tu awayî piştgirî û alîkariya hêlekê nekin".

□ **Îran ji milê rojhilatê ve êrişê Kurdistanê dike. Leşkerê Îranê bajarê Helebce bombebaran kir û da ber topan. Ji sedema êrişên Îranê bi hezaran mirovên Kurd jî cîwarên xwe koçbar bûn.**

Navenda nûçeyan- Wek tê zanîn, di serê meha Gulanê de, li Qeladizayê bi sedema lihevnekirina li ser erd û zeviyan di navbera alîgirên PDK'ê û YNK'ê de şer destpê kir. Wek mirov agir bi pûş bixe belav bû; ev şer jî wusa di wexteke zû de, ji mesela erdî derket û li hemû Kurdistanê azad belav bû. Ji bo şerê navbera PDK'ê û YNK'ê, her çiqas hêzên Kurdistanê yê din, li dijî vî şerê birakujiyê, xwekujiyê rawestiyan û ji bo nêvçîtiyê ketin navbera her du rêxistinên, şer tenê li hinek deveran sekîn. Lê mixabin pêşî li şer nehat girtin û şer hîn jî cîh bi cîh berdewam e û li Hewlêrê jî dest pê kir. Bi vî awayî rûpelekî reşê din jî ket dîroka Kurdistanê. Dilreşî û bextreşîya herî xerab ev e ku, hêviya gelê Kurdistanê azad, vî carê ne ji aliyê hêzên dagirkerên devbixwîn ve hat perçekirin. Ji aliyê hêzên Kurdistanê ve hat du qet kirin û welat bû gola xwînê. Herêma Soran ji Silêmaniyê, Qeladizayê heta Şeqlawa hêzên YNK'ê dest li ser kir. PDK'ê jî herêma Behdînan, Dihok, Akrê û Zaxo xist bindestê xwe û bi sedan mirovên welatparêz ji hevdu kuştin û cîwar li hev du talankirin û xerakirin. Tiştê herî xerab ev e ku, berpirsyar û rêvebirên van her du hêzên jî bi xwe xerabiya wî şerê xwekujiyê û zînan zînan û li dijî derdikevin. Tevlî wê yekê jî, şer ranawestiya. Wek ku destekî veşartî ji derwayî îrada gelê Kurd vî şerî dide meşandin.

Serokê PDK'ê rêzdar Mesûd Barzanî bi xwe vî şerî şerekê xwekujiyê dide nîşandan û gazî raya giştî ya gelê Kurdistanê dike û bi dilsojî di gaziya xwe ya 19'ê Gulanê de weha dibêje:

"Ji destpêka vî mehê, welat û miletê me pêrgî karesateke bi xwîn û şerekî xwekujiyê yê pir mezin û ne rewşa bûye. Ev karesat û fitne ya çarenivîs û pêşeroj û destkeftiyên pîroz yê gelê me ku bi xwîna hezaran şehîd û lawên egîd yê gelê Kurdistanê hatine bi destveanîn, dixê nav xeter û metirseyeke pir mezin. Ez di vî qonaxa dîrokî û mesîrî de daxwazê ji her aliyekî vî şerî dikim ku, şerî rabiwestînin û êdî xwîna lawên Kurda bi dest Kurda nerêjin. Divê rawestandîna şerî, giştî û seranserî be, ji bona ku em digel Kongreya Nîştîmanî ya Iraqî û bi hevkarîya hemû xêrxwazan bikaribin rewşê weke rewşa normal ya caran lê bikin û rojekê zûtir dest bi dermankirina birînen xwe bikin. Di gel gaziyan min yê berî vî ez zemîr û wujdana her aliyekî ji we dikim hekem û we bi xwîna şehîdên Kurd û Kurdistanê didim sondê ku hûn guh bidin vî gaziya min û bi cî binin".

Hêzên Kurd navçîtiyê dikin

11 rêxistinên Kurd û Kurdistanê; KDP-Î, YEKBÛN, PKK, PSK, Yekîtiya Şoresgeranî Geli Kurdistan, Bizotnewey Asûrî, Rêxirawî Têkoşanî Rencderanî Kurdistan, Partiya Yekbûyî ya Demokrat a Kurd li Suriyê (YEKÎTÎ), Hizbî Zahmetkêşanî Kurdistan û Hizbî Rizgarî

Kurdistan, ji despêka şer ve heta niha hewldidin ku şer bidin rawestandî.

Wekî din jî, ji aliyê YEKBÛN, RNK/KUK û TSK'ê ve bi navê "Komîteya Pêwendîyan" ji raya giştî re belavokek hevbeş hat belavkirin. Di belavoka hevbeş de, ji bona dijderketin û rawestandîna şerê birakujiyê daxwazî ji hemû gelê Kurd û rêxistinên Kurdistanê tê kirin. Hersê rêxistinên Kurd di beyana xwe de dibêjin, "Divê em bi tu awayî piştgirî û alîkariya hêlekê nekin û ji bo rawestandîna vî şerî, pêçandîna birînen nû bi helwestek serbixwe hewl bidin". Di beyana hevbeş de, hêzên Kurd bal dikên ser pîlan û leyistikên dijmin; nêrîn, daxwaz û pêşniyarên xwe yê di derheqê vî şerî de, di binê şeş xala de wiha didin diyarkirin:

1) Ev şerê ku li Kurdistanê Başûr, di nava hêzên PDK-Y û YNK'ê de dest pêkiriye, 'şerekî birakujiyê' ye. Sedemê çî dibin bila bibin, ev şer şaş e û nayê qebûlîkirin. Divê ev şer bê qeyd û şert derhal bê rawestandî.

2) Divê di vî 'şerê birakujiyê' de, tu hêz û rêxistinên nîştîmanperwer alîgiriyê nekin. Divê hêzên siyasî û avayiyên demokratîk yê Kurdistanê û hemû pêşverû û welatparêzên Kurd bi hemû hêz û îmkânên xwe li dijî vî 'şerê birakujiyê' rawestin û ji bo rawestandîna vî şerî bi helwestek serbixwe hewl bidin.

3) Weke her civatê, di civata Kurd de jî, gelek pirs û pirsgerêk hene û wê hergav pirsên nû jî derkevin holê. Destavetîna çekan di tu demê de nebûye dermanê çareserkerîna pirsên wiha. Şerê birakujiyê di tu demê de pirs û pirsgerêkên civakî û siyasî yê gelê Kurd çareser nekiriye û hergav birînen nû di canê gelê Kurd de vekiriye. Divê pirs û pirsgerêkên hene, bi awa û metodên aşîtiyane çareser bibin....

4) Divê di serî de hêzên siyasî yê Kurdistanê Başûr rêz û hurmeta Hukûmeta Federe ya Kurdistanê bigrin û çareserkerîna pirs û pirsgerêkên civatê bispêrin hukûmetê û muessesên wê, di birêvebirina Kurdistanê Başûr de, divê bi rastî hemû selahiyet û desthilatî di destên Hukûmeta Federe ya Kurdistanê de be.

5) Divê li Kurdistanê Başûr, merc û zemîna rakerîna hêzên çekdar bê amadekirin û teva hêzên çekdar yê PDK-Y û YNK'ê însiyatîfa hemû hêzên çekdar têkeve bin kontrola Hukûmeta Federe ya Kurdistanê. Herwiha pêvajoya damezrandîna 'Artêşa Netewî ya Kurdistanê' bête geşkirin.

6) Ji bo pêçandîna birînen vî şerî û pêkanîna zemîna baweriyek nû, divê bi gelek awayan xebat û hewldanên taybetî bêne tespîtîkirin û meşandin."

Hewldanên YEKBÛN'ê

Ji endamên Komîta Rêvebir a YEKBÛN'ê Ferhat Dildar û Xalit Şahîn, di 8'ê Gulanê de hevdtînek resmî bi endamê Polît Buro ya YNK'ê Dr. Fuad

Mahsum re kirin. Di eynî rojê de, bi cîgirê Serokê Giştî yê PDK'ê Alî Abdullah, endamê Polît Buroyê Dr. Cercîs û endamê Komîta Navendî Fransuwa Herîrî û Abdullah Agîrîn re jî hevdtînek wan çebû. Berpirsyarên YEKBÛN'ê, di hevdtîna xwe ya bi herdu aliya re jî gotin, sedemên şer çî dibe bila bibe, pêwîste ji bo rawestandîna wî şerê birakujiyê herdu hêz bi zûtîrîn wext gav bavêjin û şer bidin rawestandî.

Heyeta YEKBÛN'ê, ji bo rawestandîna şer bi Serokê Giştî yê Partiya Zahmetkêşanî Kurdistan Qadir Ezîzî û endamê Polît Buro ya Partiya Komunîst (Iraq) Kerîm Ahmed û Melle Hesen re jî hevdtînek kirin.

Qêrîna Dayikên Şehîdan

Ji ber sedemên şerê xwekujiyê jiyana gelê Kurdistanê azad ketiye bin metirsiyek pir mezin, giranî û birçibûn çarqat zêde bûye. Gel ji jiyana xwe ya rojane ne ewle ye. Kesek ne dilxwazê vî şerê xwekujiyê ye.

Li gor agahdariya ajansa AFP yê, li Hewlêrê bi sedan keç, jin, dayik û xwişkên şehîdan li dijî şerê birakujiyê xwepêşandaneke kirin û bi pankartên ku li ser wan; "Vî şerî rawestînin an dîrok li we nabuhure", bi rê ve çûn.

Herweha ji Silêmaniyê jî birek jin, xwişk û dayikên şehîdan ji bo rawestandîna şerê di navbera PDK û YNK'ê de 5 rojan meşîyan û hatin Hewlêrê. Li

Hewlêr, di hewşa parlamentoyê de rûniştin û ji hukûmeta federe ya Kurdistanê daxwaza rawestandîna şer kirin.

Ji xwendevanên pola 5 a yê Beşa Bi-jîşkî (Tip) ya Zanîngeha Selahîdîn Emîr Hemenûrî ji bona protestokirina vî şerî xwe kuşt.

Birîna Helebce Nacebire!

Ji fersenda şerê birakujiyê, Îranê keys dîtiye û erîşî ser Kurdistanê azad dike.

Wek Reuter, AA û AP radîghênin; Helebce ji aliyê Leşkerê Dewleta dagirker a Îranê ve hat bombebaranîkirin û topbarankirin. Di encama vî êrişê de, carek din bi hezaran kes ji Helebce cîh û warên xwe bicî hiştin û koçkirin. Birîna ku bi destê Seddamê faşîst di dilê Helebce û di kezeba netewa Kurd de hatibû vekirin dîsa xwîn ketê. Dinya ji van êrişên Îranê yê ku li dijî hukûkê navnetewî re bédeng e. Dewleta Tirk bi nêzikayî li êrişên Îranê zerevanî dike.

Gelek siyasetmedar û ramanwêr dibêjin; şer her çend weku dibêjin ji ber sedemên herêmî dest pêkiriye jî, belê sedema bingehî berberiya desthilatdariya siyasî ya di navbera YNK û PDK-Y de ye. Ji ber vî yekê jî, heta yek yekê têk nebe, şer jî nasekine.

Ji aliyê din tê gotin ku Mesud Berzanî û Celal Talebanî bîna hev wê şer bisekine. Lê, ka çima heta niha nehatine ba hev ev yek jî ne diyar e.

Kürtler yine kendi topraklarında mülteci

Dihok (Medya Güneşi)- Kürt halkı bir kez daha kendi topraklarında mülteciliği yaşıyor. TC'nin yoğun baskıları sonucu Kuzey'den Güney Kürdistanına göç eden binlerce Kürt, Güney Kürdistan'ın sınır seridindeki kamplarda ölümlü açlık arasında yapmak zorunda kaldığı tercihin acılarıyla kıvrınıyor.

Konuyla ilgili olarak görüştüğümüz Dihok Valisi Abdulaziz Teyib'in verdiği göre; şu ana kadar 816 aile "iltica" için resmi başvuruda bulundu. Öte yandan bu sayı hakkında; yerel kaynaklar, 2 bin aile, ajanslar 6 bin kişi, Cumhuriyet'in MİT kaynaklı haberine göre 16 bin ve Özgür Ülke'ye göre ise 30 bin kişi gibi çelişkili rakamlar verildi.

Dihok Valisi Abdulaziz Teyib, gelen insanlar için asgari yaşam koşulları yaratılması amacıyla BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ile temas halinde olduklarını ve konuyla ilgili taleplerde bulduklarını belirtti. UNHR yetkililerinin kendilerinden, gelen mültecilere yer verilmesini istediklerini ve tüm ihtiyaçlarının BM tarafından karşılanacağını söylediklerini belirten Vali, "Biz de, 'mültecilerin yer sorununun olmadığını, eğer diğer ihtiyaçları sağlanacaksa hemen yer bulunabileceğini kendilerine söyledik" dedi.

Edinilen son bilgiler; UNHCR yetkililerinin sözkonusu ihtiyaçları karşılamak üzere BM ile temas halinde oldukları ve "mülteci"lerin; Qesrok ve Şeraniş bölgelerine yerleştirildikleri yönünde.

YEKBÜN'un 2. kuruluş yıldönümünde

Coşkulu kutlama

İsveç (Medya Güneşi)- Kürdistan Birleşik Halk Partisi (YEKBÜN)'un 2. kuruluş yıldönümü vesilesiyle İsveç'in başkenti Stockholm'de bir gece düzenlendi. Theodorakis, Pavorotti gibi sanatçıların konser verdiği, Nobel ödüllerinin dağıtıldığı ünlü Konserthuset salonunda, 13 Mayıs'ta düzenlenen geceye, ulusal marşımız eşliğinde yapılan saygı duruşunun ardından bayanlardan oluşan **Koma Şilan** folklor ekibinin gösterisiyle başlandı. Bir YEKBÜN yetkilisi tarafından yapılan konuşmadan sonra, Güney Kürdistanlı ozan **Tahsin Taha** ve ulusal müziğimizin vazgeçilmez isimlerinden **Şivan Perwer**, izleyicilerin büyük tezahüratıyla karşılanan birer minik konser verdiler. Daha sonra sahneye çıkan ozan **Fuad Ahmed** özgün üslubuyla; ünlü kemanistimiz **Zahid Brifkani** ise adeta enstrümanını konuştuğu programıyla konuklar tarafından ilgi ve beğeniyle izlendiler. Programda yeralan solistler, gecenin sonunda hep birlikte sahneye çıkarak "**Va hatin pêşmergên me**"yi söylediler ve ulusal marşımız "**Ey Reqîp**"le programı noktaladılar.

Salon hostesleri dışında 40 civarında organizasyon ve sahne görevlisinin de yoğun çabasıyla oldukça düzenli ve disiplinli bir örgütlenmeyle gerçekleştirilen geceye **RNK-KUK**, **TSK**, **PDK-Yekgirtin**, **PDK-İran**, **PSK İsveç Temsilciliği**, **Hevgirtin-PDK İsveç Komitesi**, **KAWA İsveç Örgütü**, **PRK (rizgarî) İsveç Temsilciliği**, **Vejin Avrupa Örgütü**, **Tekoşina Sosyalist Partiye Yekiti li Suriye Avrupa Örgütü**, **Partiya Demokrat Kurd li Suriye İsveç Örgütü**, **Partiya Demokrat ya Pêşverû ya Kurd li Suriye İsveç Örgütü**, **Partiya Serxwebûna Kurdistanê**, **YEKBÜN İngiltere**, **Almanya ve Bulgaristan Komiteleri**, **İsveç Kürdistan Dernekleri Federasyonu başkan yardımcısı Ahmet Karaman**, **Yekitiya Jinên Kurdistanê**, **Komeleya Demokratên Kurd li Norveçê**, **HEVKAR-Almanya**, **YKDK Swêd**, **Nsibin Dergisi**, **Komela Kurdistan li Spongayê Swêd**, **Radyoya Spongayê**, **Nunerê Didarê (Organa Yekitiya Ciwanên Kurdistan li Swedê)** **Mahmud Mirgewri**, **Serokê Yekitiya Ciwanên Kurd li Swedê Adiya Batlê** tarafından birer mesaj gönderildi.

Gecede YEKBÜN adına yapılan konuşmada, bir birlik partisi olarak YEKBÜN'un kuruluş sürecine değinelerek, önceki birlik deneyimlerinden kaynaklanan olumsuzluklar nedeniyle kadroların birlik konusuna kuşkuyla yaklaştıkları ancak iki yıllık birlik pratiğinin bu bakışı değiştirdiği belirtildi.

YEKBÜN ve onu oluşturan çevrelerin ulusal demokratik mücadeledeki tarihi rolleriyle ilgili vurgulamalarda bu-

lunulan konuşmada "**Kürdistan Birleşik Halk Partisi, ne kadar güçlenirse güçlensin çalışmalarında ne kadar başarılı olursa olsun, eğer Kürt ulusunun durumunda kayda değer bir değişim sağlanamamış ise, eğer Kürt halkı halen sorununu çözmeyi başaramamış ise, bu bizim de Parti olarak amacımıza ulaşamadığımızı ifade eder. Bizler için de, diğer yurtsever güç ve partiler için de ölçüt bu olmalıdır.**"

Prencip olarak, çalışmalarımızı hiçbir Kürt partisinin çalışmalarıyla kıyaslamamalıyız. Başarımızın kriteri, düşmana ve onun sömürgeci güçlerine karşı aldığımız mesafe olmalıdır. Çalışmalarımızla onları alt ettiğimizde, halkımızın mücadelesini zafere ulaştırdığımızda ve meşru haklarımızı elde ettiğimizde, ancak o zaman başarılı olmuş sayılırız. Ancak o zaman, kendimize de pay çıkarabiliriz." denildi.

Konuşmada devamlı, Kürdistan'ın egemenliği altında tutan devletlerin, bununla yetinmeyip diğer parçalar üzerinde de söz sahibi olmak istediklerine vurgu yapıldıktan sonra, "**Devlet açık, gizli, özel ve korucu güçleriyle Kürt halkına açıkça savaş ilan etmiştir. Halkımız iki seçenikle karşı karşıya bırakılmış; ya göç edip Kürdistan'ı boşaltacak, ya da dağa çıkmaya mahkum edilecek... Resmî rakamlara göre bu gün 1000'in üzerinde köy boşaltılmış. Milyonlarca Kürt ülkesinden göçmek zorunda kalmış ve Anadolu'ya dağılmıştır. Kürdistan'ın demografyası değiştirilmek ve Kürtler azınlık durumuna düşürülmek istenmektedir... Devlet Kürdistan'da kendi koyduğu yasaları bile çiğnemekte ve bütün devrimci ve Kürt yurtseverleri terörist saymaktadır. Değerli aydın ve Kürt dostu sosyolog **İsmail Beşikçi**, **Fikret Başkaya**, **Ahmet Zeki Okçuoğlu** vd. yine Kürt sorunundan dolayı cezaevindedirler. Acaba bunların hangisi teröristtir? Kürt gazete ve dergilerinin yazar ve sorumlularına onlarca yıl hapis ve milyarlarca lira para-cezaları verilmekte ve bir kısmı kapatılmaktadır... Yine Kürt sorunundan dolayı HEP, DEP gibi siyasi partiler kapatılmak istenmekte ve sözkonusu partilere mensup Kürt parlamentelerin dokunulmazlıkları kaldırılıp cezaevine kapatılmaktadırlar" denildi.**

Konuşmanın sonuç bölümünde de, Cephe çalışmalarının varmış olduğu düzey ve birlikte iş yapmanın gerekliliği ve önemine dikkat çekildikten sonra, YEKBÜN'un Kürt sosyalist hareketlerinin siyasal birlik sürecinde ilk adım olduğu, KUK ve TSK ile ilan edilmek üzere olan birlikle de, yeni bir adımın daha atılmak istendiği görüşlerine yer verildi.

Umut endişeye dönüşüyor!

● **Halim Can**

Birleşmiş Milletler kararı ve Batının fiili askeri desteğiyle, kendi özgücü temelinde Ortadoğu'nun sinsi ve acımasız devletlerinin ortasında, kendi kutsal toprakları üzerinde özgürlüğün şafağını yakalayan Güney Kürdistan, tarihsel yazgı tekrarlanarak iki temel ve büyük gücün kendi aralarındaki savaşına sahne oldu.

KDP-Yekgirtin ve YNK arasında Mayıs ayı başlarında patlak veren silahlı savaşımın bütün girişimine rağmen haftalarca devam etmesi ve yüzlerce özgürlük savaşçısının canına malolması, Kürtler ve Kürt dostları arasında sık sık işlenen "Kürtler kendi kendilerini yönetemezler" düşüncesini haklı olarak gündeme getirdi.

En zor şartlarda ve demokrasi geleceğinin olmadığı bir bölgede, demokratik seçimiyle Ortadoğu'ya demokrasi dersi veren Güneyli Kürtler, iki büyük örgütün birbirine girmesiyle hem Kürtler arasında, hem dünyada kazandıkları mevzileri kaybetmekle yüzyüzedirler.

Seçimle kurdukları parlamentonun uyarılarını dikkate almayan ve parlamentoyu işlevsiz duruma sokan iki gücün iktidar savaşı; INC (Irak Ulusal Konseyi)'nin girişimiyle savaşın dozu azalsa da özgür vatan parçasının iki büyük güc arasında paylaşılması endişesi -Soran ve Bahdinan'ın bölüşülmesi- tehlikeli sinyallerin işaretidir ve gelecekte bir bütün olarak Kürt ulusal hareketinin perspektifini bulandırabilecek ciddi uyarılardır.

Savaşın nedenleri, geçmişten bugüne uzanan Barzani ve Talabani arasındaki anlaşmazlığın yeni bir hal-kasıdır. Defalarca iki güc arasında tekrarlanan bu anlaşmazlıklardan her defasında düşman faydalanmış, bugün de Kürt Federe devletini hazmedemeyenlere bu fırsat veriliyor. Bugün gerek Türkiye gerekse de İran,

Kürt Federe devletini yıkmak için pusuda beklemektedirler. Türkiye, Güney'e girmek için bahane aramakta, İran ise sınırda büyük bir askeri yığınak yapmaktadır. İki sömürgeci devlet arasındaki diplomatik trafik de Güney Kürdistan'da meydana gelen olaylar üzerine yoğunlaşmış bulunuyor.

Bir bütün olarak Güney Kürdistan ulusal hareketi ve özellikle de KDP-Yekgirtin ve YNK, yakalanan bu tarihsel fırsatın bir daha kolay kolay elde edilemeyeceğini dikkate alarak, kazanmış oldukları mevzileri ve bu özgür vatan parçasının tekrar sömürgecilerin cirit attığı bir bölgeye dönüşmemesi için Kürt halkının ve Kürt dostlarının dediklerine kulak asmalı, kendi aralarındaki savaşın nedenlerini ortadan kaldırmak için azami çaba göstermeli ve pratikte de bunu davranışlarıyla sergilemelidirler.

Onlar ve onların birliği olmadan hiç kimsenin onları, en modern ordusu ve en teçhizatlı silahlarıyla Saddam diktatörlüğünden koruyamayacağını, elde edilen özgür vatan parçasını savunamayacaklarını ve bölgeye istikrar ve barış getiremeyeceklerini unutmamalıdır. Seçimle kurdukları parlamento ve hükümetin bir formaliteden ibaret olmadığını, bütün soru ve sorunlarını kurmuş oldukları sistem içinde çözebileceklerini dünyaya göstermelidirler.

Kürt halkı, Güney Kürdistan'ın bir Yemen ve bir Afganistan olmasını istemiyor. Halkın oylarıyla kurduğu parlamento işlemeli, parlamentoda tıkanma varsa, yine oluşturdukları sistem çerçevesinde çözüme gidilmelidir. Bütün Kürtleri acıya boğan, dünyadaki dostlarımızı hayal kırıklığına uğratan anlaşmazlık nedenleri bir tarafa itilerek, birbirine çevrilen silahlar, Federe devletin ortadan kaldırılması için pusuda bekleyen düşmana çevrilmelidir.

Welatperwer û Kurdhezek hêja;

Îbrahîm Ergun

di roja 15'ê Gulanê de ji aliyê hêzên tarî ve hat şehîdkirin.

Ew jî tevî kerwana şehîdên azadî û serxwebûnê bû!

Bila serê gelê Kurd sax be!

Li ser navê malbata wî
Kasim Ergun

(1946-1994)

Welatparêzê hêja

Îbrahîm Ergun

ji aliyê hêzên tarî ve hat şehîdkirin.

Emê giyana wî ya pak
di têkoşîna gelê xwe de bidin jiyandin.
Serê malbata wî û yê gelê Kurd sax be!

Xebatkarên Medya Güneşi

Koç û helandina Kurdan

Azad Şatehî

Dema meriv li ser koçê dirame, yekser du sedem tèn bîra însên; aborî û civakî du sedemên ku bi dirêjîya dîrokê bûne sedemên koç-barikirina gelan.

Tirkan ji ber germ û zîwayiyê ango, ji ber metirsiya bîrçûbûnê ji Asya naverast koçkirin; di ser Qafqas re heta Balqanan, di ser İran û Kurdistanê re jî, li Enedolê belav bûn. Ji ber ku ne xelkê cîh bûn û birçî bûn, erîşî hemû şaristanîyetan kirin; xera kirin, wêrankirin û talan kirin. Bi vî awayî Kurdistan jî, bû armanca van êrîşan û di demek kurt de ket bin nufuza wan û paşê jî dagirkirin.

Lê Kurdistan, bi hebûna xwe ya sererd û bînerd gelek dewlemend bû. Ji ber vê yekê jî, xelkên Kurdistanê tenê ji ber ku heywan xwedî dikirin, havînan jî herêmên germ koçî zozanan dikirin. Ev koç li balwan, dildar netêde wek şahî, seyran û cejn bû. Ji ber dewlemendiya xwe Kurdistan bûbû armanca êrîşên der û dorê, ango dagirkeran. Êdî bûbû "pîra nemerda kî çû û hat nigê xwe pêd berda".

Li hember dagirkeriyê, tevger û serhildanên Kurdan, di sedsala 19'an de dest pêkirin û heta îro berdewam in. Helbet di pêvajoyê en-cama şikandin û xwînawîkirina her serhildanê de, koç jî hatiye rojevê. Îcar li Kurdistanê, koç ne şahî û seyran e; kuştin, wêran-kirin, talan, giryan, ango ji holê rabûn û neman e.

Di destpêka sedsala bîstane de, piştî şerê cîhanê yê yekem û tîkçûna Împeratoriya Osmanî û avabûna Komara Tirkî ya "nû", karesatên hatin serê Ermenîyan; tehcîr û jenosîdên ku bi serê wan, Kurdan û kêmeneteweyên nav tuxûbên Komara "nû" de hatin, ne hewceyê salixdanê ne, herkes dizane û birînên wan hîn ter û teze ye. Li deverên ku berê lê dijîn, netê de, îro Ermenî neman. Mal û milkên wan, wek yê Asuriyê de-vera Hekarê, an hîbeyî xezîna dewletê kirin an jî firotin hin kesên hevkarên xwe yê wan deveran. Kesên ku, ji ber tevkuji û tehcîran karibûn canê xwe rizgar bikin, hin çûn Ermenîstana Sovyetê û hin jî li Rojhilata Naverast û metropolên Tirkîyê belav bûn. Yê ku li Tir-

kiyê man bi piranî wek hemû kêmeneteweyên din asîmîle bûn, taybetmendiyên xwe yê neteweyî wunda kirin û heliyan.

Lê Kurd, ne kêmenetewe bûn, yek ji du neteweyên serekî yê Tirkîyeyê "nû" bûn. Têvî tevkuji, koçkirinê bi darê zorê û asîmlasyonê jî, jiyan û hebûna xwe heta îro domandin, axa bav û kalên xwe bicînehiştin û neheliyan.

Piştî serkutkirina serhildanên Kurdan û xapandina wan li serdema nivê sedsala bîstem, Dewleta Tirk, bi hezaran Kurd bi darê zorê ji welatê wan derxist, bi dîrxist û li qelaçên Enedolê belav kirin. Bi vî

ew e ku êdî Kurd, sedem çî dibe bela bibe, naxwazin welatê xwe bi cî bîhêlin. Li tîlên rêsayî dixin, li kemînan, li mayinan dixin, "li sînoran bê sînor dixin" û li şûna metropolên Tirkî; şewitî be, wêran be, birçîbûn û birakujî jî lehebe axa rizgarkirî ji xwe re hildibijêrin. Ev yek bihêzbûna hestê netewî nîşan dide. Lê bi me xweş be an nebe, sedemekî vê koçê, şerê navbera Dewletê û PKK ê ye. Vî şerê dijwar herkes bêzar kiriye û xelk nema kare ji xwe re kar û xebatekê bike; tê kuştin, tê girtin û îşkencekirin û mal û milkên wan tê talankirin.

Du sedemên vê koçê hene. Yek civakî ye; çûnkî Kurd doza mafên xwe yê neteweyî dikin. Devlet, înkara vî mafê rewa dike û bi vî jî nayê ser, bi hemu hêzû saziyên xwe di êrîşê de ye. Dixwaze çavên wan bitirsîne da ku wan hîn jî bi çewsêne. Her wiha, bi zanebûn an bi nezanî tadeyîya gerilan jî, li xelkê dibe. Helbet, divê xelk li

şervanên xwe xwedî derkeve, lê divê ew jî, bi zanebûn xebata xwe bikin û fersendê nedin ku, dewlet xebat û tevgera wan bike mahna êrîşên xwe yê li ser xelkê. Duwem aborî ye, çûnkî ji ber şer, girtin, kuştin, îşkence, talan û operasyonan xelk nikare karê xwe bike û birçî ye.

Ger sedemekî êrîşên dewletê pêşketin û geşbûne tevgera rizgarîxwaz be, yê din jî ew e ku, hebûna Kurdan û jiyana wan a li ser axa wan metirsiyek potansiyele ji bo Tirkên nijadperest û kolonyalist. Ji ber wê ye ku, îro Kurd, dibin armancên êrîşên dirindane yê hêzên artêş, polis, korucu (parêzge), tîmên taybetî û hêzên din ên dewletê, çî nehîni û çî jî eşkere. Îcar divê hêzên welatparêz vê feresendê nedin dewletê û rê li koçê bigrin. Çûnkî, bi van koçên dawîn tiştê ku, 70 sala dewlet dixwaze bike û nikaribû bikira, dibe. Bi vî awayî dixwaze demografya Kurdistanê biguhere, cografya wê teng bike, Kurdan li welatê wan bike kêmenetewe û wek kêmeneteweyên din bihelîne.

Îcar divê em rastiya xwe û ya dijminê xwe baş nas bikin, politîkayên xwe li gor rewşa welatê xwe û "Dinya Nû" pêk bînin û li gor wê gavan bavêjin da ku ji tehcîr û jenosîdan rizgaribin û di armanca xwe de bi serbikevin.

Du sedemên vê koçê hene. Yek civakî ye; çûnkî Kurd doza mafên xwe yê neteweyî dikin. Devlet, înkara vî mafê rewa dike û bi vî jî nayê ser, bi hemu hêzû saziyên xwe di êrîşê de ye. Duwem aborî ye, çûnkî ji ber şer, girtin, kuştin, îşkence, talan û operasyonan, xelk nikare karê xwe bike û birçî ye.

Jî nehat ser, ji bo yê mayî jî asîmîle bike, mihacirên Tirk anî li şûna wan cîwar kir. Lê Tirk, bi van dek û dolabên xwe jî bîserneketin û Tirkên hatibûn asîmîle bûn.

Dagirker Tirk, Ereb, an Fars be her dagirker e û li çar aliyê Kurdistanê zordariyê li gelê me dike. Di dîroka gelê me de, koça herî mezin ku, bû egera mirina bi sedan zarok, jin û pîran, ya ji başûr ber bi bakur û rojhilatê Kurdistanê bû û bi wê koçê, cîhan hemû bi eş û azara Kurdan a bi sedsalan hesiya.

Belê, li bakur, piştî îngilaba eskerî ya 12 Îlonê û bi taybetî jî, ji ber şerê di navbera şervanên PKK'ê û hêzên dewletê de, koçek bêdeng ku, haya kesî jê tune ye, ji Kurdistanê ber bi metropolên Tirkîyê destpêkir û roj bi roj mezin dibe. Îcar ew nebes bû îro jî, ji Bakur ber bi Başûrê Kurdistanê, gundiyan li ser tixûbên çêkirî koç dikin. Li gor ajans radighênin jimara koçbaran, ji 6 hezarî bêtir e û her ku diçe mezin dibe. Ev jimare li gor rojnama Cumhuriyetê ku jêder îstixbarata Tirkî nîşan dide 16 hezar û li gor Ovgur Ulkeyê jî ji 30 hezarî bêtir e. Li gor nûçevanê me radighêne, waliyê Dihokê dibêje, 816 malbat û jêderên herêmî dibêjin, 2 hezar malbatî koç kirine.

Jimar çend dibe bela bibe, rastî

KISA * KISA * KISA

□ 15 Mayıs günü Urfa'nın Suruç ilçesi Cumhuriyet Mahallesi'nde Mustafa Ateş adlı bir kişi kimliği belirlenemeyen kişilerin silahlı saldırısı sonucu olay yerinde yaşamını yitirdi. 50 yaşlarında olduğu belirtilen Ateş'in ne amaçla ve kimler tarafından öldürüldüğü konusunda bilgi edinilemedi.

□ 16 Mayıs günü Malatya Adliyesi önünde bekleyen öğrencilere faşist oldukları bildirilen kişilerce saldırı düzenlendi. Edinilen bilgiye göre olay şöyle gelişti: Şubat ayında ülkücü olduğu belirtilen bir öğrenci öldürülmüş, olayla ilgili 100 öğrenci gözaltına alınmıştı. 3'ü tutuklu olmak üzere halen 18 öğrencinin yargılandığı davanın 16 Mayıs'taki duruşmasına gelen görgü tanığı, şahit ve sanık öğrencilere faşistlerce sopalı, bıçaklı saldırı düzenlendi. Saldırı sonucu aralarında gazetemiz muhabirinin de bulunduğu 5 öğrenci çeşitli yerlerinden yaralandı. Halen tutuklu yargılanan öğrencilerin adları şöyle: **Serdar Banem, Mikail Acun** ve soyadı öğrenilemeyen **Muhammed**

□ 16 Mayıs günü Diyarbakır'ın Seyrantepe semtindeki Marangozlar Sitesi civarında Dicle Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji bölümü 2. sınıf öğrencisi olduğu öğrenilen **M. Emin Alkan** adlı kişi, kimliği belirlenemeyen şahısların silahlı saldırısı sonucu ağır şekilde yaralandı. Alkan, kaldırıldığı Tıp Fakültesi Hastanesi'nde yaşamını yitirdi.

Aynı gün Diyarbakır'ın Dağkapı semtinde dolmuş durağı önünde bekleyen Minibüsçüler Kooperatifi başkanı **Mehmet Aydın**, saat 14.00 sıralarında kimliği belirlenemeyen kişilerce silahlı saldırıya uğradı. Saldırı sonucu ağır şekilde yaralanan Mehmet Aydın, kaldırıldığı Tıp Fakültesi Hastanesi'nde tedavi altına alındı.

□ 19 Mayıs günü Batman'ın Çamlıca Mahallesi'nde caddede yürümekte olan **İsmail Sevim** adlı kişi, kimliği belirlenemeyen bir kişinin silahlı saldırısına uğradı. Saldırı sonucu ağır şekilde yaralanan Sevim, kaldırıldığı Devlet Hastanesi'nde yaşamını yitirdi.

Kulp-Lice köylerinde devlet güçlerinin operasyonları sürüyor. Yaklaşık 1 ay önce başlayan ve Kulp-Lice-Genç ilçeleri kırsal alanını insansızlaştırmak amacı taşıyan operasyonlar çerçevesinde birçok köy yakılmış ve bazı köylüler öldürülmüştü. Bölgede hala insan barındıran Kaynak (Kuriç), Ağaçlı (Çiteşa) ve Narlıca (Tiyoke) adlarındaki 3 köyde de, göç hazırlıkları başladı. Köylerin ileri gelenleri ile Bölge Valiliği ve Jandarma Komutanlığı arasında görüşmelerin sürdüğü ancak köylülere koruculuğu kabul ettikleri takdirde köyde kalabileceklerinin söylendiği öğrenildi. Görüşmelerin kendi lehlerine sonuçlanmayacağı köylülere dile getiriliyor. Bu arada, son operasyonla birlikte Kulp ve Lice ilçelerinin köylerinden yaklaşık 3 bin kişinin Diyarbakır kent merkezine göç ettiği belirtiliyor.

□ 25 Mayıs günü Diyarbakır'ın Şehitlik semtinde gıda toptancılığı yapan **Mehmet Önen** adlı kişiye, kendisine ait dükkanda sabah saatlerinde, kontrgerilla elamanı oldukları iddia edilen **Haneli Akboğa** ve **Halil İbrahim Sarkaç** adlı kişilerce silahlı saldırı düzenlendi. Saldırıya maruz kalan Mehmet Önen olay yerinde yaşamını yitirdi. Halk olay sonrasında kaçan saldırganları kovalamaya başladı. Yaklaşık 15 dakika sürdüğü belirtilen kovalamaca sonucu, Haneli Akboğa ve Halil İbrahim Sarkaç adlı saldırganlar Urfa kapı semtindeki Lalabey Mahallesi'nde bir çıkmaz sokakta yakalandı. Halkın arasından açılan ateş sonucu ağır şekilde yaralanan saldırganlar kaldırıldıkları Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde öldüler. Olaydan sonra devlet güçlerinin gerçekleştirdiği operasyonlarda, Mehmet Önen'in akrabası oldukları öğrenilen **Ahmet, İbrahim** ve **Süleyman Önen** adlı şahıslar kontraların öldürülmesi olayına karıştıkları gerekçesiyle gözaltına alındılar. Sorguları devam eden Önen'lerce polise verilen ve saldırganlara ait olduğu belirtilen Takarof marka tabancaların daha önce birçok faili meçhul cinayette kullanıldığını tespit edildiği bildirildi. Daha önce birçok kez tehdit edildiği belirtilen **Mehmet Önen**'in eski KUK örgütü üyesi olduğu iddia edildi. Olayla ilgili soruşturmanın sürdüğü kaydedildi.

□ 16 Mayıs günü gece geç saatlerde Diyarbakır'ın Saraykapı semtinde bulunan Kapalı Cezaevi'ndeki 18 bayan tutuklu, koğuştaki yangın çıkardı. Cezaevi çatısının tuştığı olaya itfaiye ekipleri müdahale etti. Cezaevi yönetiminin saklamaya çalıştığı belirtilen olayın ertesi günü tutsaklar açlık grevine başladı. Olayın bir tutsağın mahkemeye çıkarılmaması neticesinde meydana geldiği öğrenildi. Olay sonrasında bayan tutsakların dayaktan geçirildiği ve 3 gün boyunca itfaiye ekiplerinin cezaevi civarında tutulduğu bildirildi.

□ 28 Mayıs günü Diyarbakır'ın İnönü caddesi itfaiye civarında bulunan 1 askeri araca kimliği belirlenemeyen kişilerce bombalı saldırı düzenlendi. Saldırı sonucu araçta bulunan 2 askerin ağır şekilde yaralandığı bildirildi. Bu arada saldırıdan sonra devlet güçleriyle saldırıyı düzenleyenler arasında yaklaşık 15 dakika süren bir çatışma olduğu görgü tanıklarınca ifade edildi. Daha sonra yapılan açıklamada olaya karıştığı ileri sürülen bir kişinin devlet güçlerince ele geçirildiği belirtildi. Saldırısı henüz üstlenilen olmadı.

Kürdistan kaplıcalarından turizm geliri beklentisi

□ **Petrol, Fırat-Dicle sularından sonra Kürdistan kaplıcaları da, iştah kabartıyor.**

Gaziantep (Medya Güneşi)-TC Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü uzmanlarından Şevket Çivi "Gap ve Turizm" konulu raporunda, Siirt'te Türkiye'nin 2. büyük kapasiteli kaplıcasının (Billioris Kaplıcası) bulunduğunu belirtti. Diyarbakır Çermik kaplıcasının ve Gaziantep Safdağı Tepesi'ndeki ozon gazının çeşitli hastalıklara

iyi geldiği belirtilen raporda "Siirt Billioris Kaplıca suyu doğal çıkışlı olup, saniyede 260 litre akım değerinde, 64.188 kişilik banyo yapabileceği kapasitesine sahiptir. Kaplıca, romatizmal, deri ve göz hastalıklarına ve kadın hastalıklarına iyi gelmektedir" deniliyor. Diyarbakır Çermik kaplıcasının da, deri, solunum yolu

sinir sistemi, böbrek ve idrar yolları hastalıkları ile metabolizma bozukluklarına iyi geldiğini vurgulayan Çivi; "Gaziantep'te Safdağı tepesinin arazi yapısı nedeniyle sürekli oksijen ve ozon gazı ürettiği söylenmektedir. Burada yapılacak araştırmaların olumlu sonuç vermesi halinde göğüs hastanesi yapılabilir. Böyle bir hastane ile Çermik ve Billioris kaplıcaları ile Ortadoğu ülkelerine hizmet verilebilir" dedi.

Çözüm

Vildan Tanrıku

Siyasal mücadele siyasal tercih sorunudur

Ülkemizde yürütülen siyasal iktidar mücadelesinin, çeşitli boyutları ile bu mücadelenin bizzat içinde olanlar açısından da tam bir açıklığa sahip olduğunu söyleyebilmek güç. Gerek düşünsel, gerekse pratik davranışlar bakımından, ilk başta bizzat siyasal iktidar mücadelesi içinde fiilen yer alan kadrolar arasında ve giderek toplumumuzun diğer kesimlerinde siyasal mücadelenin açıklık kazanmayan bir boyutu, bu mücadelenin her şeyden önce bir siyasal tercih olayı olduğudur. Bu durum, elbetteki kendisi ile beraber birçok zaaf ve yanlışlığın temel kaynağını oluşturmaktadır.

Üzülerek belirtmek gerekir ki, bugün ülkemizde, siyasal mücadelenin en etkin aracı olan bir siyasal parti içinde yer alanın temel ölçüsü olarak, sözkonusu siyasal parti ya da örgütün gücünün ve dolayısıyla "başarı"ya olan "yakın"lığının kabul edilmesi, siyasal kadrolar arasında küçümsenmeyecek bir ölçüde yaygındır. Diğer bir ifade ile, siyasal mücadelede, tüm boyutları ile tercihler değil, "güç" ve "başarı" düzeyi hareket noktası olarak alınmaktadır. Neyin niçin istendiği ve istenilenleri elde etmek için hangi araçlara ve hangi çalışma biçimlerine ihtiyaç duyulduğu sorularına yanıt arama yerine, var olan "güç" ile birlikte -direk ya da dolaylı biçimlerde- hareket etme eğilimi geniş kesimlerin davranışlarını belirlemektedir. Bu durumun ortaya çıkardığı ve çıkaracağı sonuçlar ise, siyasal iktidar mücadelesinin nesnel olarak Kürdistan'daki hedefleri, potansiyeli ve çalışma alan ve biçimleri açısından yutulmasıdır. Bu davranışa siyasi mücadele literatüründen çok somut örnekler vermek mümkündür. Bu davranış, birçok kez teori durumuna yükseltilmektedir. Sadece belirli bir kesimde değil, birçok kesimde bunun farklı yansımaları tespit etmek mümkündür. Var olan ile yetinme, siyasal mücadelenin çeşitli boyutlarını küçümseme ya da görmezlikten gelme anlayışı, düşünsel derinliğin yerini yüzeyselliğin ve tekdüzeliğin alması; mücadelenin, bir toplumun yeniden örgütlenmesi çabası olarak çok yönlülüğünün görülmek istenmemesi, tarihsel köklerinin inkar edilmesi ya da çarpıtılması, sözünü ettiğim zaaf ve yanlışlıkların, bugün Kürdistan'da siyasal mücadele içinde ortaya çıkan farklı yansımalarıdır.

Siyasi mücadele tarihi, farklı istem ve çıkarılarda somutlaşan siyasal tercihlerle iktidar olma isteminin tarihidir. Yaşanılan toplumun, içinde bulunulan koşullardan farklı bir biçimde örgütlenmesi istemini bu tercihin temel bir ögesi olarak niteleyebiliriz. Öngörülen ya da özlemi duyulan değişiklik, farklı tarihsel koşullarda, farklı siyasal tercihlerin toplumsal bileşenlerinin de önkoşullarını yaratmaktadır. Siyasal mücadelenin toplumsal bileşenlerindeki sözü edilen farklılık, bu anlamda siyasal örgütlenme ve mücadelede farklı yapılanmaların ve biçimlerin ortaya çıkmasını gerektirmektedir.

Kürdistan'ın bütününde, siyasal mücadelenin en önemli boyutu, Kürdistanlıların kendi ülkelerinde siyasal iktidar olma istemlerinde ifadesini bulmaktadır. Bu istem, her şeyden önce ülkemiz üzerindeki yabancı işgal ve boyunduruğun ortadan kaldırılmasını öngörmektedir. Kürt ulusunun kimliğinin kabul edilmesi ve ülkemizi işgal altında bulunduran devletlerde hukuksal bir statü ve güvence kazanmasından, ülkemiz topraklarının bütününe kapsayan bağımsız bir devlet olarak toplumumuzun örgütlenmesi istemine kadar, tüm siyasi hedefler "ulusal iktidar" öngören bir siyasal tercihi ve bu anlamda da siyasal mücadelenin temel bir boyutunu göstermektedir. Açık ki, Kürdistan'daki siyasal mücadelenin "ulusal iktidar" olma isteminde ifadesini bulan siyasal hedefinin en alt biçimi ile en kapsamlı biçimi arasındaki geniş yelpaze, toplumumuzda farklı siyasal bileşimlerin de temelini oluşturmaktadır. Sözü edilen siyasi hedefin geniş yelpazesinin en alt biçiminde bile, ulusun bütünlüğünün birarada olmadığı gerçeği, mücadelenin toplumsal bileşeninin olabilecek en geniş biçimini ortaya çıkarmaktadır. Kürdistan'da yürütülen siyasal mücadelenin "ulusal iktidar olma"nın yanında; ekonomiden sosyal yaşama, eğitim politikasından sağlık hizmetlerine, toplumun siyasal örgütlenmesinden mülkiyet hakkı ve ilişkilerinin örgütlenmesine varıncaya dek, bir dizi alanda, tüm toplumlarda olduğu gibi Kürdistan toplumunda da varolan farklı çıkarlar ve istemler, siyasal mücadelenin bir diğer önemli boyutunun temelini oluşturmaktadır. Açık ki, mücadelenin bu boyutu da, yine toplumumuzda farklı bileşenleri somutlaştırmakta ve bunun örgütlenmesini gerektirmektedir.

Kürdistan'da siyasi mücadelenin, siyasal tercihlerin de temelini oluşturması gerekmektedir. Normal olanı budur. Ancak başta da belirttiğim gibi, özellikle son yıllarda bu tercihler, yerini daha farklı "temellere" terk etmiştir. Siyasal mücadelede bu konuya örnek oluşturabilecek düşünsel ve pratik tutumlar bulmak için fazla zorlamaya gerek yoktur. Mevcut siyasal program, politik perspektif, örgüt ve mücadele anlayışlarındaki farklılıkları görmezlikten gelen ya da alabildiğine bir umursamazlık ile geçiştiren tutumlar, mücadelenin her düzeyinde ne yazık ki hala çok yaygın durumdadır. Bu tutumlar ulusal demokratik hareket açısından çok geniş bir potansiyelin atıl kalması ile sonuçlanmaktadır. Yaşanılan dönemin en önemli siyasal tikanıklığı da bu noktada yatmaktadır. Kürdistanlı siyasal kadrolara bu tikanıklığın aşılmasında büyük görevler düşmektedir.

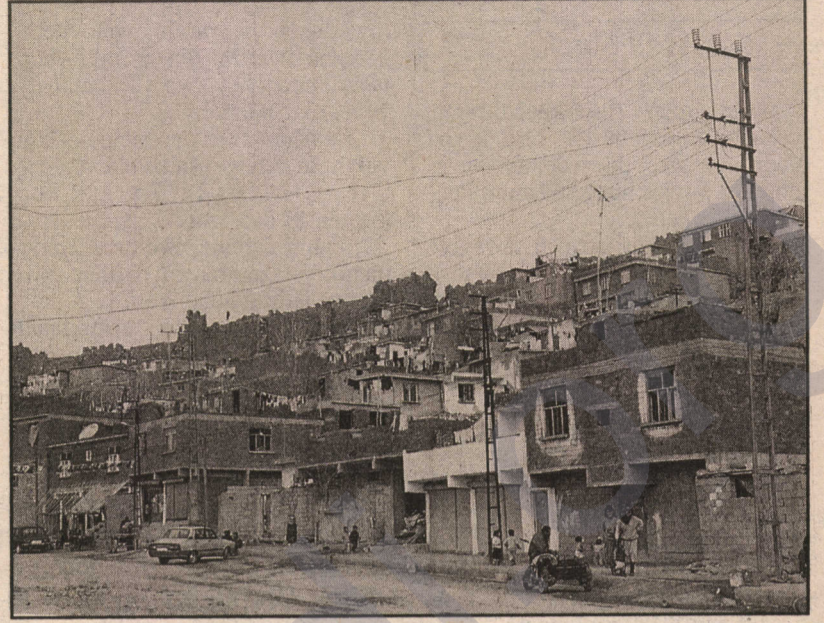
Uzman gözüyle: Diyarbakır'da çarpık kentleşme

Delil Yurdatapan

Diyarbakır- Son iki yıl içerisinde Diyarbakır'a olan göç, çeşitli sosyal problemlerle birlikte, çarpık kentleşmeyi de beraberinde getiriyor. Uzmanlar, sağlıklı kentleşme ile ilgili çeşitli çözüm önerileri getirirken, Diyarbakır Mimarlar Odası Başkanı **Mustafa Kaya**, Diyarbakır'da meydana gelecek olası bir depremde, mevcut yapıların yüzde 80'inin yıkılacağını öne sürüyor.

Özellikle son iki yıl içerisinde yoğunlaşan savaş ile birlikte, devlet güçlerinin köy yakma ve boşaltma yönündeki saldırıları, bölgeden Diyarbakır kent merkezine doğru yoğun ve mecburi bir göçe neden oldu. Bu göçe maruz kalan Diyarbakır'ın 1990 nüfus sayımına göre 400 bin civarında olan nüfusu, içinde bulunduğumuz 1994'te, fiilen 1.5 milyona ulaşmış bulunuyor. Göçten en çok nasiplenen Bağlar şemtinin nüfusu 150 bin olarak tahmin ediliyor. Göç sonucu artan nüfus işsizlik, konut sıkıntısı, çevre kirliliği gibi birçok sosyal ve ekonomik sorunu da beraberinde getiriyor. Bu sorunların başında gelen konut sıkıntısı, acil ihtiyaç nedeniyle sağlıksız yapılar ve çarpık kentleşmeyi de beraberinde getiriyor.

Maddi zorluklarla göç eden aileler doğal olarak ucuz konut arayışına giriyor. Yapı projesini bile formalite olarak gören özel inşaat müteahhitleri, yerel yönetimin vurdumduymazlığından da yararlanıp uzmanlara beton yığını olarak adlandırılan konutlar üretiyor. Ucuz olduğundan göç eden aileler için cazip olan bu yapılar, yoğun bir rağbet görüyor. Bu yapılarla olan talep fazlası nedeniyle bu tür müteahhitlere de çok iş düşüyor. Yapılan binaların, kat sınırlamasına, imar durumuna uymadığı; çoğu yapıların inşaat alanının imar durumuna aykırı olduğu, yapı projesine uymadığı, yeşil alan ve toprak alanlarının konut alanlarına dönüştürüldüğü ve bunların sağlıklı kentleşmeyi engellediği; tüm bunların da çarpık kentleşmenin en önemli etkenleri olduğu uzmanlar tarafından dile getiriliyor.

Diyarbakır Mimarlar Odası bülteninde yayımlanan sağlıklı kentleşme ile ilgili bir makalesinde mimar **Mahir Halis**, kent olgusunu "nüfusu belirli rakamlara ulaşmış, sanayi, endüstri, iş kollarının bulunduğu, insan ilişkilerinin bu iş kolları paralelinde geliştiği, kırsal kesime göre daha mobil yerleşim birimi" şeklinde tarif ederek, Diyarbakır'da çarpık kentleşmenin önlenmesi için şu görüşleri söyle dile getiriyor: "1. tüm birimleriyle yeterli kadroya sahip yerel yönetim, 2. yeni imara alınacak alanlarda düzenli veya altyapısı yapılmış arsalar üretilmelidir, 3. Çok az yerde görülen tarihi eserlere sahip Diyarbakır'da bu tarihi eserlerle ilişkili dinlenme ve turistik tesisler yapılmalı, surlar bu kaynak için örnek gösterilebilir, 4. doğal kaynaklardan biri olan Dicle nehriyle ilişkili olacak uydu kentler yapılmalı, 5. Dicle nehri üzerinde dinlenme, spor ve turistik tesisler yapılabilir.

Aynı bültende Diyarbakır Mimarlar Odası Başkanı **Mustafa Kaya** ise, "Şehirleşmenin Toplum Üzerindeki Etkileri ve Diyarbakır" başlıklı makalesinde, Diyarbakır'da meydana gelebilecek olası bir depremde, yapılan binaların yüzde 80'inin yıkılacağını öne sürüyor.

Hem insan psikolojisi hem de sağlıksız kentleşmeden dolayı artık Diyarbakır'ın "tükendiği" görüşünü savunan Mimarlar Odası Başkanı, son iki yılda irili ufaklı inşaat çökmeleri olduğunu belirterek "1984 yılında Hicret apartmanı, 1994 yılında Mardin yolu üzerinde, bitmiş, zemin+7 katlı bina ve yine 1994 yılında cezaevi civarında bodrum+zemin+8 katlı bina kendiliğinden tamamen çökmüştür. Buna benzer çökmek üzere olan birçok bina mevcuttur. Meydana gelecek bir depremde ise yüzde 80'i yıkılır. Binlerce insanın ölümüne neden olur. Sorun yerel yönetimlerin gücünü aşmıştır. Bu konuda bizler Mimarlar Odası olarak hükümetten gerekli titizliği gösterip olmasa muhtemel bir felaketin engellenmesi ve sağlıklı yapıların oluşması için gerekli duyarlılığı göstermesini istiyoruz" diyor.

Son yıllarda büyük bir hızla artan göç olgusu, diğer problemlerin yanısıra kentleşme açısından da uzmanların bu değerlendirmelerine göre "S.O.S" veriyor. Diyarbakır başta olmak üzere, göç olan Kürdistan illerindeki bu tehlikeli gelişme, önlem alınmazsa, en küçük bir doğal afetin sosyal bir katliama dönüşmesine neden olabilecektir. □

Kürt illerinde sağlık hizmetleri tehlike sınırında

□ **Toplam 24 Kürt ilindeki uzman doktor ve hastane sayısı Türkiye genelinin yüzde 6'sı civarındayken, barındırdığı nüfus bakımından karşılaştırılabilir İç Anadolu bölgesinde bu rakam yüzde 12'yi aşıyor.**

Diyarbakır (Medya Güneşi)- Tedavi merkezi ve sağlık personeli yetersizliği Kürt illerinde had safhada. Toplam 24 ildeki uzman doktor ve hastane sayısı Türkiye genelinin yüzde 6'sı civarındayken, barındırdığı nüfus bakımından karşılaştırılabilir İç Anadolu bölgesinde bu rakam yüzde 12'yi aşıyor.

Kürt illerinin sağlık sorunu, yerel gazetelerden tutun Yeşilçam'ın sosyal içerikli filmlerine, hatta devlet yöneticilerinin Kürt sorununun çözümü için bulageldiği formüllere kadar yansımıştır. Uzmanlarca devletin yanlış politikalarından biri olarak görülen mecburi hizmet, "Şark" hizmeti uygulamalarına ve sürgünle bölgeye sağlık personeli gönderilmesine rağmen çözümü konusunda bir ilerleme sağlanabilmiş değil. Ayrıca bölgede son yıllarda yoğunlaşan kirli savaş ve memurların sendikalaşma çalışmaları

nedeniyle zaten bölgede sayıları yeterli olmayan sağlık personelinin sürgün edilmesi, yine uzmanlarca sağlık sorunlarının artmasına yolaçan bir faktör olarak görülüyor.

1993 rakamlarıyla resmi dilde 'Doğu Anadolu Bölgesi' olarak adlandırılan Kürt illerinde 3'ü özel olmak üzere toplam 83 hastane mevcut. Bu hastanelerdeki toplam yatak sayısı 5 bin 685. Türkiye genelinde 1 yatağa düşen insan sayısı 416 iken, bölgede bu sayı 885'tir. Türkiye genelinde 1 doktora düşen nüfus sayısı bin 270 iken, bölgede bu sayı 3 bin 750 kişidir. Bölgede uzman doktor sayısı 547, pratisyen doktor sayısı bin 780, diş hekimi sayısı 240, hemşire sayısı 2 bin 432, sağlık memuru sayısı bin 170 ve ebe sayısı ise 2 bin 550'dir. İç Anadolu bölgesindeki sağlık personeli sayısının, Kürtlerin yaşadığı bölgelere oranla yüzde 200 daha

fazla olduğu, bölgedeki sağlık personelinin yüzde 150 oranında artırılması durumunda yeterli sayıda ancak ulaşılacağı uzmanlarca dile getiriliyor.

Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer alan Kürt illerinin rakamlar bakımından hali daha bir içler acısı. Bu illerde 4'ü özel olmak üzere toplam 57 hastane mevcut. Bu hastanelerdeki toplam yatak sayısı 5 bin 650'dir. Türkiye nüfusunun yüzde 6'sını barındıran Diyarbakır, Mardin, Siirt, Urfa, Batman ve Şırnak illerinde (askeri doktorlar dahil) toplam 943 doktor mevcut. Bu illerde 4 bin 4 kişiye 1 doktor düşüyor. Nüfus itibarıyla sözkonusu Kürt illeriyle karşılaştırılabilir Antalya, Burdur ve Isparta illerinde ise bu sayı bin 698'dir. Bu Kürt illerinde toplam 288 uzman, 778 pratisyen ve 59 diş doktoru mevcut. Bu illerde ayrıca 990 hemşire, 935 sağlık memuru ve bin 530 ebe görev yapıyor. Aynı sayı Antalya, Burdur ve Isparta illerinde yüzde 150 oranında daha fazladır.

"Demokrasi paketi" boş çıktı

Sertaç Hevedanlı

Uzun bir dönemdir gündemde tutulan, tartışılan "demokrasi paketi" hızlı şişirildiğinden, çabuk patlayan bir balon olmadan öteye geçemedi. Birkaç sıradan yasal düzenleme ve üç-beş yasanın yontulmasından ibaret olan paket, Türkiye'yi demokrasi fukaralığından kurtaramayacağı gibi toplumsal hukuk ve ilişkilerde de hiçbir yenilik getiremeyecektir. Paket, Kürt kimliğinin tanınması dahil, Kürt ulusal haklarının kabulü yönünde de olumlu hiçbir hukuki ve demokratik düzenlemeyi içermiyor. Sonbahar 1991 seçimlerinden sonra oluşan Demirel-İnönü koalisyonunun hükümet programında yer alan Kürt realitesinin kabulü ve onun gereklerinin gerçekleştirilmesi yönünde şimdiye dek hiçbir adım atılmadığı gibi bundan sonra da atılacağı yönünde inandırıcı bir belirti görünmüyor. Kürt realitesinin devlet düzeyinde kabulü bir başka bahara kaldı. Hükümeti oluşturan koalisyon ortaklarının, o da resmi olmayan açıklamaları, Eylül ayında başka bir paketin açılacağı yönünde...

12 Eylül'ün izleri sürüyor

12 Eylül 1980 darbesinin kara yıllarının ardından tüm siyasal partiler '82 Anayasası'nın tümünden veya önemli oranda değiştirilmesini programlarına aldılar. 1991 seçimlerine kadar birkaç yasal düzenleme dışında hiçbir ciddi değişikliği yapamayan ve buna hiçbir zaman ciddi şekilde eğilmeyen siyasal partiler sonbahar genel seçimleri arifesinde, 12 Eylül'ü günümüze taşıyan '82 Anayasası'na verip veriştiler. Hatta darbecibaşı Kenan Evren'in bile "demokratikleşme" paketi vardı. Zaten işin trajikomik yanı da, demokrasi kavgasının yükseldiği dönemlerde, demokratik hak ve özgürlüklerin sağlanmasını engellemek için Türkiye'de silah zoruyla yönetime el koyan darbecilerin, kitleleri yatıştırmak ve bazı beklentiler yaratmak için "demokrasi" paketleri hazırlamalarıdır. Onlara göre halk demokrasi isteyemez, bunun mücadelesini veremez. Eğer "demokrasi gelecekse, o da onların bir lütfü olmalıdır.

Tam demokrasi vaadini '91 seçim söylemlerinin merkezine oturtan sözüm ona sosyal demokrat ve merkez sağ partiler bunu her seçim arifesinde yapmalarına rağmen yine kitlelerde ve bazı toplumsal kesimlerde kimi beklentiler yaratılar. Özellikle Körfez Krizi'nin bölgede yarattığı çalkantıların ve Kürt ulusal hareketinin yükselmesinin de etkisiyle, başta kültürel ve kimlik hakları olmak üzere bazı Kürt ulusal haklarını veya en azından buna olan yönelimleri programına alan SHP ve DYP koalisyonu özellikle Demirel ve İnönü'nün Kürdistan şehirlerine düzenledikleri ortak gezide meydanlarda bağıra bağıra verdikleri sözler nedeniyle, doğrusu bu kez bu hükümet bir-iki küçük adım da olsa atar beklentisi yaratmıştı.

Demirel, Diyarbakır'da, Siirt'te, Mardin'de meydanlarda halka bir başbakan sıfatıyla şöyle seslendi: "Kürtçe konuşan 'Kürt asilhiyim' diyen insana 'Kürt kimliği' diyoruz. Artık buna karşı çıkmak mümkün değildir. Kürt realitesini Türkiye tanımıştır". Gezi sonrası açıklanan hükümetin "Kürt çözümleri"nde Kürtçenin serbestçe kullanılması, Kürtçe gazete ve dergi çıkartılmasının engellenmemesi, Kürt kültürüne önem verileceği ve bir Kürdoloji enstitüsünün kurulacağı vs. yer alıyordu. Düşünmek artık suç olmayacaktı. Çalışma, örgütlenme, basın-yayın, ceza ve usul alanlarında bir dizi çağdışı yasanın ve anayasal hükmün ayıklanarak yerlerine Batı Avrupa de-

mokrasileri standardında yeni yasalar çıkarılacağı ifade ediliyordu. 1982 Anayasası değiştirilecekti.

İlk aylarda 12 Eylül'ün doğrudan izini taşıyan birkaç yasa değişikliğiyle yetinen DYP-SHP koalisyon hükümeti, 2.5 yıl süktü kaldı. Kürt sorununda hiçbir demokratik adım atılmadı. Demirel'in "Kürt realitesini Türkiye tanımıştır" sözü o günden bu yana telaffuz edilmedi. Kürtçe yazan dergi ve yayımlar devletin şiddetli baskısına maruz kaldı. Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı, "Kürt" sözcüğünden dolayı hala resmen tescil edilmemiştir. Kürt sorunu konusunda demokratikleşme şöyle dursun, diğer alanlarda da hiçbir düzenleme yapılmadı.

Paket bir kandırmaca

DYP-SHP hükümeti 1991 sonbaharından beri unuttuğu "demokratikleşme"yi 2.5 yıl sonra hatırladı. "İstikrar paketi"nin halka getirdiği yükü unutturmak da amaçlanmış olsa gerek, "demokrasi paketi" zamanlama olarak hemen sonrasına denk getirildi. Sözümona "istikrar paketi"yle "ah" çeken halka bir de "oh" dedirtilecekti. Fakat paketten hiçbir şey çıkmadı. Sıradan birkaç düzenleme dışında, Türkiye "demokrasi"sini anlamlı kılacak hiçbir temel düzenlemeye yer verilmedi. Paket o kadar boş çıktı ki, paket açılmadan amigoloğunu yapan kimi sözde demokrasi aşığı yazarlar bile hayal kırıklığına uğradı, pakete dudak büktü. Bu yazarlardan birisi (Oktay Ekşi) paketi şöyle değerlendirdi: "Yapacağınız, edeceğimiz diye ortaya koydukları program, herhangi bir ülkede, herhangi bir hükümetin, ortaya

çıkıp daha önce sunulmuş tasarılarının adını saymasından zerre farksız..."

Orgeneral Güreş'le "anlaşılarak" fakat siyasi partilere ve toplumsal kesimlere danışılmadan hazırlanan "demokrasi paketi" tam bir kandırmaca.

Öncelikli olarak "demokrasi paketi"nde yer alan ve 20 noktada toplanan değişikliklere bakıldığında kandırmacanın boyutları daha açık görülür. İşte bunlardan birkaçı: "İş Mahkemeleri tasarısı, İdari Yargılama Usulü, Çocuk Mahkemeleri, Rekabetin Korunması yasa tasarısı, Avukatlık yasa tasarısı, Hukuk Yargılama Usulü, Tüketiciyi Koruma yasa tasarısı, Patent Enstitüsü ve Patent yasa tasarısı, Bağkur yasa tasarısı, Ekonomik ve Sosyal Konsey yasa tasarısı vs. Bu yasa tasarılarının etki alanları elbette toplumsal yaşamda önemli bir kesiti kapsıyor ve toplumun demokratikleşmesi açısından önemlidir. Fakat koalisyon hükümetinin bu yeni yasa tasarılarının, bu alanda varolan yasalara göre demokratikleşme açısından ne tür olumluluklar getireceğinin kuşku olmasın bir yana, toplumun demokratikleşmesi açısından olmazsa olmaz nitelikte olan kimi demokratik hak ve özgürlüklerin olmadığı koşullarda bunların da bir anlam taşımayacağı açık değil mi? Bunların başında da düşünme ve örgütlenme özgürlüğü ile Kürt ulusal hakları gelmektedir.

Düşünmek suç olarak kaldı

Her ne kadar hükümet çevreleri "demokratikleşme paketiyle siyasal yaşamın demokratikleşmesini amaçladıklarını" belirtiyorlarsa da, paketin mimarlarından Murat Karayalçın'ın da "eksiklik" olarak nitelemek zorunda kaldığı, düşünmenin suç olarak kalmasını değiştirmeyecek "demokrasi paketi"ni, bir oyalama taktiği olarak değerlendirmek yerinde olacaktır.

Murat Karayalçın suçluluk psikolojisiyle şöyle diyor: "Bu pakete girmesi gerektiği halde girmemiş olan tek önemli konu, düşünceyi suç sayan yasa maddeleri ve yasal düzenlemelerdir. SHP olarak, Türkiye'de hiçbir şekilde düşüncenin suç sayılmasını kabul etmiyoruz". Bu sözlerden Karayalçın'ın demokrasisinde Kürtler'e hiçbir şeyin olmadığı ortaya çıkıyor. Düşüncenin Türkiye'de bu paketle de hala suç olarak kaldığını ikrar eden Karayalçın, sanki bunun müsebbibi değilmiş gibi pişkinde de eleştiriyor. Düşünce özgürlüğünün olmadığı bir yerde demokrasinin olamayacağı ve demokratikleşme iddiasıyla düzenlenen bir pakette de bu olmadığından söz konusu pakete demokrasi paketi denilemeyeceği ortada. Fakat Karayalçın bunun tersini öne sürerek gülünç duruma düşüyor.

Kürtlere birşey yok

Türkiye'de demokratik gelişmenin önündeki en büyük engel, devletin Kürt hak ve özgürlüklerini gasp etmesidir. Devlet bu politikasında ısrar ettikçe, Kürt halkı gibi Türk halkı da demokrasiyi göremeyecek, sadece bir köşesine tutunabilecektir.

Türkiye bu mentaliteyle ve Kürt kamuruyla hiçbir zaman demokratik bir hukuk devleti olmadı. Bu anlayışla hareket eden Çiller ve Karayalçın da demokrasiyi Türkiye'ye yerleştiremeyecektir.

"Demokrasi paketi" bunun delaletidir. Hükümet çevrelerinde yapılan kimi açıklamalar -o da gayri resmi açıklamalar- kimi Kürt hak ve özgürlüklerini içeren bir paketin de Eylül'de açılacağı yönünde. Fakat bu açıklamaların güvenilirliği yok ve sadece beklentinin sürmesini amaçlamakta gibi. Şayet Eylül'de bir paket açılrsa da, "Demokrasi paketi"ni aratmayacağı kesindir. Bu anlamda ağızlarından düşürmedikleri "terör bitsin, demokratik haklar sonra" tekerlemesi de düpedüz bir kandırmacadır. Bu anlayış darbecilerin demokratik hak ve özgürlükler mücadelesini ezmek için mizansen demokrasiyi de askıya alıp, iki yıl sonra sözümona "demokrasi paketini" sunmaları anlayışıyla özdeştir. Eğer gerçekten Kürdistan'da kimi ulusal demokratik hakların olmadığı kabul ediliyor ve bu hakların sağlanması düşünüülüyorsa neden "terör"ün sona ermesi bekleniyor? Devlet yetkilileri sık sık "terör"ün, bölgede bazı ihmalleri propaganda ve nifak aracı olarak kullandığını belirtiyorlar. Eğer öyleyse neden bunlar daha önce sağlanmıyor ve böylece "terör"ün "bahane"leri ortadan kaldırılmıyor?

İşin gerçeğinin bu olmadığını akıllarında herkes biliyor. Devlet, enerjisinin tümünü tüketmeden Kürt halkının ulusal demokratik haklarını veremeyecektir. Devlet "ez ve çöz" po-

litikasıdan tüm cumhuriyet tarihi boyunca vazgeçmemiştir. Devlet, bugünkü durumda dahi Kürdistan sorununu "Güneydoğu sorunu" ve olayı da politik değil "iktisadi mesele" olarak görüyor.

Başbakan Tansu Çiller'in, açılan pakette neden Kürtlere bir şey yok yönündeki bir soruya verdiği cevap, Kürtlerin bu hükümetten hiçbir beklentilerinin olmaması gerektiğini gösteriyor: "Biz sadece Kürt vatandaşlarımız ya da o bölge için veya bir etnik grup için değil, tüm Türkiye için demokratikleşmeyi hedefliyoruz".

En azından böylesi bir paketten köy koruculuğunun dağıtılması ve olağanüstü halin kaldırılması yönünde bazı beklentiler vardı. Köy koruculuğuna ilişkin hiçbir açıklama yapılmazken, olağanüstü halin, pakette yer alan İller İdaresi yasa tasarısına endekslenmiş olduğu görülüyor. Olağanüstü hal yetkileri İller yasasıyla bütün valilere verilmek isteniyor. Böylece hem Kürdistan'da olağanüstü hal süreklileşecek ve hem de devlet dünya kamuoyunda olağanüstü hal uygulayan bir görüntüden kurtulacaktır. Yine böylece, İller yasasıyla devletin Kürtlere vereceği bir-iki kırıntının beklentisinde olan kimi ham hayalcilerimizin bu beklentileri de kursaklarında kaldı. Yeni İller İdaresi yasasıyla, hükümet ortaklarının yönetim yetkilerinin yerel yönetimlere doğru kaydırılacağı yönündeki söylemlerinin tersine, merkezi yerel yönetimler üzerindeki vesayeti artırılıyor.

"Anayasal vatandaşlık"

"Demokrasi paketi" tartışmalarının boyutlandığı bir dönemde Cumhurbaşkanı Demirel, daha önce de dilettirdiği "anayasal vatandaşlık" savını yineledi. "Anayasal vatandaşlık", "demokrasi paketi" çerçevesinde yeniden Türkiye'nin tartışma gündemine girdi.

Demirel, anayasal vatandaşlık savını şu sözlerle açıklıyor: "Bir milleti bağlayan bağlar, bugünkü şartlar içinde irki bağlar olamaz. Artık bugün için, vatandaşlık bağı irka değil anayasal haklara bağlamak gerekir. Bu da anayasal vatandaşlıktır. Milleti irka bağı tarif etmeye kalkarsak parçalanırız".

Demirel'in "anayasal vatandaşlık" savı ilginç gelse de pratikte hiçbir anlamı yoktur ve bugünkü uygulamalardan farklı bir yönü olamayacaktır. Sadece devlete demagoji yapmada "olanak" sunacaktır. Kürt kimliğinin tanınması ve onun gereklerinin yerine getirilmesi yerine, TC Anayasası'nda yapılacak bir-iki değişiklik sözüm ona Kürtleri ve diğer ulusal azınlıkları Türklere eşitleyecektir.

Demirel'in "anayasal vatandaşlık" savı Kürt kimliğinin resmen kabulü ve gereklerinin anayasal güvenceye kavuşturulması istemine karşı düşünülmüş hileli bir manevradır. Bugün dünyada aşırı zihniyetle yönetilen birkaç ülkenin dışında her ülkede vatandaşlık bağları irki bağlarla değil anayasal hak ve sorumluluklarla oluşturuluyor zaten.

2000'li yıllara adım atmak üzere olduğumuz bir dönemde, devlet halen demokrasiden, Kürt gerçekliğinden kaçıyor. Türkiye'yi yönetenler her zaman demokratikleşmeden, demokrasi paketlerinden söz açıyorlar. Bu, demokrasinin Türkiye'de uygulanmadığının bir ikrarıdır. Son açılan "demokrasi paketi"nden sonra da, bizzat paketi hazırlayanlar, pakete girmeyen demokratik hak ve özgürlükleri sayıyorlar. Bu da, bu paketle de demokratikleşmede bir ilerleme sağlanmadığının bizzat kendilerince ikrarıdır. Kürt ve Türk halkları demokrasiyi beklememeli, ille de kendileri yaratmalıdırlar.

HEWLÊR- Sadece Güney Kürdistanlılar için değil bütün Kürtler açısından özgürlüğe giden yolda bir umut, yüzyıllara sığmayan özgürlük tutkusu, derslerle dolu deneyimler diyarı Güney Kürdistan Federe Devleti'nde yine kardeş kanı dökülüyor. Yüzyıllarca düşmana karşı susmayan silahlar, hiçbir sağduyulu insanın benimsemeyeceği dargrupçu anlayışla yurtseverler arasında boyveren kardeş kavgasında patlatılıyor. Körfez Savaşı'nı izleyen şanlı başkaldırısıyla; bütün eksiklik ve zorluklara rağmen gerçekleştirilen demokratik seçimleriyle; dört bini aşan köy ve mezranın boşaltıldığı, yakılıp yıkıldığı topraklarda kurulan parlamento ve hükümetiyle; adeta dört etrafı saran kurtlarla dans ederek yeni bir toplumu inşa edenleriyle ve daha yüzlerce hatta binlerce yapılanla Kürdistanı bir tecrübeye sahne olan topraklar, ne yazık ki Kürtler açısından binbir türlü tehlike ve tuzak ile dolu bir kardeş kavgasında Kürtlerin kanıyla sulanıyor.

2 Mayıs günü, kanlı Baas rejiminin geçtiğimiz yıllarda yerle bir ettiği Qeladız (Kaladız)'da meydana gelen bir toprak anlaşmazlığının fitilini ateşlediği çatışmalar durmak bilmiyor. Bir iki istisna dışında Behdinan'da PDK'nin, Soran'da YNK'nin kontrolü sağladığı Güney Kürdistan'ın başkenti Hewlêr (Erbil)'de ise taraflar birbirine karşı mevzilenmiş durumda. Hewlêr'de adeta bir sinir savaşı sürüyor ve halk büyük bir tedirginlik içinde.

Çatışmaların başlangıcından itibaren kardeş kanı dökülmemesi için çabalarını yoğunlaştıran Kürdistanlı güçler, diğer ulusal azınlıklar ve Irak muhalefeti temsilcileriyle çalışmalarını kesintisiz bir biçimde sürdürmelerine rağmen PDK ve YNK arasında kalıcı bir anlaşma sağlanmış değil. Çatışan tarafların bazen verdikleri sözler, vardıkları ortak sonuçlar da gerginliğin ırmanmasını önleyemiyor. Kimi yerlerde, her iki taraftan da yıllarını ulusal mücadeleye vermiş değerli kadroların imha edilmesinin önü alınamıyor.

PDK ile YNK arasında bir toprak anlaşmazlığıyla patlak veren ve izleyen günlerde ırmanarak bütün Güney Kürdistan'ı kaplayan çatışmalar çok yönlü değerlendirildiğinde, sorunun basit bir toprak anlaşmazlığı ile açıklanamayacağı rahatlıkla görülebilir. Peki neydi bu denli kapsamlı çatışmalara neden olan sorunlar? Çatışan taraflar ve yaşanan süreci baştan itibaren izleyenler ne düşünüyor? İç ve dış etkenlerin rolü nedir? Çatışmaların faturası nedir ve kimler nasıl ödüyor ya da ödemek zorunda bırakılıyor? Dünya uygarlığında önemli bir yeri olan topraklarda binlerce yıl özgürlük ve bağımsızlıktan yoksun kalmada önemli rolü bulunan genel olarak iç çatışmalar, özel olarak kardeş kavgaları kaçınılmaz mıdır? Ders çıkarmak ve tarihi tekrarlamamak için yeterince ulusal ve uluslararası deneyime sahip değil miyiz? Sahipsek neden önlem alınamıyor? Sadece Güney Kürdistanlılar için değil bütün Kürdistanlılar açısından en hassas bir dönem olan günümüz koşullarında, dargrup çıkarları yerine ulusal çıkarları politikalarını merkezine oturttukları kardeşler arası çatışmalar önlenemez mi? PDK ve YNK arasındaki çatışmalar, Kürt halkının temel çıkarları gözetilerek önlenemez mi, önlenbiliyorsa bunun yolu nedir? Bu ve benzeri sorular çoğaltılabilir.

Biriken sorunlar ve çatışma

Özellikle iki örgüt arasındaki sorunlar, bilindiği gibi yeni değil. Güney Kürdistan ulusal demokratik muhalefeti içinde önemli yerleri bulunan PDK ve YNK arasında defalarca çatışma oldu, yüzlerce Kürt yurtseverinin kanı akıtıldı. 1983-1984 yıllarındaki çatışmalardan 2 Mayıs 1994 gününe kadar, iki örgüt arasında veya iki örgütün de taraf olduğu

kapsamlı bir çatışma yaşanmadı ve genel kanı artık geçmişin acı sonuçlarından dersler çıkarıldığıydı. Kürdistan Ceph'e'nin kuruluşu, bunu izleyen ortak bir mücadele, 1991 Raperini, demokratik seçimler, parlamento ve hükümetin kuruluşu gibi onlarca, yüzlerce ortak adımın; belli bazı sorunlara rağmen kardeş kavgasının, hele bu denli kapsamlı bir çatışmanın önünü alacağı yönünde bir inanç, daha doğrusu bir umut vardı. Ne yazık ki kaybeden umut; kazanan bencil dargrup çıkarları, yaşanan sürecin tarihsel önemini görmeyen, göremeyen anlayış oldu.

Sorunlar yok muydu? Vardı ve dahası çoktu. Çünkü büyük bir işle karşı karşıyaydı Güney Kürdistanlılar ve onların örgütlü güçleri. Ekonomik ve toplumsal alt yapısı tahrip edilmiş, kırsal kesimi viraneye çevrilmiş, çifte ambargoya maruz kalmış, Kürtler lehine en küçük bir kazanım karşısında bile sara nöbetlerine tutulan devletlerle kuşatılmış bir toprak parçasında, özgürlüğe kanat çırpın kuş misali, umutla

Kardeş kavgası, halkın tedirginlik ve kaygılarını da artırmış durumda. Üç ayda bir Türkiye, İran ve Suriye'nin yaptıkları toplantıların; BM'nin altı ayda bir ambargoya ilişkin karar vermesinin; Çekiç Güç'ün görev süresinin altı aylık aralıklarla uzatılmasının; Baas rejiminin binbir türlü saldırı ve kompolarının; açlık ve yoksulluğun; işsizliğin ve benzeri daha bir dizi sorunun halkta yarattığı tedirginlik ve kaygıya bu defa kardeş kavgasının eklenmesi, bu anlamda varolan sorunları daha da artırmış durumda.

Çatışmalar, halkı yeni bir ambargoya da karşı karşıya getirdi. Taraflar şimdiden kendi kontrolünde bulunmayan yörelere ambargo koymuş durumdadır.

yola koyulup köklü bazı adımlar atmak kolay olmasa gerek. Hele ulusal devlet geleneği olmayan bir halkın bireyleri olarak bütün bunları yapmak daha zordur.

İşte böylesine zorlu görev ve sorumluluklarla, yüzyıllara sığmayan özgürlük çılgınlığı ve tutkusu, gerçeklik kazanmaya başladı; her sosyalist, devrimci ve yurtsever Kürtü haklı olarak sevindiren, heyecanlandıran, dahası gelecek için umutlandıran adımlar atıldı.

Seçimlerde konulan yüzde 7'lik baraj nedeniyle sadece PDK ve YNK listelerinden seçimlere girenler kazandılar, fakat diğer parti ve örgütler kimi rahatsızlıklarına rağmen "sandıktan çıkacak Kürdistan'dır" diyerek sorun çıkarmadılar ve bazıları hükümete bakan vererek katkılarını sürdürmeye çalıştılar. Kürt toplumunun liderliği için yapılan seçimlerde Mesut Barzani ve Celal Talabani'nin birbirlerine yakın oranlarda oy almaları ve benzeri daha birçok neden, Asurilere ayrılan 5 kişilik kontenjan dışındaki 100 parlamento üyeliği dahil, hükümet ve diğer idari birimlerin YNK ve PDK arasında "fifti-fifti" olarak da adlandırılan bir sistemle yüzde elliler biçimde bölüşülmesine yol açtı.

"Fifti-fifti" öylesine bir hal aldı ki, iki örgüt arasındaki bölüşüm sıradan memurlar düzeyine bile indi. Meclis başkanlığından başlayarak, başbakan, bakan, genel müdür, vali, belediye başkanı, emniyet müdürlükleri, sağlık ve eğitim müdürlükleri, yani kısacası bütün organlar "asıl ve yardımcı yetkili" biçiminde PDK ile YNK arasında paylaşıldı. Örneğin bakan YNK'li ise yar-

dımcısı PDK'li olmalıydı. Hatta Kürdistan Komünist Partisi ve Asuri Demokratik Hareketi'ne verilen bakanlıkların, yardımcıları dahil bütün alt idari mekanizması bile "fifti-fifti" yöntemiyle bölüşülmüştü. İşin diğer tarafı da, asıl yetkili ile yardımcıları aynı yetkilere sahipti ve birisi kabul etmezse karar alınamazdı. Bu konuda, bir üst düzey yetkilinin bir görüşmemizde dediği gibi "centilmenlik" anlaşması vardı. Güney Kürdistan'a ilişkin bir araştırma nedeniyle Meclis Başkanı başta olmak üzere görüştüğüm bütün bakanlar, genel müdürler, muhalif parti temsilcileri, başlangıçtaki amaç bu olmasa da "fifti-fifti"nin fiiliyatta iki hükümet ve yönetim sistemini ortaya çıkardığını açık yüreklilikle belirttiler. Sistemde görülen tıkanmanın azaltılması ve seçimlere kadar "kazasız-belasız" gidilmesi için kurulan "Başkanlık Kurulu" da yine "fifti-fifti" olarak bölüşüldü.

Başlangıçta, iki örgüt arasındaki sorunları azaltır ve Kürdistan güçlü bir iktidarla yönetilir anlayışıyla benimsenen sistem, gerçekten de çok geçmeden tıkanmaya başladı. Hiç kuşkusuz başta parlamento olmak üzere hükümet ve diğer yönetim organları çok saygın işler yaptılar; uygulandıkları taktirde çok önemli sonuçlara yolaçabilecek yasa ve kararlar çıkardılar. Viraneye dönen kırsal kesim canlanmaya başladı. Eğitim, sağlık, güvenlik ve benzeri konularda hiç de küçümsenemeyecek adımlar atıldı. Ne var ki dargrup çıkarları aşılamadığı -en azından sistemi durdurmayacak ölçüde- için "fifti-fifti" sistemi tıkanıp ve YNK ile PDK de sistemden duydukları rahatsızlıkları açıkça ifade etmeye başladılar. Savunulan çözüm; sağlıklı bir sayımı izleyecek genel seçimlerdi.

Açıklama şuydu: Seçimler olsun, kim kazanırsa iktidara gelsin, diğerleri halkın iradesine saygılı davranınsınlar. Yoksa ikibaşı bir yönetimle bu iş olmaz. PDK ve YNK bu düşünceleri dolaylı-dolaysız bir biçimde kendi yayın organlarında ifade ettiler, diğer kesimler kendi yaklaşımlarını dile getirdiler.

Bu yöndeki düşüncelere bizzat şahit oldum. Görüştüğüm yetkililere hep aynı soruyu sordum: Kürtlerin, Kürdistan'ın, Ortadoğu'nun, dünyanın bugünkü durumu; başta PDK ve YNK olmak üzere parti ve örgütlerin mevcut yaklaşımları, genel seçimleri izleyecek tek parti yönetimine uygun mu? Verilen yanıtların çoğunda; "Demokrasi gereği böyledir, kazanan iktidara gelsin, diğerleri saygılı olsunlar" türünden bir yaklaşım egemen. İki örgüte mensup bazı bakanlar ile muhalefet partilerinin sözcüleri ise, sistemde tıkanmanın olduğunu, çözümün tek parti iktidarıyla olamayacağını, tarafların oyları oranında temsil edildiği bir yönetimin, mevcut koşullarda en gerçekçi çözüm yolu olacağını belirtiyorlardı. Yüzde elli ile yetinmeyenlerin tek bir örgütün yönetimini kabullenmeyecekleri görüşü, kanımca daha gerçekçiydi ve iki taraftan alınan sinyaller de bunu gösteriyordu.

Karşılıklı eleştiriler, suçlamalar, hatta tekil düzeyde de olsa bazı ufak tefek çatışmalar, dahası bazı sohbetlerden alınan izlenimler, satır aralarında ifade edilenler, olası bir YNK-PDK çatışması için bazı sinyaller veriyordu. Hatta öylesine bir aşamaya gelindi ki, taraflar en yetkili ağızlardan; "kimsenin korkusu olmasın. PDK ve YNK arasında ikili veya taraf oldukları 6-7 anlaşma var" demek zorunda kal-

Güney Kürdistan'da Gemi batarsa k

dılar. Suç işleyenler bile, ortaya çıkan örgütler arası rekabet nedeniyle, cezasız kalmaya başladılar. YNK'nin İslami Hareket'le, PDK'nin Heme Heci önderliğindeki bir grupla çatışmaları döneminde de YNK ile PDK arasındaki gerginlik tırmadı. En son 1 Mayıs günü Süleymaniye kentinde küçük çaplı bir çatışma oldu ve birkaç kişi öldü.

Sistemdeki tıkanma ve seçimlerin olası beklenmeyen sonuçları da bazı kesimleri kaygılandırıyor. Sanki bazı taraflar, seçim sonuçlarından çok fiiliyattaki güç gösterisine daha çok önem veriyorlardı ve bir yolla bunu kanıtlamak istiyorlardı.

Bütün bunlara, bazı muhalefet partilerinin dikkat çektikleri dış etkenler de katılınca, çatışmaların geri planı az da olsa tahmin edilebilir. Dış etken ve çatışmalardaki boyutları konusunda elimizde kanıtlar olmamakla birlikte, kimilerince üretilen güneş yüzü görmemiş hayali senaryolar hastalığına kapılmadan, konunun küçümsenmemesi; en azından Kürdistan'ın bugünkü durumunun doğrudan doğruya örgütler düzeyinde olmasa bile bazı "dürtü"lere açık olduğunun bilinmesi gerekir. Diğer ilgili devletler bir yana Türkiye, Irak, İran ve Suriye'nin Güney Kürdistan'daki gelişmelerden duydukları kaygı ve tedirginlik ise, birçok "yıkıcı" girişimin başlangıcı olabilir.

Qeladız kentinde 2 Mayıs günü basit bir toprak anlaşmazlığının yolaçtığı çatışmaların kısa sürede büyüyerek bütün Kürdistan'ı kapsamaya, belli bazı yönleriyle açıklamaya çalıştığım iç ve dış etkenlerden ayrı düşünülemez. Qeladız ve hemen Ranya'ya yansıyan çatışma kıvılcımı uzun bir süredir tohumları atılan, kaçınılmaz olmasa bile ne yazık ki bir türlü önü alınmayan kardeş kavgası için adeta bardağı taşıran son damla oldu.

Fatura ağır ve düşündürücü

Çatışmalar tüm Güney Kürdistan'a yayılınca, taraflar etkin oldukları yöreleri ele geçirmeye, diğer tarafın büro ve karar-gahlarını kendi kontrollerine almaya başladılar. PDK, hemen Zaxo, Dihok, Akre, Selahaddin, Amediye ve çevre yerleşim birimlerinde kontrolü ele geçirirken; YNK, kısa süren çatışmalardan sonra Süleymaniye, Ranya, Qeladız ve çevresini kontrolü altına aldı. İzleyen günlerde YNK, Şaqlawa ve Koy'u; PDK, Diyana ve Harir yöfesini ele geçirdi. Çemçemal çevresinde taraflardan herhangi biri egemenlik sağlayamazken bütün gözler Güney Kürdistan Federe Devleti'nin başkenti Hewlêr'e çevrildi.

Çatışmalar, büro ve karar-gahların ele geçirilmesiyle kalmadı; buraların etkin olan tarafın gözleri önünde halktan insanlar tarafından talan edilmesiyle sonuçlandı. İnsanlar, tıpkı 1991 Raperini döneminde olduğu gibi binaları tarumar ettiler, bazı yerlerde bununla da yetinmeyip binaları yıkarak yerlebir ettiler. PDK ve YNK yetkililerinin binaların talanını kınamaları da izleyen talanları engellemeyemedi. Hem kişisel izlenimlere, hem de anlatılanlara dayanarak şunu söylemek mümkün: Halkımızın tarihine yeni bir kara sayfa ekleniyor. Zaxo'dan Süleymaniye'ye, Akre'den Qeladız ve Ranya'ya kadar, ele geçirilen bütün büro ve karar-gahlara yönelik olarak gerçekleşen talan, düşündürücü olduğu gibi utanç vericidir de.

Taraflar, resmen açıklamaları da esir ve ölenlerin sayısının da kabarık ol-

Kardeş Kavgası

Kurtulan olmaz

● Osman Aytar

duğu söyleniyor. Aralarında YNK'den Hesen Kostani, Rebas; PDK'den Ahmet Salih ve Şervan Abdurrahman gibi onlarca yönetici ve deneyimli kadronun da bulunduğu yüzlerce insanın öldürülmesi, hangi tarafa mensup olursa olsunlar halkımız için büyük kayıptır.

Kardeş kavgası, halkın tedirginlik ve kaygılarını da arttırmış durumda. Üç ayda bir Türkiye, İran ve Suriye'nin yaptıkları toplantıların; BM'nin altı ayda bir ambargoya ilişkin karar vermesinin; Çekiç Güç'ün görev süresinin altı aylık aralıklarla uzatılmasının; Baas rejiminin binbir türlü saldırı ve komplolarının; açlık ve yoksulluğun; işsizliğin ve benzeri daha bir dizi sorunun halkta yarattığı tedirginlik ve kaygıya bu defa kardeş kavgasının eklenmesi, bu anlamda varolan sorunları daha da arttırmış durumda.

Çatışmalar, halkı yeni bir ambargoyla da karşı karşıya getirdi. Ta-

temsilcilerinin harcadıkları yoğun çabalar da istenilen sonucu veremiyor. Kürdistan Cephe taraflarının çabalarının sonuç vermemesi ve çatışmaların yaygınlaşması üzerine, 7 Mayıs günü aralarında Kuzey Kürdistan'dan YEKBÜN, PKK ve PSK'nin de bulunduğu 11 parti ve örgütün Hewlêr'de başlattıkları inisiyatifin PDK ve YNK yetkilileriyle yaptığı bir dizi görüşmeden sonra varılan ortak sonuçlar da yaşama geçirilmedi. Halbuki her iki taraf da, PDK Behdinan'dan getirdiği güçlerini Qendil'in, YNK Soran'dan getirdiği güçlerini Sefin Dağ'ın arkasındaki Hizop'un gerisine çekmek suretiyle görüşmelere bir fırsat tanınmasını kabul etmişlerdi. Bu olmadı ve izleyen günlerde Kürdistan Cephe tarafları (YNK ve PDK silahsız gözlemciler bulduracaktı) ve INC (Irak Ulusal Kongresi) güçlerinin Hewlêr'in bütün giriş-çıkışlarını, Selahaddin'den Şeqlaw'a kadar bütün kontrol nok-

üzere yurtdışındaki Kürdistan demokratik kitle örgütleri, bazı uluslararası kuruluşlar da YNK ve PDK'ye, parlamento ve hükümet başkanlarına gönderdikleri mektuplarla kardeş kavgasına ilişkin tepkilerini dile getirdiler.

Ne ki bütün bu ve benzeri gelişmeler çatışmaları tümten durduramıyor. Herşey iki tarafın karşılıklı tutumlarında kilitlenmiş durumda. Süren kardeş kavgasının ilginç gelişmelerinden biri de tarafların basın-yayın organlarında karışıt propagandalara girmek bir yana, çatışmalara karşı olduklarını en yetkili ağızlardan dile getirmeleridir. Konuyu yakından izleyen duyarlı insanların bir bölümü, çatışmalara ilişkin bu "ilginç"liğe dikkat çekiyorlar. Deniliyor ki; "Madem Mesut Barzani ve Celal Talabani başta olmak üzere YNK ve PDK'nin polit büroları, merkez komiteleri, basın-yayın organlarında konuşan diğer yetkililer kardeş kavgasına karşıydılar ve çatışmaların durdurulmasını istiyorlar; öyleyse neden çatışmalar durmuyor? Çatışmalar kim? Görünüşe bakılırsa sanki bir gölgeler savaşı sürüyor. Ama gerçekte Güney Kürdistan paylaşılmış durumda, üstünlük sağlama girişimleri durmuş değil ve önü alınmazsa, uzun vadede Kürt ulusal davasına büyük zararlar vereceği ve ancak halkımızın düşmanlarının sevineceği bir "final"e gidebilir.

Çatışan tarafların tutumuna ilişkin olarak söylenenlerden biri de şu: "Hangi taraf çatışmalardan yana değilse güçlerini çatışma öncesi noktalara çeksin. Bu durumda ortayan çıkar, kim çatışmadan yana, kim değil". Ne var ki taraflardan hiçbiri buna yanaşmıyor, aksine çıkan veya çıkacak boşluklardan yararlanmanın fırsatlarını kolluyor. Talabani'nin Güney Kürdistan'a gelişinin gecikmesinin nedenleri ve çatışmaların başından itibaren Mesut Barzani'nin taktığı tutumlar da farklı çevrelerde değişik söylentilere yol açıyor. Yaygın kanı, her iki liderin biraraya gelmesi durumunda bazı tehlikeli gelişmelerin önünün alınabileceği yönünde.

Öncelikle çatışmalar durmalı

Çatışmaların başlangıcından bu yana tarafların karşılıklı iddiaları ne olursa olsun, uğranılan kayıplar ne kadar büyük olursa olsun, çatışmaları geri döndüremez noktalara varmadan durdurmanın olanakları halen vardır. Sorun, şu veya bu tarafın hata ve eksikliklerinin oranını çıkarmayla sınırlandırılmaz. Doğaldır ki tarafların çatışmalardaki sorumlulukları konusunda Kürdistan parti ve örgütlerin, tek tek şahısların, sorunla yakından ilgili ve ilgilenen diğer çevrelerin düşünceleri vardır. Ne var ki günümüz koşullarında bunların açıklanması ve taraflardan birinin suçlanmasının, sorunun çözümüne katkıda bulunması bir yana daha da ağırlaştıracağı söylenebilir.

Bu nedenle, daha zaman varken, her iki taraf da tarihsel sorumluluklarının bilincinde olarak soruna yaklaşmalı, öncelikle çatışmaları durdurmalıdırlar. Kürt ve Kürdistan tarihinde eşine rastlanmayan bir fırsatın yakalandığı, bilinçlice kullanıldığı takdirde sayısız olanakların bulunduğu günümüz koşullarında yapılacak hataların faturası da ağır olur. Kardeş kavgasının kazanımları silip süpürdüğüne, halkımızın düşmanlarına sayısız fırsatlar verdiğine çok uzaklara bile gitmeye gerek yok, yakın tarihimiz şahittir.

Eski Sovyet cumhuriyetlerinde, Yugoslavya'da, Afganistan'da, Somali'de ve en son olarak Ruanda'da yaşananlardan, "final"lerde dayatılan ulusal ve uluslararası çıkarlardan alınabilecek yüzlerce binlerce ders vardır. Tarihimizde sayısız örnekte görüldüğü gibi çıkarlarına gelindiğinde hançerlerini rahatlıkla kalbimize saplayan "kurtarıcı"lardan kurtulmak için

yoğun bir çaba içinde olunması gerekirken yine bu "kurtarıcı"lara muhtaç duruma düşmek, Kürt ve Kürdistan davasına verilebilecek en büyük zararlardan biridir ve açık söylemek gerekirse, buna hiçkimsenin hakkı yoktur, olmamalıdır.

Güney Kürdistan'daki kazanımları kendi kazanımları olarak kabul eden sosyalist, devrimci ve yurtseverler, olası yenilgilere de farklı etkilenme oranlarına rağmen aynı perspektifle yaklaşmak durumundadırlar. Bu nedenledir ki çatışmanın kendisi ve olası sonuçları sadece iki tarafı ilgilendirmiyor. Güney Kürdistan'da ilan edilen federe devlet dahil bütün kazanımların yaşam bulduğu bu "özgürlük adacığı"ni savunmak, yanlış ve eksiklikler kimler tarafından yapılırsa yapılsın karşı çıkmak yurtseverlik görevidir.

"Acaba çatışma nasıl sonuçlanacak?" diyerek kahrolduğumuz, bazen konuşmak bile istemediğimiz, o kadar utanç verici ki dilimizin bile dönmediği son çatışmanın durdurulması için kim ya da kimlerin elinden ne geliyorsa esir-

"Acaba çatışma nasıl sonuçlanacak?" diyerek kahrolduğumuz, bazen konuşmak bile istemediğimiz, o kadar utanç verici ki dilimizin bile dönmediği son çatışmanın durdurulması için kim ya da kimlerin elinden ne geliyorsa esirgememelidir. Kimse bir tarafın göreceli "başarısı"na hazırlanmasın. Çünkü böyle bir "başarı", her sağduyulu insan takdir ederki apaçık bir yanılsamadır. Kürtler açısından kazanımı hiç olmayacak, yenilgisi özünde tümünün yenilgisi olacak bir anlamsız çatışmadır sürüp giden.

gememelidir. Kimse bir tarafın göreceli "başarısı"na hazırlanmasın. Çünkü böyle bir "başarı", her sağduyulu insan takdir eder ki apaçık bir yanılsamadır. Kürtler açısından kazanımı hiç olmayacak, yenilgisi özünde tümünün yenilgisi olacak bir anlamsız çatışmadır sürüp giden.

Gelinen aşamada en gerçekçi çözüm yolu şudur: Öncelikle çatışmalar durdurulmalı. Esirler karşılıklı serbest bırakılmalı. Büro ve karargahların talanının önüne geçilmeli. Çatışmalara taraf olmayan Kürdistanlı güçler ile diğer ilgili çevrelerin gözlemciliği altında görüşmeler başlatılmalıdır. Sağlıklı bir genel sayımı izleyecek seçimler yapılana kadar başta Kürdistan Cephe tarafları olmak üzere yönetim mekanizmalarında yer almaları ulusal çıkarlara hizmet edecek bütün Kürdistanlı güçler ve geleceğini Güney Kürdistan coğrafyasında gören ulusal azınlık temsilcilerinin güçleri oranında temsil edilecekleri geçici bir hükümetin kurulması, parlamentonun da mevcut durumu gözeterek, çalışmalarını sürdürmesi, ortamı yumuşatabilir. Aynı titizlikle seçimlerin yapılması ve yönetim mekanizmasının, Kürt ve Kürdistan gerçekliği, bölge ve dünya dengeleri gözetilerek oluşturulması, ulusal kurtuluş sürecine ivme kazandıracaktır.

Sonuç olarak söylenebilir ki, çatışmalar kaçınılmaz değil, durdurulabilir. Kürtler sofrasında yem olmamak, özgürlüğe emin adımlarla yürümek için ulusal birliğin sağlanması ve güçlendirilmesi gerekir. Güney Kürdistan'da bu konuda PDK ve YNK başta olmak üzere tüm ulusal güçlere önemli görevler düşüyor. Aynı geminin yolcuları olmanın bilinciyle sürece müdahale etmek bugün her zamankinden daha da önemlidir. Çünkü gemi batarsa kurtulan olmaz, herkesin sonu olur. Bu böyle bilinmelidir. □

PDK-I lideri Mesud Barzani ile YNK'nin ikinci adamı Fuad Mahsum arasında yapılan görüşmeler de sonuç vermedi. (Foto: Medya Güneşi)

raflar şimdiden kendi kontrolünde bulunmayan yörelere ambargo koymuş durumdadır. Resmen doğrulanmasa da pratikte ambargonun etkileri hissediliyor. Fiyatların yöreden yöreye hatta şehirden şehire büyük farklılıklar göstermesi tarafların birbirlerine yönelik karşılıklı ambargolarının da sonucudur. Özellikle Hewlêr'de fiyatlar hergün artış gösteriyor. İşsizliğin ve yoksulluğun zaten had safhada olduğu G. Kürdistan'da, çatışmalar sonucu gündeme gelen örgüt ambargosu, yaşam koşullarını ağırlaştırıyor. Şeker yerine, normal koşullarda hayvanlara yedirilen hurmaları kullananların sayısının hergün artış göstermesi, halka ödetirilen faturanın bir parçasıdır.

Çatışmaların halka yüklediği faturalardan biri de halk içinde kamplaşmanın daha da keskinleşmesidir. Örgütlerin, taraftar kitlelerini mobilize etmek için kullandıkları yöntemler, başvurdukları propagandalara, hem ulusal birliği zaafa uğrattıyor, hem de uzun vadede onarılmayacak çelişki ve çatışmalara zemin hazırlıyor. Hele ölenlerden bazılarının aşiret bağlarının güçlü olduğu yörelerden olması siyasi kamplaşma yanında aşiretsel kamplaşmayı da kendisiyle birlikte getiriyor. Duyarlı çevreler şimdiden kaygılarını açıkça ifade ediyorlar.

Arabulucular çatışmaları durduramıyor

Halkımızın faturalarını ağır ödediği çatışmaların bir an önce sona erdirilmesi için, başta Kürdistanlı güçler olmak üzere diğer ulusal azınlıklar ve Irak muhalefeti

talarını tutmaları YNK ve PDK tarafından kabul edildi. Hewlêr merkezinde ise çatışmanın ilk günlerinde Kürdistan Cephe'nin tüm taraflarının katılımıyla (PDK ve YNK dahil) kurulan bir komite de, çatışmaların Hewlêr'e yansımaları için çalışmalarını sürdürüyor.

Sosyalist ve devrimcisinden din-darına, üniversite yöneticisi ve öğretim görevlilerinden esnaf ve memurlara, işçilerden öğrencilere, köylülerden büyük toprak sahibi ve aşiret reislerine kadar, Kürt ve Kürdistan toplumunun çeşitli kesimlerinden, çatışmaların durdurulması, sorunların görüşmeler yoluyla çözümlenmesi, ulusal kazanımların titizlikle korunması yönünde talepler yükseldi. Kürdistan Parlamentosu'nun 5 üyesi, yaptıkları ortak açıklamada çatışmaların durdurulmasını istediler. Toplumun değişik kesimlerinden heyetler PDK ve YNK yöneticilerini ziyaret ederek konuya ilişkin görüş, öneri ve eleştirilerini dile getirdiler. Televizyon kanalları ve radyoların görüştüğü hemen bütün insanlar, ağız birliği etmişçesine kardeş kavgasını kıyanan, çatışmaların hemen durdurulmasını isteyen düşüncelerini ifade ettiler. Hatta Selahaddin Üniversitesi'ne bağlı Tıp Fakültesi 5. sınıf öğrencilerinden Emir Heme Nuri, kardeş kavgası ve varolan durumu protesto etmek amacıyla intihar etti.

Çatışmaların üçüncü haftasında, Güneybatı Kürdistan'da beş partinin kurduğu güçlü platformu temsilen bir heyet, Güney Kürdistan'a gelerek çatışmaların durdurulması için görüşmelere başladı. Başta Avrupa olmak

PARADİGMA

M. Ali Ural

Kürdistan dinamiklerini yeni gün yüzüne çıkarıyor (1)

Sosyalist bakış açısı, bilimsel bir yöntem sorunudur. Oylara, olgulara yaklaşımı net ve tutarlı olmalıdır. Diyalektik bilgi teorisi toplumsal, siyasal, ekonomik, kültürel ve hukuksal süreçleri en iyi bir biçimde kavramanın en temel bilgisi olarak, öteki bilgi teorisi yöntemlerinden ayrı bir özelliğe sahiptir. Somut olguların somut tahlilleri üzerinde açık ve net çözümlenmelere olanak veren diyalektik yöntem, özellikle sağlıklı teori örgütlenme noktasında biz sosyalistler için oldukça önemlidir. Bu bilgi yöntemi iyi kavrandığında kendi gerçekliğimize ilişkin temel sorunların çözümlenmeleri daha bir hızlı ve kolay olacaktır.

Son on yıllık tarihsel dilimde dünyamız büyük ölçüde maddi bir alt-üst oluş yaşadı. Sistemler çözüldü, sınırlar parçalandı; ekonomiler dizginlerinden boşalarak ülkelerin toplumsal ve siyasal perspektiflerini değiştirmeye başladı. Sınıfların felsefi ve ideolojik dünyaları da bu paralelde değişikliğe uğradı. Toplumu oluşturan dinamiklerin konumu bir önceki yüzyıla, hatta elli yıl öncesine oranla gözle görülür derecede önemli bir değişikliğe uğradı. Toplumsal sınıf ve katmanların ekonomik yaşam tarzları, etik ve kültürel anlayışları da bu paralelde gelişim gösterdi.

İşçi sınıfı, ve onun yan bağlaşıkları olarak ifade edilen sosyal-siyasal dinamiklerin tarihsel rolü ile ilgili tartışmalar, ideolojik olarak netleştirilmemiş olsa da önceki yüzyıllara göre daha etkisiz kaldığı göze çarpıyor. Bunun nedenleri üzerinde durmak, özellikle sosyalistler, işçi sınıfının toplumsal devrim perspektifini ve ideolojik formülasyonlarını öne çıkaranlar açısından zorunludur.

-İşçi sınıfı ulusal ve toplumsal devrimin hala öncü tek gücü müdür?

-Toplumsal devrimde işçi sınıfı diktatörlüğü bir geçici iktidar biçimi olarak savunulabilir mi?

-Demokrasi ile sosyalizm planında her ne gerekçeyle olursa olsun herhangi bir sınıfın diktatörlüğüne tarihsel bir meşruiyet atfetmek günümüzde ne kadar gerçekçidir?

-Kürt halkının kimlik sorunu ve ulusal taleplerini savunmak kimlerin hakkıdır, ya da tek bir grubun, partinin, sınıfın hakkı olabilir mi?

Sosyalist olduğunu iddia edenler her şeyden önce 2000'li yıllara ayak basmak üzere olan işçi sınıfının hem uluslararası hem de ulusal planda üstlendiği rolü ve sosyal işbölümünde, yani üretimde sahip olduğu ekonomik konumunu yeniden ele almakla yükümlüdürler. Açık ki, bugünkü işçi sınıfı, feodal toplum yapısının parçalanmasıyla yerine yerleşen kapitalizmin doğurduğu üryan sınıf olmaktan uzaktır. Zinciri olmasından başka ekonomik, sosyal ve hukuksal yeni bir statüye kaydığını söylemek artık mümkün. Gerek tarım sektöründe gerek sanayide, gerekse hizmet sektöründe bu statü değişikliği bir öncekine göre çok belirgin bir biçimde göze çarpmaktadır. Kapitalizmin doğası gereği bu süreç zorunludur da. Sınırsız meta üretimi tutkusunun giderek üretimi yoğunlaştırması ve toplumsallaştırması süreci, toplumun bütün sınıf ve katmanlarının şu ya da düzeyde belli oranlarda belli bir hukuksal tasarruf hakkına kavuşmasına olanak veriyor. Günümüz işçi ve emekçisi, yani bu sınıf kimi sosyal güvencelere bu gelişme sürecinin yarattığı olanaklarla kavuşmuştur. Örneğin sigorta, emeklilik, hatta işsizlik sigortası vs. gibi. Daha birçok şey sıralanabilir belki, ama bu kadarını belirtmek sanırım bir fikir vermeye yeterlidir.

Görülüyor ki, işçi sınıfının artık zincirlerinden başka toplumsal planda belki de kapitalist üretim ilişkilerinin evrimi sonucunda tasarrufuna alabildiği yeni şeyler de var.

Bu tasarrufun genişliği ya da oranı ülkelerin az gelişmiş, gelişmekte olan ya da çok gelişmiş olmasıyla paraleldir. Özellikle sosyalistler, sorunu inceden inceye ele alıp bilimsel bir doğruya oturarak daha gerçekçi perspektifler saptama gibi bir sorumlulukla karşı karşıyadırlar.

Yer darlığı nedeniyle yukarıya aldığım sorular hakkında görüşlerimi belirtmeye bir sonraki yazıda devam edeceğim.

Kürt sorunu ve İslami çözüm konferansı

□ Avrupa'da faaliyet gösteren İttihad-i İslamiya Kürdistan, Almanya'nın Köln kentinde "Kürt Sorunu ve İslami Çözüm" konulu bir konferans düzenledi.

Haber Merkezi- Avrupa'da faaliyet gösteren İttihad-i İslamiya Kürdistan adlı kuruluş tarafından Almanya'nın Köln kentinde "Kürt Sorunu ve İslami Çözüm" konulu bir konferans düzenlendi. İlk Ocak 1990'da, ikincisi ise 21-22 Mayıs 1994 tarihleri arasında düzenlenen konferansta, bütün konuşmacılar, özellikle G.Kürdistan'da Kürt örgütleri arasında meydana gelen çatışmalara değinerek bu çatışmaların derhal durdurulmasını, Kürt halkını tekrar sürgünlere maruz bırakacak, yerlerinden yurtlarından edecek ve Kürdistan'ı bölen devletlerin parmağı olma ihtimali bulunan anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözümlenmesini istediler.

Konferansta, **Dr. Cemal Nebez** 'Kürt Mustaz'afı ve müslüman kardeşleri', **PIK 1.Müsteşarı Dr. M.Saleh Gaburi**

'Yeni dünya düzeninde Kürdistan', **PIK Gen. Sek. Şeyh Omar Garip** 'Kürt sorunu ve Kürdistan İslam Partisi', **O.Aydın** 'Şeyh Said Piran'ın İslami-ulusal kıyımı', **M. Şeyhhanzade** 'Bedüzzaman Said-i Kürdi (Nursi)', **Dr. Kemal Sido Kurdaxi** ise 'Eski Sovyet cumhuriyetlerinde Kürdlerin durumu' konulu birer tebliğ sundular.

Hevkari Platformu'nun yanı sıra, aralarında **KDP-I eski Genel Sekreteri İbrahim Ahmed**, **Ulusal Kongre hazırlama komitesi başkanı Cewat Mella**, **PDK-Hevgirtin Genel Başkanı Hemeş Reşo** gibi şahsiyetlerin de bulunduğu birçok Kürt örgütü temsilcisinin davetli olarak katıldığı konferansta, başta Almanya olmak üzere tüm batılı ülkelerin Türkiye'ye yönelik her türlü mali ve askeri yardımlarını durdurulmasını ve Kürt mültecilerin

yerlerine-yurtlarına dönmelerinin sağlanması istendi.

Konferans katılımcıları tarafından yayınlanan sonuç bildirisinde, Kürdistan'ı işgal eden devletlerin, cinayetleri, sürgünleri ve her türlü terörü derhal durdurması ve Kürdistan'ın idaresinin şer'i sahiplerine verilmesi istendi. Kürdistan'ın idaresinin peyderpey Kürt insanına verilmesi için görüşmelere hazır olduğu belirtildi.

Sonuç bildirisinde, İslam aleminde, İslami hareketlerden, İslami şahsiyetlerden, ilim adamlarından ve Kürdistan'ı egemenliği altında bulunduran ülkelerde yaşayan İslami hareket ve şahsiyetlerden, mazlum Kürt halkının sorunlarına daha fazla ve ehemmiyetle eğilmeleri de istendi ve Kürt halkının hürriyetine kavuşmayan en büyük millet olduğuna dikkat çekilerek, sorunlarının diğer mazlum müslüman milletler gibi çeşitli platformlarda tartışılması ve çözüm yolları aranması talep edildi.

Pêşangeha Pirtûkên Kurdî

Efrîn/Kamiran Bêkes-

Bi alkariya Pirtûkxana Xanî û Partiya Yekîtiya Demokrat a Kurd, di roja 10.05.94 an de, li bajarê Helebê Pêşangeha Pirtukên Kurdî ya Duduyan vebû. Di

vekirina pêşangehê de gelek rewşenbîr û welatparêzên Kurd amade bûn.

Pêşangehê 4 rojan domkir û li gel hin kêmasiyan, çî ji aliyê pirtûkan û çî ji aliyê mêvanan de be, birastî ji gelek

dewlemend bû.

Li kêlek pirtûkan, gelek kovar û rojnameyên Kurdî jî, çîh girtibûn. Ji ber vê yekê jî, mirov dikare bêje pêşangeha weşanên Kurdî bû.

Diyarbakır Notları

Delil Yurdutapan

Bedava yaşıyoruz

Son yıllarda yoğunlaşan kirli savaş çerçevesince, devlet güçlerinin kırsal alanı insansızlaştırmak amacıyla yaptığı, tahrip ettiği köylerden kent merkezlerine olan yoğun göçten en çok nasiplenen Diyarbakır oldu. Nüfusu 1.5 milyonu aşan kentte, halkın büyük çoğunluğunu göçertilmiş yoksul köylüler teşkil ediyor. Durmadan artan fiyatlarla birlikte zaten yoksul olan köylülerin oldukça düşen alım gücü, işsizlik, konut sorunu ve daha nice sosyal problem, almış başını gidiyor.

Tabii problemler bu çapta olacak da, "kurnaz"lığıyla bilinen varsılıktan bihaber Kürt köylüsü formülünü bulamayacak mı? Çaresi hazır: "bedava yaşam".

Evimiz bedava

Gecekondu sayılacak evlerin kirası -ki bulmak mümkün değil- 1.5 milyondan başlıyor. Bunun çözümü: "Hazine arazileri ne güne duruyor?" ve "Kendi evini kendin yap" sözleriyle formüle ediliyor. Diyarbakır'da son yıllarda yüzlerce hektar hazine ve belediye arazisi kent merkezine "kazandırıldı". Arazinin bol olduğu başta Bağlar'ın yukarı kırsımları olmak üzere, Benüsen, Seyrantepe ve ardarda apart-

manların dikildiği Huzurevleri en çok gecekondulaşan semtler. Gecede minimum 3 evin inşa edildiği ve bu semtlerdeki yapıların yüzde 8'ini gecekonduların oluşturduğu yetkililerce dile getiriliyor. Hatta önceki belediye yönetiminin bu gecekondulardan haraç almaya çalıştığı, ancak başarılı olmadığı gecekondular sahiplerince iddia ediliyor.

Elektriğimiz bedava

Bir yerel gazetenin araştırmasına göre, daha doğrusu "ihbar"ına göre: Diyarbakır, İstanbul ve Ankara'dan sonra kaçak elektrik kullanımında Türkiye genelinde 3. sırada yer alıyor. Devlet güçlerince göçertilmiş, toprağından edilmiş Kürt köylüsü, devleti güçlendirmek için tutup bir de elektrik parası mı verecek? TEK tarafından yapılan denetimde, kentte '92 yılı içerisinde bin 500 kaçak elektrik abonesi tespit edilirken, bu sayı '93 yılında kendi rakamlarıyla 2 bini bulmuş. Geçtiğimiz kış aylarında yapılan denetimlerde bu sayının bu yıl iki kat artacağı tahmin ediliyor. Yani kendi rakamlarına göre geçtiğimiz yıl 15 milyar lira tutarında olan kaçak elektrik kul-

lanımı, bu yıl 30 milyar bulacak.

Bunun yanında TEK abonesi olmayıp kaçak elektrik kullananların sayısının abone sayısı kadar olduğu tahmin ediliyor. Bu hesaplara, bu yıl TEK'in zararı 60 milyar bulacak. Bu para, tahrip edilen köylerin hasarı kadar olmasa da "idare eder". Bu arada yine gazetenin araştırmasına göre TEK, 3 yıldan beri can güvenliği nedeniyle kırsal alandan para alamıyor.

Suyumuz bedava

Diyarbakır Belediyesi, geçtiğimiz yıl içerisinde kaçak su kullanan 3 bin abone tespit etmiş. Eee, oy hesabı da var. Herkesten para alınmıyor. Belediyenin kaçak su kullanımından dolayı yıllık zararı 30 milyar lira olarak tahmin ediliyor. Köyünden göçertilmiş, varı yoğu elinden alınmış Kürt köylüsü, allahın suyuna para mı verecek?

Kolayca anlaşılacağı gibi "bedava yaşıyoruz", bedava...

Orhan Veli'nin şiiri misali: Ev bedava/Elektrik bedava/ Su bedava/ kelle fiyatına "hürriyet"...

DÜNYA TURU

Afrika'da uzlaşma girişimleri

Güney Afrika devlet başkanı Nelson Mandela, seçimleri boykot eden ırkçı-faşist partinin lideri ile görüşmek istediğini duyurdu. Nelson Mandela, basına yaptığı açıklamada daha önce bombalama ve suikast eylemlerinde yer almış cezaevinde bulunan beyazlar için af çıkarılabileceğini söyledi.

Ukrayna'dan Rusya'ya uyarı

Ukrayna, Rusya'yı Kırım'ın işlerine karışmaması için uyardı. Ukrayna lideri Leonid Kravçuk, Rusya'da medyanın Kırım sorununu gündemleştirmeye çalıştığını ve sorun için uluslararası kamuoyu oluşturmaya çalıştığını söyledi. Bilindiği gibi Ukrayna ile Rusya arasında Karadeniz'de etkinlik kurma konusunda kıyasıya bir rekabet yaşanıyor. Kırım'ın Sivastopol limanı ise Karadeniz'deki en önemli askeri-ticari limanlardan biri.

Ruanda'da binlerce ölü

RUANDA'da ilan edilen ateşkese rağmen çatışmalar sürüyor. Binlerce ceset ülkenin içinden geçen Kigara nehrini doldurmuş durumda. Ülkeye komşu olan Tanzanya, Uganda, Zaire sınırları binlerce göçmenle dolu. Ülkenin en büyük kabilesi olan Tutsilerle hükümet kuvvetleri arasındaki çatışma, başkent Kigali çevresinde yoğunlaşmış durumda. Ülkedeki yardım gruplarının tahminlerine göre şu ana kadar 500 bin kişi ölmüş durumda. 2 Milyon kişi de komşu ülkelere sığınmış olduğu gelen haberler arasında

Yunanistan'dan "etnik arındırma" suçlaması

30 Yunan kökenlinin Arnavutluk'un başkenti Tiran'da tutuklanması, Yunan yönetiminin tepkisine yol açtı. Yunan hükümeti, Tiran'ı "etnik temizleme" hazırlığında olmakla suçladı.

Yunanistan dışişleri sözcüsü Constantine Bikas, yaptığı açıklamada "Arnavutluk yönetiminin bu davranışı oradaki Yunan azınlığı teröriste etmek ve bir panik atmosferine sokup Arnavutluk'tan çıkmaya zorlamaktır. Biz Arnavutluk'taki Yunan azınlığın haklarını korumak için her türlü yasal önlemi alacağız" dedi.

İrlanda'da 'çözüm'e doğru

İrlanda hükümeti ile İngiliz hükümeti arasındaki İrlanda sorunu ile ilgili görüşmeler, başkanlar düzeyinde sürüyor. Son olarak IRA'nın legal platformdaki yansımaları olarak görülen Sin Feinn'in, Avrupa Parlamentosu seçimleri sonrasında İrlanda sorunu ile ilgili, kamuoyuna yeni perspektifler sunacağını açıklaması tartışmaları arttırdı. Bilindiği gibi bir ay önce IRA, iyi niyet gösterisi olarak 72 saatlik ateşkes ilan etmiş ancak iki ülke hükümeti nezdinde olumlu tepki almamıştı.

Colombiya'da başkanlık seçimleri

Colombiyalılar yeni devlet başkanlarını seçmek için sandık başına gidiyor. 18 kişiyi bulan başkan adayları arasında iki tanesi temel iki partinin adayı ve kamuoyu yoklamalarına göre önde yarışıyorlar. Colombiya'da süregelen gerilla savaşı ile ilgili muhafazakarların adayı Andres Pastrana'nın yaklaşımı ilginç. Pastrana "Gerillalara ne istediklerini soruyorum. Oturup konuşabiliriz. Barışı sağlayabiliriz... Eğer bu başarısız olursa silahlı güçlerin donanımları için büyük parasal yatırımlar yaparız ve bu sorunu öyle çözeriz" diyor.

Avrupa parlamentosu seçimlerinden sonra toplantıların hükümetler ve anayasal partilerin katılımıyla çözüme yönelik hızlandırılması hedefleniyor. Özellikle Sin Feinn lideri Gerry Adams'ın görüşmeler için olumlu açıklamalar yapması sorunun çözümü doğrultusundaki umutları arttırdı.

Yemen'de çatışmalar sürüyor

Güneyli liderler savaşın sürmesi durumunda Yemen'in küçük devletçiklere bölüneceğini ileri sürdüler.

Güney Yemenli lider Haydar Abu El-Abbas, Kuzey'le Güney arasındaki çatışmalarda binlerce kişinin öldüğünü ve Güney'in acil olarak ateşkes talep ettiğini duyurdu. Ülkenin yeniden Kuzey ve Güney olarak iki devlet halinde yapılmasının mevcut koşullarda en akılcı çözüm olduğunu söyleyen El Attas, Birleşmiş Milletler'in de konuyla ilgilenmesi gerektiğini söyledi.

Avrupa Parlamentosu seçimleri yaklaşırken...

Devrimli düş gerçekleşmedi Avrupa'da devrimsiz birlik

Seyda Alpşen

1800'lü yılların ikinci yarısından 1920'lere kadar Avrupa'da işçi sınıfı devrimi ile beklenen birlik, 2000'lere doğru bir diğer cepheden, Avrupa burjuvazisi tarafından gerçekleştiriliyor.

9 Haziran'da Avrupa Ekonomik Topluluğuna üye 12 ülkenin* seçimleri yeni bir Avrupa Parlamentosu için sandık başlarında oylarını kullanacaklar. Yeni Avrupa Parlamentosu ile birlikte Avrupa'da birliğe doğru bir adım daha atılmış olacak.

Avrupa'daki tek tek önemli ekonomik merkezlerin potansiyellerini birleştirip politik bir güce dönüştürecek olmaları, ABD ve Japonya gibi ekonomik merkezlerle AET'ye üye olmak için sırada bekleyen ülkelerin yanı sıra, bu güçten ve onun politik uygulamalarından direk etkilenecek olan dünyanın diğer orta derecede, az gelişmiş, sömürge ve yeni sömürge ülkelerini de bir taraftan olayları dikkatle izlemeye, diğer taraftan tartışmaya yöneltiyor.

Doğal olarak, AET'nin oluşumu ve hedefleri konusunda AET içerisinde ve dışında bulunan ülkelerin her birindeki farklı toplumsal kesimler öteden beri farklı değerlendirmelerde bulundular.

Marksistler açısından sınırların açılmasıyla birlikte, geri çekilme döneminin teorik tartışmalarından çıkacak politik üretimlerle uzun erimde avantajlı sonuçların, en azından demokratik bazda karşı cephelerin oluşması koşullarını kolaylaştıracağı söylenebilir. Ancak içinde yaşadığımız tarihsel süreçte solun prestij yitirdiği gerçekliği dikkate alındığında iplerin Avrupalı tekellerin elinde olduğu görülüyor. Özellikle sol hareketlerin büyük mevzii gerilemelerinden sonra sağcı politik hareketlerin güçlenmesiyle birlikte, Marksist gelenekten gelen Avrupa sosyal demokrasi hareketinin, sol ideolojik hegemonya ve onun etkilerinden kopması süreci yaşandı. Artık Avrupa'da merkez sağ ile merkez sol politik hareketler arasındaki ideolojik farklılıkların ekonomik-sosyal politikalar anlamında bulanıklaşmasıyla, partilerin seçim kampanyaları da farklı siyasal görüşlerin propaganda edilmesi anlayışından çıkarak, allanıp pullanan kadroların yaşırtılmasına dönüştürüldü.

Bu arada, Avrupa'da faşist hareketin güçlenmeye başlaması, merkez sağ partileri faşist söylem ve sloganlara yakınlaşarak faşist hareketi "tasfiye"! etmeye yöneltirken, merkez sol partilerin de eskimesinden daha çok merkez sağ çizgiye çekilmesi sonucunu doğuruyor.

"Faşist hareket Lüksemburg, Brüksel ve Strassburg'un demokratik kalelerini ele geçirmek için hareket halinde."

"Magdeburg'da 100 kadar faşist, yasaklanmış Hitler selamlarıyla gösteri yaptılar. Bir avuç Afrikalı'yı öldürseye dövüyor."

Faşist hareket yükselirken, politik söylemini daha çok yabancı düşmanlığı, işsizlik, kamu düzeninin yabancılardan dolayı bozulması üzerinde yoğunlaştırıyor. Bu şekilde ekonomik problemleri eskisine göre artan Avrupa'nın sokaktaki insanını etkilemeye çalışan faşist hareket, onların kullandığı sloganları kullanmaya başlayan merkez sağ hareketler de katılınca, Avrupa birliğinin nasıl bir ideolojik-politik mekanizma üzerine inşa edilmek istendiği daha iyi anlaşılıyor.

İtalya'nın Vicenza kentinde, gençler siyah bereler giyerek, siyah gözlükler takarak Mussoloni selamlarıyla sağın zaferini kutladılar."

"İngiltere ve Fransa'da mütecilere yönelik ırkçı saldırılar arttı."

"İtalya'da faşistler hükümete 5 bakan yerleştirdiler."

Yukarıda İtaliye içinde sunulan haber başlıkları son bir aydır Avrupa'daki yayın organlarında yer alan haberlerin yalnızca bir bölümü.

Faşist hareket yükselirken, politik söylemini daha çok yabancı düşmanlığı, işsizlik, kamu düzeninin yabancılardan dolayı bozulması üzerinde yoğunlaştırıyor. Bu şekilde ekonomik problemleri eskisine göre artan Avrupa'nın sokaktaki insanını etkilemeye çalışan faşist hareket, onların kullandığı sloganları kullanmaya başlayan merkez sağ hareketler de katılınca, Avrupa birliğinin nasıl bir ideolojik-politik mekanizma üzerine inşa edilmek istendiği daha iyi anlaşılıyor.

Avrupa birliği aynı zamanda bir "batı medeniyeti" olarak "barbarlar"dan; üçüncü dünyalardan,

sarı, siyah kafalılardan arındırılmış ayrı bir dünya perspektifine dayandırılıyor:

"Üçüncü dünya mı? Asya, Afrika mı? Onlar, Avrupa'ya gelirken 'geri', 'ilkel' kültürlerini de getirip dejenerasyona yol açıyorlar. Politik sorunlarını beraberlerinde taşıyıp sokaktaki Avrupalı'yı teröriste ediyorlar."

Ekonomik globalleşme ile birlikte büyüyen ve ortaklaşan Avrupa burjuvazisi, artık dünyanın diğer bölgelerine müdahale edecek politik mekanizmalar oluşturmaya başlıyor.

Elbette bu politik mekanizmalar, dünyanın diğer alanlarında "istikrar" oluşturma hedefiyle davranıyor. Yoksa kendi iç piyasalarında doygunluğa ulaştırdığı teknolojik üretimlerini diğer alanlarda pazara sunmanın koşullarını yaratamazlar. Bundan dolayıdır ki Türkiye'ye silah satıyor, silah satarken "artık Kürt sorununu da öyle ya da böyle çöz" mesajlarıyla süreler veriyor.

İşte tam bu noktada, Avrupa'da sol hareketin prestij kaybetmesiyle dönemsel olarak yitirdiği mevzilerin önemi ortaya çıkıyor. SSCB ve sosyalist ülkelerin çözümlenmesi birlikte Avrupa'da sosyal devlet anlayışının gerilemeye başlaması işçi sınıfının, hizmet sektöründeki emekçilerin nefes borusu olan sol hareketin zayıflaması, siyasal iktidarlara, istedikleri gibi demokratik hak ve geleneklere saldırma rahatlığı sağlıyor.

Uzun erimde işçi sınıfı ve demokratik kamuoyu açısından yeni mevzilenmelerin daha elverişli koşullarını yaratacak olan Avrupa birliği, günümüzde Avrupa burjuvazisinin birliğini perçinleyecek olan bir siyasal yapılanmaya kaynaklık ediyor. Avrupa Parlamentosu seçimleri bu koşullarda yapıyor.

* Şu anda AET içerisinde 12 ülke var. Bunlar: Belçika, Danimarka, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz ve İspanya'dır. Avrupa Parlamentosu, toplam 567 parlamenterden oluşuyor. Her ülkenin vereceği üye sayısı o ülkenin nüfusuyla orantılı. Buna göre: Belçika 25, Danimarka 16, Fransa 87, Lüksemburg 6, Hollanda 31, Portekiz 25 ve İspanya 64 milletvekiline sahip.

Stêrka Geş

Felat Dilgeş

Çend rê li ber me hene?

Em di rojên dijwar de derbas dibin. Gotina "Dinya li serê me teng bûye" ji rastiya me ya froyîn ne dîr e û vê rewşê radixe ber çavan. Li welat talan, kuştin, xwîn, şîn û koçkirin heye. Hêza berxwedana gelê me, bi gelek rê û metodên nemirovî dixwaze bê şikandin. Di serî de valakirin, şewitandin û wêrankirina gundên welat; li bajarên pêl bi pêl belavbûna cîneyetên qisasnediyar, du riyan li ber gelê me dihêle. Riya yekemîn, bi serbilindî li hember vê hovîtiyê rawestî; riya duwemîn jî xwe sipartina dijmin e.

Herdu rê papûr bin jî, averê û şiveriyên van herdu riyan hene. Riya herî xerab di navbera van herdu riyan de meşîn e. Xwe ji herdu riyan dîtin; alîgirên kîjan riyê bi hêztir bin xwe ji wê hesabî, di îlmê sosyalîzmê de **oportonîzm** e. Di lîteratora gel de **durûfî** ye. Mirovên durû ji şexsiyetek xurt û rûniştî dîr in. Tu car bi xwe ne ewle ne. Tirsonêk, bizdonek, newêrek û xweşek in. Xweşekîtiya wan ji newêrekî, bizdonekî û tirsonekiya wan tê. Xwe bi mirov xweş dikin, li ruyê mirov dikenin, kêfa xwe ji mirov re tînin, hurmet nîşan didin; lê ew tu car bi rûmeta rastî nizanin. Bîr û baweriya wan qels, dinya wan teng, zanabûna wan kêr, çavê wan ji berjewendiyên wan wêdetir nabîne, li ber bayê wekî pêl in. Riya wan, doza wan û tiştê herî girîng armanca wan şolî ye. Ew bi xwe jî nizanin di xizmeta kê de ne, ji bo çi dixebitin. Armanek wan a gelek sivik hebe-ku ev jî dikare bê munaqesekirin-ew jî bila ji min dîr be ye. Welat bişewite, dinya xera bibe, ew dibêjin "Bila ji min dîr be, bila di min negere." Nizanin ku welat bişewite ewê jî bi agirê vê şewatê bişewitin.

Ji wan re di zimanê gel de "loqo" dibêjin. Li hin deveran jî ji wan re "nano", "epo" û "çilo" jî tê gotin. Loqo li pey loqan in. loq li kûderê be ew li wê derê ne. Çawa ku dibêjin, "Nokên me çûn bajêr bûn leblebî", wusa jî mirov dikare bibêje, "Loqoyên me çûn bajêr bûn tîrşikî." Yanê di eslê xwe de loqotî û tîrşikîtiya bîra ne. Çawa ku durûtiya me bûye oportonîzm, wusa jî loqotiya me bûye tîrşikîtiya. Tîrşik tîrşika axê be, ev paşpirtika "çî" jî ji Tirkî ketiye zimanê me. Ji ber vê yekê ez bi xwe di vê paşpirtikê de hovîti û bêbextiya Romê dibînim. Bi tenê tiştê min aş dike: Ev paşpirtika "çî" gava ku hunermendiyekê salix dide, di navbera kita"şik"ê ya Kurdî û paşpirtika "tî" ya Kurdî de cih distîne; **tîr-şik-çî-tî**. Yanê "tî"ya me dikeve pêşiya vê "çî"ya bêesl(bênîjad) û serî lê digire. Ev jî tê wê manê, kîngê be ewê "tî" li "çî"yê bişkêne.

Pişti ku em li ser riya herî xerab, naveriyê sekinîn; îcar em dikarin bîr ser herdu riyên bingehîn. Herwekî tê zanîn, çend riyên van herdu riyên bingehîn jî hene. Di riya rast, riya xelasi û riya serbilindiyê de pîvana fedekariyê tune. Tu nikarî bibêjî, "Min filan û bêvan tiştî kirin, lê hevalê min bi qasî min nekîr." di vê riyê de hinek canê xwe, hinek malê xwe didin. Hinek bi hemû hebûna xwe, bi bîr û bawerî di vê riyê de dixebitin ku ji wan re canfidayên welat dibêjin. Taybetiya herî girîng a vê riyê; tiştê ku bi te dibe, tiştê ku tu dikarî bikî, kirin e. Ev rê riyê wusa fireh e ku hin kes dikarin bi duayên xwe jê re xizmet bikin. Na, qet mebejin, "Dua çî ne", qet nebêjin "Dua hindik in!" Ma kî ji bo mirov dua dike? Di serî de yên ku mirov di dilê wan de cih girtine; yên ku dilê wan bi mirov re ne û çavê wan li riya mirov in. Ma kî bi qasî dayikan ji bo zarûkên xwe dua dikin û kî bi qasî dayikan dilovan in û ji zarûkên xwe hes dikin? Divê em jibîr nekî, yên ku ji bo me dua dikin û dilê wan bi me re ne, îro li pey me, sibê li rû me û dusiba li pêş me ne.

Ji van herdu riyan riya duwemî bîrşadî ye. Ji eslê xwe, ji rastiya xwe dîr ketin e. Bi gelê xwe re, bi welatê xwe re neyartî kirin e. Xwe sipartina dijmin, nokerî û xulamî ye. Bi hêza gelê xwe û di serî de bi xwe îtîbar nekîrin e. Xwelîliser û poşmanên vê riyê gelek in. Bi pirranî encama yên ku di vê riyê de dimeşîn yek e. Ji vê riyê re riya Yezdanşêr, Rêber û Qasim jî tê gotin. Tu kes bi qasî van hersê kesên di vê riyê de dilsoz nebûn; lê encama tu kesî bi qasî van kesên xerab û bi şewat nebûn.

Û îro êdî li ber me Kurdan riyek heye; ev rê jî qedera xwe bi qedera gelê Kurd re yek dîtin, bi wî re mirin û bi wî re jîbîrtin e. Wext wusa dereng e ku em nikarin li rê û şopên din bigerin.

HADEP'te kurultay hazırlıkları

Halkın Demokrasi Partisi Genel Sekreter Yardımcısı Siracettin Kırıcı

26 Haziran'da yapılacak olan 1. Olağan Kurultay hazırlıklarına başlayan HA-DEP'in şimdiye kadar 14 ilde örgütlendiği ve kongre öncesinde 50 ilde örgütlenmeyi hedeflediği öğrenildi.

Haber Merkezi- HADEP'in, Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Hatay, Mersin, Antalya, Antep, Mardin, Urfa, Adıyaman, Kocaeli ve Bursa'da örgütlenme çalışmalarını tamamladığı bildirildi.

Gazetemize HADEP kurultay hazırlıklarına ilişkin bir açıklamada bulunan HADEP Genel Sekreter yardımcısı Siracettin Kırıcı, MKYK'nin kendi arasında yaptığı durum değerlendirmesinde, önümüzdeki süreçte yapılacak çeşitli çalışmaların konuşulduğunu belirterek, yaklaşık 50 ilde bir

ay içinde örgütlenmenin hedeflendiğini, böylece olası bir erken seçime de hazırlıklı olacağını kaydetti.

Sürecin her yönüyle özveri ve birlikteliği dayatıldığını belirten Kırıcı şunları söyledi: "Birliktelikler de ilkeli ve belli esaslara bağlanmalıdır. Bu bağlamda HADEP'i oluşturan bileşenler, toplumsal sınıf ve katmanlar sorunlara daha bir bütünsellik çerçevesinde yaklaşım ilk oluşumunda ve daha önceki süreçte parti çalışmalarını dışında kalan nitelikli, Kürt sorununa duyarlı, aydın, demokrat çevre ve bireylerle diyalogu sıklaştırıp saflarımıza katmaya çalışacağız".

Türkiye'de en önemli sorunun Kürt sorunu olduğunu vurgulayan Kırıcı, "Kürt sorunu çözülmeden, Kürt gerçekliği kabullenilmeden, Türkiye'ye demokrasinin gelmesi mümkün değildir" dedi.

Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı'ndan açıklama

Haber Merkezi- Şerafettin Elçi'nin parti kurma çalışmalarına yönelik bazı çevrelerin basına da yansıyan eleştirileri üzerine, Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı Yönetim Kurulu, 18 Mayıs 1994 tarihinde bir basın açıklaması yaptı.

Açıklamada, Vakfın değişik görüş ve düşüncede olan 98 ay-

dının biraraya gelerek temel paydalarda birleşerek oluşturdukları bir kurum olduğu belirtilerek, "kurumumuz kurucu üyesi bulunan kimi arkadaşlarımız temel kişisel haklarını kullanarak başka kurumlarda çalışma yapabilmektedirler. Bu arkadaşlarımızın bu çalışmaları kurumu-

muza bağlamaz" denildi.

Açıklamada, "Vakıf başkanımız sayın, Şerafettin Elçi'nin kurmaya çalıştığı ve kurulacak diğer partilerle de, Vakfımızın kurum olarak hiçbir ilişkisi yoktur" denilerek Elçi'nin çalışmalarının vakfı bağlamadığına dikkat çekildi.

Tarih araştırmalarına DGM'den yayın engeli

Araştırmacı-yazar Mamisanij'in 'Bitlisli Kemal Fevzi ve Kürt Örgütleri İçindeki Yeri' adlı kitabı, İstanbul DGM tarafından toplatıldı.

Haber Merkezi- Kürtler ve Kürdistan konusunda yaptığı tarih ve dil araştırmalarıyla tanınan araştırmacı-yazar Mamisanij'in 'Bitlisli Kemal Fevzi ve Kürt Örgütleri İçindeki Yeri' adlı kitabı, İstanbul DGM tarafından toplatıldı. İlk baskısı Ocak 1993'te Stockholm'de yapılan, ikinci baskısı ise Eylül 1993'te, İstanbul'da fa-

aliyet gösteren Fırat Yayınları tarafından yapılan kitabın "bölücülük propagandası" yapıldığı gerekçesiyle toplatıldığı öğrenildi. İstanbul DGM tarafından verilen toplatma kararında, sözkonusu kitapta "Bir kısım vatandaşlarımızın Kürt olarak değerlendirildiği, ayrı bir ulus oldukları, kendilerine mahsus Kürdistan adı altında topraklarının bulunduğu, Türkiye topraklarının bir kısmının Kuzey ve Güney Kürdistan olarak gösterip, orada yaşayanların, kitabın ...sayfalarında ırk ve bölge farklılığı işlenip kin ve düşmanlık tohumlarının ekildiği, basın yoluyla devletin bölünmezliği aleyhine propaganda yapıldığı" ileri sürüldü.

Akademik nitelikli bir tarih araştırmasının, "bölücülük" suçlamasıyla toplatılması, Kürt halkının toplumsal ve siyasal yaşamını cehenneme çeviren devletin, tarihsel gerçeklerin gün yüzüne çıkarılmasına da hala tahammül edemediğini göstermesi açısından önemli.

Li Moskovayê "Navenda Kurdî ya Zanyariyê-Ronahîdariyê" vebû

● Têmûrê Xelil

Moskow- "Navenda lêkolî-nên Kurdî" ya ku paşê, bi "Navenda Kurdî ya Zanyariyê-Ronahîdariyê" hat bi navkirin, di 23 yê Gulana 1994an de, li Moskiwa bi fermî vebû.

Profesorê bi nav û den Şekroyê Xuda Mihoyî bû Serokê Navendê û di reveberiya wê de jî, Kurdzanên navdar û nivîskarên wek; M. Lazarev, M. Hasretyan, Y. Vasîlyeva, R. Sabulov, Zerê Yûsupova, O. Jîgalîna, Bavê Nazê, Resûl Beşîr, Artûrê Şekro û hwd. cih girtin.

Navendê wek bername; karê amadekirina pirtûkek zanyariyê ya çend bergî di derbarê dîroka Kurd û Kürdistanê de ji demên kevnare hetanî roja îro, Almanax (salname) ek li ser ziman û lîteratura (edebyata) Kurdî, pirtûkên Kurdî yên dersê û dana konferansên zanyarî daye ber xwe.

Herwiha jî Navend, bi alîkariya çend Kurd-perweran, bi hemû îmkânên teknîkî wek; telefon, faks, komuter, televîzyon, vîdyo û hwd. hatiye xemilandin.

Di salvegera koçkirina

Edîp Karahan de

carek din em wî bi bîr tînin.

Û emê wî tim û tim di têkoşîna xwe de bidin jiyandin!

Enver Karahan

Şêx, tu bi xêr hatî !

Şoreş Zîrek

Civata ku ez bi xwe tê de perwerde (terbiye) bûm, yekî salbiçûk nedikarî ji yekî salgewre (salmezîn) re bigota; "Tu bi xêr hatî". Ji ber ku, li gor tore û urfê civatê, salgewreyan ango kesên rîspî, serokeşîr, şêx, mele, axa û mezinê malê hwd. dikaribûn ji salpiçûkan re ango kesên li gor pêlekana (hîyararşî) civatê digotin: "Tu bi xêr hatî". Bersîva van kesan jî li gor pêlekana civatê diguherî.

Belê, ez bi xwe ji berêz Melîk Firat salpiçûktir im. Heger birayê salgewre rêzdar Şêx Melîk li min bibuhere, ez ji wî re dikarim bibêjim; **Tu bi xêr hatî nav bizava (tevger) neteweya gelê Kurd!**

Ez bi şexsê xwe zaf dilxweş û dilşa bûm ku, Şêx Melîk di vê rewşa gelek dijwar de, bi serpêhatiyên (tecrûbe) xwe û bi zanebûna xwe gihîşt nav refên gelê xwe û piştgiriya xwe ji bo gelê xwe nîşan da.

Dema min, axaftina Şêx Melîk di radyoya Dengê Amerika de guhdarî kir, ji kêf û şadiyê bi dengê bilind min gazî diya xwe kir: "Dayê were guhdarî bike, Şêx Melîk di konferansa Belçîka ye de, bi Kurdî dipeyive". Şêx bi Kurdî gelek fesîh û bi devoka Serhedê diaxivî, her peyvek ji nav lîvên wî wek zêrkarekî çawa li ser zêr neqş çê dîke, wûsa peyv bi peyv mîna ava kaniyê zozanên Şe-

Ez bi şexsê xwe zaf dilxweş û dilşa bûm ku, Şêx Melîk di vê rewşa gelek dijwar de, bi serpêhatiyên (tecrûbe) xwe û bi zanebûna xwe gihîşt nav refên gelê xwe û piştgiriya xwe ji bo gelê xwe nîşan da.

refdînê diherikin.

Di van çend salên buhurî de, min çend hevpeyvîn û daxûyaniyên Şêx Melîk û hinek nivîsên di derheqê wî de -erênî (pozitif) û neyênî- di kovar û di rojnaman de xwendin. Haya min jî nabza Şêx hebû. Ezê di vê nivîsê de li ser serpêhatiyek xwe bisekinim.

Sala berê, ji bo serdana apê xwe ez çûm Berlînê. Li mala kurapê min civat kom bûbû, wek herdem, piştî çend gotinên li hevdûpirsînê, em vegeyriyan ser pirs û pirsgirêkên welêt. Kesên dipeyvîn dengê xwe berz dikirin û gelek caran jî, kes li kesî guhdarî nedikir. Di vê hengemê de xortek ku qet nedipeyivî û di destê wî de rojnama Ozgur Gundem û car caran jî serê xwe ji nav pelê rojnamê bilind dikir û bi awirên balkêşî li civatê dinêrî...

Piraniya kesên civatê, ji herêma Serhedê bûn. Di nav vê civatê de şêxek jî, ji wê herêmê beşdar bû. Salmezîna civatê jî, ew bû. Şêx, di axaftina civatê de xwedî gotin bû, beşdarên civatê jî, bi rêdana wî dipeyivîn.

Şêxê me, Kurdhezekî zaf hişkbawer û ji xwe razî bû. Min Şêx ji salên 1970'î vir ve nas

dikir, wê wextê Şêxê me wek karkerekî di avakirina xaniyan de dixebitand.

Axaftina civata me bi piraniya li ser şerê gerîla û leşkerên dewleta Tirkiyê û parêzvanên (korucu) gundan bû. Di axaftina me de, bi peyvên mîrxasî û lehengî gerîla û çavî, xayînî û xwe-firoşîya hinek "Kurdan", rewşa civatê geş û germ bû. Di nav vê aloziyê de, xortê ku rojnama Ozgur Gundemê dixwend, bi dengê bilind û bêhemdê xwe, bi nivîsê Kurdî û Tirkî weha got: "Ma ev Şêx Melîk ne satilmîş e!" Bi gotina vî xortî, ji nişka ve bîdengiyek ket nav civatê. Hemûyan berê xwe dan Şêx û rawestîyan ku ewê Şêx çî bibêje. Şêx carek du caran dest avêt rûyê xwe û kire kuxe-kux dest bi axaftina xwe kir". Welle ez Şêx Melîk ji mêj ve dinasim û ez havîna berê li Enqerê çûm serdana wî. Hûn ewle bin û bi min bawer bin, min bi van çavên xwe dît ku, Şêx Melîk di çî rihetî û kêfxweşiyê de ye... Hîn jî wek zemanê berê, bi destramûsan û bi xwe xûzkirinê, xelk diçin huzûra wî. Şêx di bin siya partîya Silêman Demirel de, li zewq û kêfa xwe dinêr. Hîn jî, li benda zekat û destmiza xelkê ye. A niha jî, destpêkiriye ji kar-

kerên Almanyayê marqan distîne. Ji wî tu xêr nagihîje me..." Piştî vê axaftina Şêx, cesaret ket nav dilê beşdarên civatê. Edî yên din jî dest pê kirin li dijî Şêx Melîk peyivîn.

Em çend kes jî vê rewşa han nêrehet bûn, min xwest ku bîr û raya xwe bibêjim. Lê, ne Şêx ne jî "mirîdên Şêx ên şoreşger", ew fersend nedan min ku ez bi-peyivim. Apê min jî, yek ji salmezîna vê civata me bû. Lê Şêx û xortên xwîngerm fersend nedan apê min jî. Apê min, ji nişka ve ji palgeha xwe rabû ser nîgan û bi dengê nerm û nîzm weha got: "Ma Şêxê minê dilovan, heta do jî tu bi xwe ne mirîdê wê malê bûyî? Te Şêxîtiya xwe li ser navê wê malê, li van deran belav kir û te bi xwe zekat dida kesên ji wê binemalê û li hember wan jî heta erdê te xwe xwar dikir. Lê çî heyf e ku îro te jî, di bin navê "şoreşgeriyê" de, çend "murîd" li dora xwe komkirine. Dema ez li dijî van tiştan derdikevî, we navê min komînist û xwedênenas derxist û we ez jî civatê dîrdixistim. Van xortên serhişk heta do, ji hereketa Şêx Seîd re, paşverû digotin. Hîn jî, teneqîştine ku ji bo çî şer dikin... Ez Şêx Melîk ji

we çêtir dinasim, rindî û xerabiya wî ji we baştir nas dikim!..."

Şêxê me li ser van gotinên apê min nizanibû wê çî bibêje. Herweha "murîdên şoreşger" jî nizanibûn wê çî bikin... Di nav vê neçariyê de Şêx, berê xwe da min û ji min pirsî; ma gelo tu çî dibêjî? Edî bi vê pirsîkirina Şêx, mafê peyvê bû ya min. Bi kurtî min li gor ew nivîsên di rojname û kovaran de di derheqê Şêx Melîk de xwendibû fikra xwe got. Di encama peyva xwe de min got: "**Ez bi xwe di wê bîr û baweriyê da me ku, Şêx Melîk jî, wê têkeve nav refên tegera Kurd. Ji ber ku, ew pelên têkoşîna tevgera gelê me, pêwîstî û erkên girîng ji hemû kesên ku divên em Kurd in, dixwaze. Lê divê em jî, xwe baş nas bikin û xwe li gor rewşa daxwaziya gelê xwe biguherin**". Şêxê min bi şermokî û nivîsê bi dengê nîzm got "Welle wusa ye, divê em hemû bi hev re xwedî li doza miletê xwe derkevin".

Carek din xêr hatina Şêx Melîk dikim û hêviya min ew e ku, em bi hev re têkoşîna mafê gelê xwe xurtir bikin. □

M. Şilan

Nivîsa nivîskarê me, M. Şilan ji ber sedemên teknîkî negihîşt destê me. Ji ber vê yekê em nikerin di vê hejmarê de nivîsa wî çap bikin. Em ji xwendevanan uzrê xwe dixwazin.

Li Başûrê Kurdistanê jî divê elfabeya Latînî bi kar bê

• Hesên Kûxî

Dijminê hov û dirinde bi hemû hêz û şiyana senga xwe şerê zimanê me kiriye. Encama vê yekê, rewşa zimanê Kurdî ya nuha ye. Wek nimûne, zimanê Kurdî li jorê Kurdistanê di bin bandora zimanê Tirkî de ye û bi tîpên Latînî tê nivîsîn, li jêr û rojavayê Kurdistanê di bin tesîra zimanê Erebbî de ye û bi tîpên Erebbî tê nivîsîn, li rojhilatê Kurdistanê di bin bandora zimanê Farisî de ye û bi tîpên Erebbî tê nivîsîn û li ba Kurdên Sovyeta berê zimanê Kurdî di bin bandora zimanê wan miletên ku Kurd li nav wan dijîn û zimanê Rûsî de ye û bi tîpên Kirîlî tê nivîsîn.

Her xuya ye, gava piraniya gelên cihanê ji koletiyê û bîndestiyê rizgar bûne, ziman û çanda xwe jî, bi pêşde birine. Û kîjan gel bîndest û perîşan mabe, rewşa zimanê wî jî dikeve jêr sitemkariya dijminê biyanî. Ji bo em xwe rizgar bikin ji van her sê rengên nivîsînê (Latînî, Erebbî, Kirîlî) divê, em Kurd tev jî bo nivîsîna zimanê xwe elfabeyek hevbeş hilbijêrin. Bi hizr û boçûna piraniya xelkê Kurdistanê, ji bo nivîsîna Kurdî, rastirîn û çêtirîn elfabe, elfabeya Latînî ye. Çunkî, ev elfabe pir belav û

pêşkete ye û piraniya gelên cihanê, van tîpan bi kar tînin. Heta hinek ji netewên Yekîtiya Sovyeta berê jî, biryar dane ku li şûna elfabeya Kirîlî, ya Latînî bikar bînin.

Ji bo azadî û serfiraziyê yekbûna zimanî û tîpan, li cem her miletekî girîngtirîn bîngeh e. Ji ber vê yekê hostayê ziman, Mîr Celadet Bedirxan (1894-1951), elfabeya Latînî ji bo yekgirtin û serbixweyiya zimanê Kurdî danî. Bi xebata rewşenbîr û ronakbîrên dilsoz, karê nuha ye me, roj bi roj berfireh û werar dibe. Her çend Ebdulrezaq Bedirxan û zanayê Ermenî Y. Orbêlî di sala 1913 de Xelîl Xeyalî, Mehemed Emîn di sala 1919-1920'î de, ji bo zimanê Kurdî li ser elfabeya Latînî xebitî bûn. Lê mixabin, xebata wan negihaşt tu encamê. Em li vir dikarin bêjin dilsoz zimanê Kurdî Celadet Alî Bedirxan, ji bo nivîsîna zimanê me serkêş û danêrê tîpên Latînî ye. Ev tîpên nuha ku, zimanê Kurdî li jor û rojavayê Kurdistanê û li Ewropa pê tê nivîsîn û xwendin, ev elfabeya ku Mîrê gor-buhişt amade kiriye.

Di destpêka sedsala bîstan de, ronakbîrên Kurd gihîştin wê baweriyê ku, tîpên Erebbî li zimanê Kurdî nayên* û ji wan re elfabeyek kêrhatî pêwîst e ku, xwendin û nivîsîna zimanê

Kurdî hêsantir bike. Ji ber ku jî alî fonetîkê ve, gelek dengên di zimanê Kurdî de hene, di elfabeya Erebbî de nînin. Yek ji wan ronakbîrên ku gihîştibûn wê baweriyê ji bona azadî û serfiraziyê Celadet Bedirxan bû ku, hîn di salên bîstî de digihîje wê baweriyê ku, gava zimanê Kurdî bi tîpên Erebbî tê nivîsîn gelek asteng û çewtî û kêmasî têde peyda dibin. Zimanzanê me rêyeke gelek dûr û dirêj û sext û dijwar girte ber singên xwe. Herçend pir kosp û girêk hatine pêşîya wî jî, ji bo gihastina armancê û gihandina karwanî bo qonaxê Mîr Celadet, li ser karê xwe yê pîrozberdewam bû. Li pey wî hinek zimanzanên Kurd wek Sidqî Baban, Tewfîq Wehbî (1892-1984), Cemal Nebez û Reşîdê Kurd û yên dinê ji bo zimanê Kurdî li ser elfabeya Latînî xebitî. Lê, karê wan bi ser neket û elfabeyên wan dij gel zimanê Kurdî ne kêrhatî bûn û tev zarên ziman bi rast û durust bi wan nedihat nivîsîn.

Celadet Bedirxan, berî Tirkan bi çend salan dest bi karê xwe kir û elfabeya Kurdî danî û heta hinek nivîsîn jî pê belav kirin.

Gelek guherîn û cudayî hebûn di navbera elfabeya Celadetî û ya Tirkan de. Weka tê zanîn Tirk xudan hukumet û

dewleteka serbixwe bûn, li dûv dilê xwe şiyana û bi darê ketkiyê elfabeya xwe belav bikin. Kurdên belengaz û derbider li Şamê nikaribûn elfabeya xwe, ya Latînî di nav gelê Kurd yê hejar û perîşan û bîndest de belav bikin. Piraniya xelkê Kurdistanê di bin sitemiya Tirkan de bûn, Kemal Atatürk ziman û xwendina Kurdî qedexe kiribû. Mîr Celadet naçar bû hinek guherandina bixwe nav elfabeya xwe û wê nêzikî elfabeya Tirkî bike. Ji ber ku, heger rojek hat û Tirkan rê dan xwendin û nivîsîna Kurdî, dê miletê wî çî asteng û girifta nebûne. Elfabeya Bedirxan îro serkeftî, cihê xwe girtî û nuha bûye elfabeyekê bîngehîn û resen ji bo vekolîn û edebiyat û rewşenbîriya Kurdî li jor û rojavayê Kurdistanê û li Ewropayê. Hemû zarên ziman bi awayekê rast û durust pê tê nivîsîn.

Vê gavê li Tirkiyê piştî hinek rê ji bo bi kar anîna zimanê Kurdî vebû, ji bilî kitêb û belavokan li wir, ji deh kovar û rojnama bêtir bi elfabeya Celadet derdikevin. Hêvî û xwestina me ew e, di paşerojeke nêzik de li jêrê Kurdistanê ji van tîpan bere-bere bikar bînin. Ji bo zarên zimanê Kurdî bêtir nêzikî hevûdu bibin û bi ber

yekrengê yekgirtin biçê, kar dikeve ser milê Wezareta Perwerde û Fêrkirinê ya Fermadariya Herêma Kurdistanê. Wusa diyar e ku li xwendîngê Kurdistanê di xwendina îsal de ew nikarin van tîpan bi kar bînin. Lê pêwîst e ji bo salên bîn, li xwendîngê Kurdistanê karibin hêdî hêdî dest pê bikin ji nuha ve divê proje bîn çêkîrin.

Heger em tev dilsoz bin, ji bo fêrbûna zimanê xwe bi tîpên Latînî, divê em alikariyê bi hev re bikin daku, zû bighên armancê. Dîsan pêdiviyê, em hizra hindê bikin ku em di Kurdistanê azad û serbest de dijîn, her yek ji me azad e di xwendinê û nivîsînê de vê gavê delîveka zêrîn di destê me da ye. Bilanê em vê delîfa ha ji destên xwe nekin. Ev e, ew dem e ku em van tîpan bi kar bînin ji bo nivîsîna zimanê me yê şêrîn û nazik.

(*) Rewşenbîr û ronakbîrên Kurd; wek Emîn Zekî, Tewfîq Wehbî, Ebdulrehman Salih, Şikrî Fezîlî û Nûrî Berzencî li jêrê Kurdistanê di navbera salên 1921-1927'an de, dema hukumeta Iraqê ya wê çaxê ji bo nivîsîna Kurdî biryar derxistibû di derbarê bikaranîna elfabeya Latînî de, tu pêşniyar pêşkêşî berpîrsê karûbarên perwerde û fêrkirinê yê Iraqê nekiribûn.

Awirek li ser rewşa Kurdên li Ermenîstanê

Me dîsa ji dîrokê ders hilneda

Têmurê Xelîl

Moskova- Ji salên 30'yî heta salên 80'yî Ermenîstan, wek navendeka çand, lîteratur, Kurdzanî û folklorê gelê me li cîhanê dihate naskirin. Di nav wan 50 salan de dengê Kurdên Sovyetistanê zîz bû. Em serbilindiya Kurd û Kurdistanê bûn. Pirtûkên me yên zanyariyê, helbest, serpehatî, yê dersên ziman û lîteratura Kurdî, **Dengê Radyoya Erîvanê**, rojname me ya **Riya Teze**, komikên me yê dilan û şanoyê, cîhan bi xwe didan hesandin ku Kurd xwediyê çand û folklorê dewlemend in. Ev mîlet hêjaye ku bibe xwediyê axa xwe û dewleta xwe ava bike.

Lê ji nivê salên 80'yî ew "bayê" sosyalîzmê yê xweş ku, ji bo gelên biçûk pir hênîk û delal bû, bi bayê xezebê veguherî; Sovyet helweşiya; gelên mezî û xwedî komar pir-hindik bi ser ketin, lê gelên biçûk bûne "destmalên ser destan". Êdî nema ku Sovyet, Moskova, dewlet wek berê li wan xwedî derkevin. Me ronakbîrên Kurdên Ermenîstanê jî biryara xwe da: "Divê em bi xwe, li mîlet xwedî derkevin, ji ber ku xwediyê mîlet ronakbîr in". Me **Komela Ronakbîrên Kurdên Ermenîstanê** damezirand. Em ketin gundan, me civîn çekirin, mal bi mal geriyan, ku ji gel re rastiye bîjin, ku lazîm e, em yek bin, ziman û irf-edetê xwe biparêzin. Lê mixabin, ji bilî me sê komelên din jî çêbûn û gîşan jî, li dijî me kar kirin. Ne dîr e, ku destê dijmin û xêrnexwazan di wan komelan de hebe.

Komela pêşî ya **Êzidiya** bû. Di nav wan de hîç ronakbîrê tunebûn. Lê çend kesên xwendina bilind kiribûn, hebûn. Piraniya serokên wê komelê şêx bûn û xwedî pere û wesayî bûn. Ew çûn gundan û gotin, "Heger hûn bêjin em Kurd in, Ermenî wê me ji Ermenîstanê bi-qewirîn, lê heger hûn bêjin em Êzîdî ne û ne Kurd in, Ermenî wê me biparêzin".

Ji xwe tiştek weha tunebû. Gundiyên feqr jî, hinek ji tirsan, hinek ji dil ji wan bawer kirin û bûn "Êzdiyên nuh". "Êzdiyên nuh" bi komelên xwe, bi rojname **Dengê Êzdiyan** (bi zimanê Ermenî), bi **Radyoya Êzdiyan** êrîş anî ser me.

Komela duduyan, ya **Ji bo Rizgarkirina Kurdistanê** Laçînê bû. Armanca wê komelê ew bû ku hemû Kurdên Sovyetistana berê, bicivîne ser hev û çekan peyda bike û bişîne Laçînê (navbera Ermenîstanê, Qerebaxa Çiya û Azîrbêcanê) ji bo rizgarkirina **Kurdistanê Sor**. Me rind zanibû ku nuha li Laçînê çî bigre Kurd nemane û bi hêza çend Kurdan jî Kurdistan rizgar nabe. Belkî serokên wê komelê jî ev yek zanibûn. Lê diçûn nav mîlet digotin: "Gelî Kurdan, ev **Komela Ronakbîrên Kurdên Ermenîstanê** dixwaze komikên reqasê çêke, ji bo ku gel bireqise, lê em dixwazin Kurdistanê çêkin. Îcar, hûn çî dixwazin?". Mîletê bi yekdengî bersiv didan û digot: "Em Kurdistanê dixwazin!". Di nav wan de jî hema-hema ronakbîrên Kurd tunebûn an jî pir kêma bûn.

Komela Sisiyan jî -çiqasî ne eşkere be-jî- ji alî partiyeka Kurdan a Kurdistanê ve hate saz kirin. Endamên wê, bi xurtî ketin gundên Kurdan û mîlet "hişyar kirin". Demeke dirêj "hişyar" man, paşê ji gel hinekan gotin: "Heyran, ji me re digotin hişyar bin, em jî hişyar bûn, îcar nahêlin em razên". Mixabin ku, di nav wê komelê de gelek ronakbîrên Kurdên Ermenîstanê çiyê xwe girtibûn, hinek bi bawerî, hinek ji bo pakkirina rewşa xwe ya aborî, hinek jî ji ber ku, piraniya mîlet li pey wan diçû. Ji ronakbîrên me yê ku bi wan re bûn, piraniya wan hîç meqaleyek ji kovar û rojnamên Kurdên Ewropa û Kurdistanê re nenivîsibûn, tu partiyeke Kurdan nasnedikirin û hîç Kurdekî Kurdistanê li mala xwe sitar nekiribûn, lê ew ronakbîrên me ji kîse mîlet, dijîtiya wan dikirin, nanê mîlet dixwarin,

pirtûkên Kurdî yê ku du quruş nedikirin çap dikirin, ji ber ku hukûmetê pere ji ser wan birî, wan jî nenivîsî. "Kurdperweriya" wan bi ser avê ket. Wan jî mîlet ronakbîran dîr xistin.

Ronakbîrên Kurdên Ermenîstanê yê dilsoz û welatparêz (mixabin ku jimara wana pir hindik e) hîn hinek ji wan ji ber karê wan her sê komelan û ji bo ku wek berê paqij bimînin, ji Ermenîstanê derketin, berê xwe dane Moskovayê, bajarên Rusyayê, Ewropayê. Ji xwe dijmin jî ev dixwest. Lê çareyeka din tunebû. Gotinek heye, dibêje, "Heger dixwazî mîletek bi sernekeve, wî mîletî bêserî bihêle". Ango, ronakbîrên wî jê dîr bixe. Ji rûyê wan kesan pêşî, Kurdên musulman ji Ermenîstanê bar kirin çûn, paşê jî nivê Kurdên Êzîdî çûn. Her yek bi alîkî ve çû, bela wela bûn...

Di nava dîroka Kurd û Kurdistanê de demên weha pir bûne. Mîlet piranî herdem li dûv nezan û şarlattan çûye. Lê dîsa jî, mîlet ji wê yekê ders negirtiye.

Hinek dikarin pirs bikin ku çima ronakbîr ji nav mîlet derketin, dîsa jî dikarin bimana? Bawer bikin, ku mayî nedibû. Hinek wê bihatine kuştin jî...

Dibe hinek bifikirin ku ronakbîrên Kurd, yê ji Ermenîstanê derketine, kêmaniyê ji çanda me ya ji wir re tînin. Ez weha nafikirim, ji ber çend sebeban. 1- Min hemû pirtûkên Kurdî (ji her pirtûkekê yek) yê ji salên 30'yî heta dema me, hemû komplêktên rojname "Riya Teze" yê 38 salan, hemû stran û piyesên Radyoyên Kurdî derxistine Ewropayê û Kurdistanê, kirine milkê gelê xwe. Ango, ji wendabûnê dane xelaskirinê. 2- Riya Teze îsal hetanî nuha 4-5 hejmar ronahî dîtine û ew jî ji Erîvanê dernakeve û nagihîje mîlet. Ji xwe naveroka wê wusa bûye ku nayê xwendin jî, ji ber ku ketiye bin tesîra grûbekê. Em dikarin bêjin ku hema-hema hatiye girtin. 3- Radyoya Kurdî bi niv sehetî hatiye kurtkirin û bilî stran, tu tiştê guhdarkirinê nemaye. 4- Beşa Kurdzaniyê ji hev belav bû. 5- Ji gundê Kurdan li kêma ciyan dersên zimanê Kurdî tê dayîn. 6- Pirtûk çap nabin. Bi kurtî karê em li wir bikin, nema.

Ez bawer im, ku ew ronakbîrên Kurdên Ermenîstanê, yê ji her ça perçên Kurdistanê û Kurdzanên bi nav û deng, yê ne Kurd, ku li Moskova dijîn, zane û şareza ne. Lê kesên weha li her ciyê jî dikarin kêrî mîlet bînin. Berê, kare ronakbîrên me li Qahrê û Şamê pêşda diçû, paşê ew pêşketin li Parisê, Erîvanê xuya kir, dî re derbasî Lenîngradê û Swêdê bû, nuha jî dibe li Moskova bingehê xurt peyda bibe.

Serî ne ew e, ku li kuye, lê ew e ku çî û çawa ne. Serî ne ew e ku kî pir e, lê ew e ku kî rast e.

Tiştê herî xirab ew e, ku di nava rûxandina çand û lîteratûra me ya li Ermenîstanê de "rola" herî mezin ya wan Kurdan bû, yê bi karê xwe yê tarî û dîrmedîtî ve rê li ronakbîrên zane girtin û bûne sebebê wê ku mîletê me yê li wir di nav çend salan de dikare gelek tiştên gelî wunda bike, ku di nava gelek salan da wunda nekiribû...

Lê mîlet bere-bere bi fen û fêlên wan dihesin, ji wan dîr dikevin û berê xwe didine Kurdên paqij, bawermend û welatparêz. Û ev yek li Kurdistanê jî wusa ye. Xelk êdî ji gotinên mezî û vala bawer nake, lê baweriya xwe bi rastiye tîne.

Di nava van karan de gunehê mezî yê kê ye? Yê nûnerên gelê me ne. Em hîn bûne bêjin, ku dijmin zulmê li me dike. Gava Amerîka Kurdên Kurdistanê Başûr-axa me ya rizgarkirî- diparêze, lê Kurdên me bi hev re şer dikin, em ne ji xwe re, lê ji Amerîkayê re dibêjin xayin, kevneperest û emperyalîst. Kurdekî egal li serî, li gundekî Kurdan bi zimanekî nivê Kurdî, nivê Erebi û nivê Tirkî bi min re dipeyive û gazine xwe ji dewleta Suriyê dike. Ma qey Ereban bi zorê egela xwe kirine serê wî û şûna zimanê Kurdî yê delal zimanekî tevîshev xistine devê wî?

Spas ji bo wan ronakbîrên Kurdên Ermenîstanê û hemû welatparêzên me yê dilsoz re, ku di nava 50 salan de ji bo pêşketina me, di her warî de gelek karên baş kirine. Di vî warî de keda gelê Ermenî û hukûmeta Ermenîstanê jî pir e. Lê mixabin ku di vê hilweşandina çand û lîteratura me de "keda" wan Kurdên xizan, nezan û hinek Ermenîyan jî hebû. Mala wan ne ava be!

Bir alan yirmi iki veren

● Reşit Burhan

"Devlet oradan (Kürdistan'dan- RB) bir alıyor yirmi iki veriyor. Güneydoğu'ya götürdüğümüz hizmetleri Kastamonu'ya, Çanakkale'ye götürmüyoruz." Bu sözleri söyleyen TC'nin propagandasını yapan sıradan bir gazeteci ya da bir öğretim üyesi değildir, Türkiye hükümeti başbakanı ekonomi profesörü sayın Tansu Çiller'dir.

Bu sözleri ilk defa duymuyoruz, bundan önce de çok duymuştuk. Yaşın Doğan "halen Güneydoğu bölgemizden 100 TL'yi topluyorsak, aynı bölgeye onbeş katını, bin beşyüz lira harcıyoruz" diye yazıyordu. Birinin onbeş katı ve birinin yirmi iki katı arasındaki fark yedi kattır. Bu kadarı da olur, ne de olsa adı geçen ülke Türkiye'dir. "Bunlardan biri doğru yazmıyor" diye düşünebilir insan. Aslında ikisi de doğru yazmıyor, Türkiye'de doğruları yazmak suçtur. MEDYA GÜNEŞİ'nin 32. sayısında, bu konuya ilişkin Y. Doğan gibilerine yanıt vermişim. Burada aynı şeyleri tekrarlamaya gerek yok. Adı geçen görüşlerin ekonomik teorisinin dayanağı şudur: "Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgeleri dağlıktır ve iklim koşulları ekonomik gelişmeye elverişli değildir, bundan dolayı adı geçen iki bölge gelişmiyor. Bu nedenle az alınıyor, çok veriliyor". Sayın Taha

Akyol'un satırlarını okuyalım: "Yörenin dağlık coğrafyası ve haşin iklimi ekonomik ve sosyal gelişmenin önündeki frenlerdir." Nedense coğrafik koşullar ya da haşin iklim Kürdistan için fren oluyor, ama Hollanda, Norveç, Finlandiya vs. ülkeler için fren olmuyor. Eğer gerçekten coğrafik koşullar veya haşin iklim, adı geçen ülkeler için fren olsaydı bu ülkelerde yaşayan insanların açıklıktan ölmeleri gerekirdi, ama durum tam tersini gösteriyor. Coğrafik koşullar, iklim şartları ve yeraltı-yerüstü zenginlik kaynaklarının durumu bir ülkenin ekonomik gelişmesi üzerine şu veya bu derecede etkiye bulunur, bu inkar edilmez bir gerçektir. Ama reddedilemez bir gerçek daha vardır: Bir ülkenin gelişmesi veya gelişmemesi, sadece coğrafyanın durumu ya da iklimle açıklanamaz.

Eğer dağlık coğrafya veya haşin iklim ekonomik gelişmenin önünde fren olsaydı, Kürdistan XI. asırdan XIII. asrın başlarına kadar komşularından daha gelişkin olmazdı. Halbuki o sıralarda ve makina devrimlerine kadar, ülkelerin ekonomik gelişmeleri daha çok toprağa bağlıydı, çünkü temel üretim aracı topraktı. Klasik ekonomi biliminin babası olarak bilinen İngiliz U. Peti (1623-1687) şunları yazmıştı: "Emek zenginliğin babası, toprak ise anesidir. Anne toprağımız zengindir ama biz fakiriz, işte çelişki buradadır."

12 MART 1971'DEN PORTLER II

Sırrı Öztürk

Dr. Hikmet Kıvılcımlı	Hüseyin Cevahir
Hilmi Taşdemir	Harun Karadeniz
Zeki Erginbay	Dr. Memduh Eren
Nuri Yazıcı	Salim Yavuz
Mahmut Dondurmacı	Muzaffer Yılmaz
Zeki Öztürk	Vahit Tulus
Burhan Kabataş	Hüseyin Özyaman
Mehmet Kurt	İbrahim İşyar
Habib Barut	Reha Yalçın
Yusuf Hocaoğlu	Banu Ergüder
Ardeşez Markoz	110.000 TL.

Sorun Yayınları
Piyerloti Cad. No: 85 D/2-A
Çemberlitaş-İstanbul
Tel: 518 44 78

KİTAPÇILARDAN ARAYINIZ

Richard Bach

QAQLIBAZ

Werger: Osman Özçelikk

WEŞANÊN FIRAT

ADRES:
Divanyolu Cad.
Binbirdirek İşhanı No: 15
Sultanahmet-İstanbul
Tel: 516 05 91, Fax: 518 84 15

1-15 Haziran 1994

Kürtler yine sınıfta kaldı

● **M. Ali Yıldırım**

"Tarih tekrardan ibaret değildir" sözünü aydınlarımız sık sık kullanırlar. Şahsen, ben bu söze bir anlam veremiyorum.

Sanki tarih tekrarı etmiyormuş gibi bir anlam yükleniyor bu söze. Başkaları için bu böyle olabilir, buna bir diyeceğim yok ancak, biz Kürtler için, tarih her zaman tekrarı etmiştir düşüncesindeyim. Şöyle ki, Kürdistan tarihine bir göz atıldığında, kardeş kavgalarıyla dolu olduğu rahatlıkla görülebilir. Kürt başkaldırıların bastırılmasının temelinde de, hep Kürtlerin kendi aralarındaki çekişmeler yatmaktadır. Kendi aramızdaki bu çelişkilere fırsat bilen düşman da, bizi silindiri gibi ezip geçmiştir, her zaman.

Şimdi bütün Kürt parti, ha-

reket, kurum ve şahsiyetlerine sesleniyorum: Hangimiz bu kahrolası tarihten ders çıkarabildik? Cevap elbette ki, hayır olacak. Tam tersine modern örgütlenme dediğimiz yapılarımızla da, kardeş kavgalarını bölgesellikten çıkarıp, Kürdistan'ın tümüne yaymayı beceri sanmışız. Bu tekrarı değil de nedir? Hangi geçmişten ders çıkarmışız? Tersine, geçmişin kötü bir tekrarı olmuşuz.

Güney Kürdistan'daki son tablo içler acısı doğrusu. KDP ve YNK arasında yıllarca süren çatışmalar, 1985'te Cut Cephesi'nin ilanı ile son bulmuştu. Bu olay, geçmişin acılarına rağmen hepimizi sevince boğmuş, düşmanlarımızı hüsrana uğratmıştı.

Hele hele Körfez Krizi'nden

sonra, Güney Kürdistan'da cereyan eden olaylar, meydana gelen gelişmeler, demokratik seçimler, hükümetin kurulması ve Federe Devlet ilanı ile da, halkımızın yüreğine su serpilmişti. Kimi eksik ve yanlışlıklara rağmen, ulusal kurumsallaşma Kürtlerin devletleşmeyle doğru yol aldıkları kanısı yaygınlık kazanmaya başlamıştı. Kardeş kanının bir daha akıtılacağı kimin aklına gelebilirdi.

Güney'deki bu çatışmaların bir toprak anlaşmazlığından kaynaklandığı söyleniyor. Doğrusu öyle bir milletiz ki, "pire için yorgan yakmakta hiç tereddüt etmeyiz. KDP ve YNK'li sorumlulara seslenmek istiyorum: Sizler bir karış toprak için birbirinizi boğazlarken, yarın düşmanın ülkenizi işgal edip hepinizi mahrum edeceğini

unutuyorsunuz. Ve siz de 1988-90 yıllarında olduğu gibi, Mesut Barzani ve Celal Talabani de dahil yüzlerce peşmergeyle ya Suriye, ya İran ya da Türkiye'ye iltica etmek zorunda kalabilirsiniz. O zaman ah vah etmeniz de, iş işten geçmiş olacak. Bir Kürt yurtseveri olarak bir daha sizleri sağduyulu davranmaya çağırıyorum. Dargrupçu çıkarlar uğruna, Kürt halkının eline geçmiş olan bu tarihi fırsatın kaçırılmaması gerektiğini düşünüyor, diğer Kürdistanî örgüt ve partileri bu kardeş kavgasının bir an önce durdurulması için arabulucu olamaya davet ediyorum. Bunu yapamıyorlarsa, hiç değilse körüklemeye de çalışsınlar. İlk günlerde, aralarında PDK'nin de bulunduğu 11 Kürt örgüt ve partisinin arabuluculuk girişimlerinde bulduklarını öğrendik. Böylesi bir girişimden dolayı, doğrusu kendi adıma sevindim. Ancak, ne yazık ki, iki gün sonra ERNK

Avrupa sözcüsü Kani Yılmaz'ın hiç de dostane olmayan ve direk bir tarafı suçlayan demeci, taraflar arasındaki anlaşmazlığın çözümünü olumsuz yönde etkilendi. Özellikle de, KDP'nin ihanet ve işbirlikçilikle suçlanması, bu çerçevenin hem taraflar arası arabulucu rolüne gölge düşürmüş, hem de bir tarafı suçlayarak diğer taraftan yana açık tutum takınmakla, her iki tarafın da tahrik edilmesine neden olunmuştur.

Bu açıklama PKK'nin kardeş kanı dökülmesine karşı olduğu yönündeki önceki açıklamalarıyla da çelişmektedir.

Kimseyin Kürtlük adına böylesi bir ateşle oynamaya hakkı yoktur. Hele hele böylesi nazik bir dönemde de, tekrarla dolu tarihimizden ders almayacaksak, ne zaman alacağız? Pek umutlu olamamakla beraber, bir gün tarihimizin bu kahrolası tekrarından ders alınacağı umudu ile...

Seydo Aydoğan

Eğer birgün bu dağlar da bahar yüzü görürse, baharına bir demet çiçek koyacağımı yazmıştım.

Bu umudu hala taşıyorum.

Ağabeyin
Mustafa Aydoğan

26.9.1963-5.6.1992

Ji bo Abdurrezak Beğik

Te jiyana xwe da
Di vê rêyê de
Wê jiyana te bibe jiyana me
Wê ronî bibe rêya me
Wê herdem bi serfirazî be bê bîranîn

Xwendevanên
Roja Medya ji Batmanê

Tarih 8 Temmuz 1992...

Kiralık katil haince yaklaştı;

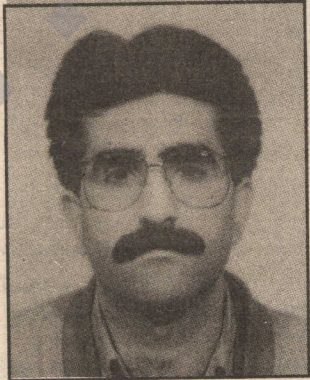
Hafız'ı arkadan kaleşçe kurşunladı...

Ve gökten bir yıldız daha kaydı...

HAFIZ AKDEMİR

Şehadetinin 2. yılında
saygıyla anıyoruz

Medya Güneşi Çalışanları

Hafız Akdemir

Xaçepirs

1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

Dilketiya Memê Alan (berevajî) b- Karikê nêr ê hatiyê bizina. 12- a- Berdestê hosta, yan xwendekar. b- Tîştên ji zîv hatîne çekirin..

Serejêr: 1- a- Pozbilind b- cûrekî nivîsê c- jan, kul. 2- a- Kulilkeke meha Adarê b- Peyveke gazîkirinê. 3- Pêşrew, serkêş 4- a- nerehetî, nerawestiyana zarokan (berevajî) b- Bayê pir bi hêz 5- a- Kesê ku masiyan digre b- Kurtiya "numara, number" 6- a- sê herfên elfeba kurdî b- hediye (berevajî) 7- a- şefeq, elînd, berbang b- qezeyeke Kurdistana Îraqê (berevajî) 8- a- pronavek (berevajî) b- kesê ku hay ji tîştêkî heye, kesê ku meselê dizane 9- a- "du herfên bêdeng b- pronavekî îşarkî c, rojeke heftiyê. 10 a- navê cihekî ji laşê mirov. b- perçe qumaşek ku pê pencera, an deriyan digrin. c- pronavekî îşarkî ji bo kes û tîştên me (berevajî) 11- a- Libên gerimî ên kelandî. b- Navê kinkirî ê şirketeke mezin a supermarketan li sê welatên îskandînavî. c- kes, an heywanê nejdî, ê ne sax, bê ruh. 12- Genim, ceh, an garisê hatiyê durîne, b- bêhîn.

Çeperast: 1- Serokê Komara Mahabad a Kurd. 2- a- reqemek (berevajî) b- peyvek pîrsê c- pronavek (berevajî) d- kesê ji mirov re ne biyanî, ê ku tê nasîn. 3- a- Maç, mûç. b- Perçe paçik, pate ya ku mirov pê cîhê qetiyayî ê cilan didurû. 4- a- gotineke şaşbûnê xuya dike. b- Qezeyeke Kurdistana Îraqê ku bi piranî Kurdên êzîdî lê rûdinin. 5- a- Dîn, ayîn. b- heywanekî kûvî (berevajî) 6- a- Sînonîmeke "ku" (berevajî) b- daçekek c- Koçer 7- a- Gep, perçekî biçûk ê xwarinê an nanî. b- eşîrek e ku li perçên Kurdistana Tirkî, Kurdistana Îraqê û Kudistana İranê dijî. 8- a- Li Kurdistana Sûriyê ji qumaşê ne baş, ji ê ne eslî re tê gotin (berevajî) b- sira, rêz (berevajî) 9- Li devera Behdînan û Hekarî darika ku pê lîstika "Koşoyanê dilîzin, (Kaşoyanê lîstikeke wek "Golf" a ku li Ewropa û li cîhên din tê lîstin.) b- Feodal. c- Pronavek 10- a- pronavekî kesîn. b- Li devera Behdînan ji "lîstik", yan "henek"ê re tê gotin. c- daçekek (berevajî) 11-

MEDYA

GÜNEŞİ

ÇARÇIRA Basın ve Yayıncılık Ltd. Şti. adına • Sahibi ve Yazışmaları Müdürü: Murat Yeşilirmak • Genel Yayın Yönetmeni: Mahmut Metin • Ortadoğu Temsilcisi: Ahmet Cemal • Güney Kürdistan Temsilcisi: Azad Şatehî Avrupa Temsilcisi: Halim Can • Muhabirler: Bavê

Azad (Krefeld) Mahmudê Malazgirtî (Hamburg) • Sinan Alabay (Köln) • Ali Karaaslan (Giessen) • Cumali Gökalt (Hollanda) • Bavê Zerdest (Danimarka) • Seyda Alpsen (İngiltere) • Halis Kınalı (İsviçre) • A. Kadir Bozyl (Norveç) • Seyid Şahin (Fransa) • Şoreş Fırat (Rusya) • Baran Jiyan (Yunanistan) • Genco Hasan (Bulgaristan) • Yönetim Yeri: İnebey Mah. Valide Camii Sok. No: 50, Kat:4 Aksaray-İstanbul / Tel: 530 68 31 Fax: 586 22 31 • Diyarbakır Bürosu: Şair Sırrı Hanım Sk. Maruf Apt. Kat:1 Ofis-Diyarbakır/Tel-fax:(412) 221 80 74 • Antep Bürosu: Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat 4 No: 45 Tel.: (342) 234 59 31 • İzmir Bürosu: 859. Sk. Saray İşhanı Kat:2 No:3/203 B. Blok Konak/

İzmir Tel: (232)-445 46 50 • Adana Bürosu: Ali Münif Cad. Büyük Adana İşhanı Kat:4/30 /Tel-Fax: (322)359 94 92 • Mersin Bürosu: İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sok. No: 5/6 /Tel:(324)2370477 • Avrupa İlişki Adresleri: H. Can Box:15216, 161 15 Bromma-Sweden; M. Malazgirtî, Amadane Str.58, 2000 HH 56 Germany • Abone Koşulları: Yurtiçi/ 1 Yıllık:250 000 TL; 6 Aylık:120 000 TL; Yurtdışı/ 1 Yıllık: 75 DM, 50 \$ • Yurtdışı Fiyatı/ İsveç: 15 SKR, Danimarka: 15 DKR, Norveç: 15 NKR, Almanya: 5 DM, Fransa: 15 FF, İngiltere: 2 Pound, İsviçre: 4 SFr, Hollanda: 3 Florin • Hesap No: Nusrettin Yüksekaya, Yapı Kredi Bankası, İstanbul Aksaray Şubesi, 0076859-8 Nolu Hesap • Baskı: Serler A.Ş. Tel:(232)4454650

Yeni bir kitap ve yeni bir sahtekarlık

● Malmîsanij

Kürtler ve Kürt sorunu konusunda T.C. resmi basınıyla onun güdülmündeki Kemalist basında yıllarca inkar ve yalana dayalı her yöntemin kullanıldığı biliniyor. İlginç olan husus, Kürtler söz konusu olunca Türkiye'de Kemalizme sözde muhalefet eden değişik kesimlerin aynı tavrı sürdürmeleridir. Nurcuların, Said-i Nursi'nin eserlerinin Kürtler ve Kürdistan'la ilgili bölümlerini nasıl tahrif ettiklerini bir çalışmamızda belirtmiştik. Burada başka bir sahtekarlık örneği üzerinde duracağız.

Geçen yıl Pınar Yayınları tarafından, aslen Süleymaniye Kürtlerinden olan Mevlanzâde Rifat'ın Türkiye İnkilâbı'nın İçyüzü adlı kitabı İstanbul'da yeniden yayınlandı, Kitabı Metin Hasırcı basıma hazırlamış. Hasırcı, yazarın dilini sözümona sadeleştirmiş, ancak sadeleştirdiğini de belirtmemiştir. Oysa bunu belirtmesi gerekirdi.

Metin Hasırcı'nın basıma hazırladığı kitabın başında Mevlanzâde Rifat kısaca tanıtılmış, fakat onun Kürt oluşundan ve Kürdistan Teali Cemiyeti genel merkezi üyelerinden oluşundan kasıtlı olarak söz edilmemiştir. Kasıtlı olarak diyoruz çünkü söz konusu kitabında Mevlanzâde Rifat bu hususu belirtmektedir. Hatırlatalım ki değişik

kaynaklar, onun Mondros Mü-tarekesi'nden sonraki dönemde bağımsız Kürdistan kurulması için çalıştığını da kaydederek.

Mevlanzâde'nin sözünü ettiğimiz kitabının bu baskısında olduğu gibi, bazı Türkçe kaynaklar genellikle onun

Metin Hasırcı'nın basıma hazırladığı kitabın başında Mevlanzâde Rifat kısaca tanıtılmış, fakat onun Kürt oluşundan ve Kürdistan Teali Cemiyeti genel merkezi üyelerinden oluşundan kasıtlı olarak söz edilmemiştir. Kasıtlı olarak diyoruz çünkü söz konusu kitabında Mevlanzâde Rifat bu hususu belirtmektedir. Hatırlatalım ki değişik kaynaklar, onun Mondros Mü-tarekesi'nden sonraki dönemde bağımsız Kürdistan kurulması için çalıştığını da kaydederek.

1930'da öldüğünü yazarlarsa da aynı kitabın Arapça baskısında 1872-1950 yılları arasında yaşadığı yazılıdır (ölüm tarihi kesin değil).

Burada asıl olarak üzerinde durmak istediğimiz husus ise bu baskıda bir bölümünün çıkarılmış olmasıdır. Üstelik bu bölümün çıkarıldığından hiç söz edilmemiştir. Okuyucu, aşağıda dilini sadeleştirerek aktardığımız söz konusu bölümü okuyunca yeni baskıda bunun neden çıkarıldığını daha iyi anlayacaktır. Bu örnek, özellikle Kürtler konusunda Türk kaynaklarına ihtiyatla bakılması gerektiğini bir kez daha hatırlatıyor. Kitabın dili sadeleştirilerek yapılan değişiklikler ve hatalar üzerinde bu yazıda durmayacağız.

Pınar Yayınları'nın yaptığı baskıda, bunun "birinci basım" olduğu yazılıysa da bu doğru değildir. Çünkü Mevlanzâde'nin kitabı ilk kez formalar halinde ve Arap harfleriyle 1929'da Halep'te yayınlanmış, daha sonra Ermenice'ye çevrilmiş ve Er-

menicesi üç baskı yapmıştır. 1992'de aynı kitabın Arapça çevirisi de Şam'da yayınlanmıştı. İlk yayınlanışından ancak altmışdört yıl sonra Türkiye'de yayınlanabilen bu kitapta ilginç bilgi ve belgeler bulunduğunu da bu vesileyle hatırlatalım. Hatırlatmak istediğimiz bir başka

husus da şudur: Kürtlerle ilgili tarihsel belge ve kaynakları gizlemeye ve tahrif etmeye artık son verilmelidir. Bu, insanlığa ve bilimsel dürüstlüğe yakışmaz. Hem sonra, Kürtler de artık 1910'ların, 1920'lerin okuma yazma bilmeyen Kürtleri değil; onlar böyle sahtekarlıkları görebiliyorlar ve kolay kolay kanmıyorlar artık. Bu türlü sahtekarlıkları yapmaya kalkışanlar bu hususu unutmamalı ve başkalarını aptal yerine koyma aptallığından artık vazgeçmelidirler.

Pınar Yayınları'nca yayınlanan kitabın 299. sayfasının "oluyordu" diye biten paragrafından sonra aşağıdaki bölümün (Osmanlıca metinde ikinci fas-lın 95. ve 96. sayfaları) gelmesi gerekirdi.

Mevlânzâde Rifat

Türkiye İnkılâbının İçyüzü

PINAR YAYINLARI

Mevlânzâde Rifat'ın Pınar Yayınları tarafından tahrif edilerek yayınlanan kitabının kapağı.

zisine dair Mustafa Kemal Paşa'nın Halk Fırkası (Partisi) Kongresi'nde irad edip (söyleyip) sonradan kitap biçiminde basılan nutkunda "Bir Kürdistan oluşturulacaktı" yolunda, bu geziye atfedilen önem, o zaman için kesinlikle akla gelemezdi. **Merkezi İstanbul'da bulunan Kürdistan Teali Cemiyeti'nin biricik gayesi, ezici çoğunluğu Kürt olan bu yerlerin, azın azı olan Ermenilerin hakimiyeti altına - her ne pahasına olursa olsun - girmesine engel olmak. Kürt ulusunda ulusal bir uyanış ve gelişme uyan-durmak idi. Zaten Kürdistan Teali Cemiyeti'nin çalışmalarının sonucu idi, Barış Yüce Meclisi'ni Doğu İllerinde incelemeler yapmaya mecbur eyliyen.** Bu konuda Sait Paşazâde Kürt Şerif Paşa'nın da takdire değer hizmetleri olmuştur.

İşte bu sırada idi ki Bâb-1 Âli, Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'da İttihat ve Terakki hakimiyetini yeniden kurma gayesine yönelik girişimlerine engel olmak, Sivas'ta yapılması düşünülen kongreyi dağıtmak için Elaziz (Elazığ) Valisi Kayserili Kurmay kaimmakamlarından (yarbaylarından) Ali Galip Bey'e emir vermişti.

Ali Galip Bey, Bâb-1 Âli'den aldığı emir üzerine kuvvet sağlamak için Malatya'ya gelmişti. Bunun bir tesadüf eseri olacağına inanmayan Mustafa Kemal Paşa, sorunda İngiliz parmağının varlığını zannederek o tarafların kumandanı bulunan Kazım Karabekir Paşa'dan Majör Noel ve arkadaşlarının tutuklanmalarını istemişti.

Kazım Karabekir Paşa, sorunu inceleyip nazikliğini anlayınca, Mustafa Kemal Paşa'ya çektiği telgraflarla...*" (abç)

* Pınar Yayınevi'nce yayınlanan kitapta yer verilmeyen bu bölüm için bak. Mevlânzâde Rifat, Türkiye İnkilâbının İçyüzü, fasıl: 2. Halep, 1929, s. 95-96

"Paris'te Versay Sarayı'nda toplanan Barış Yüce Meclisi, ardarda gelen ve basın dünyası ile de takviye edilen Ermeni talepleri karşısında güç bir komnumda kalmıştı.

Doğu illeri (Vilayât-ı Şarkiye) adıyla tanınan Kuzey Kürdistan illerinde sakin Kürt, Türk ve Ermenilerin elde gerçek ve sağlam bir nüfus istatistiki olmadığından, nüfus miktarı ve buldukları sahanın incelenmesine lüzum görmüş, Kürt dilini bildiğinden Majör (Binbaşı) Noel adında bir İngiliz binbaşısının yerinde incelemeler yapmakla görevlendirmişti.

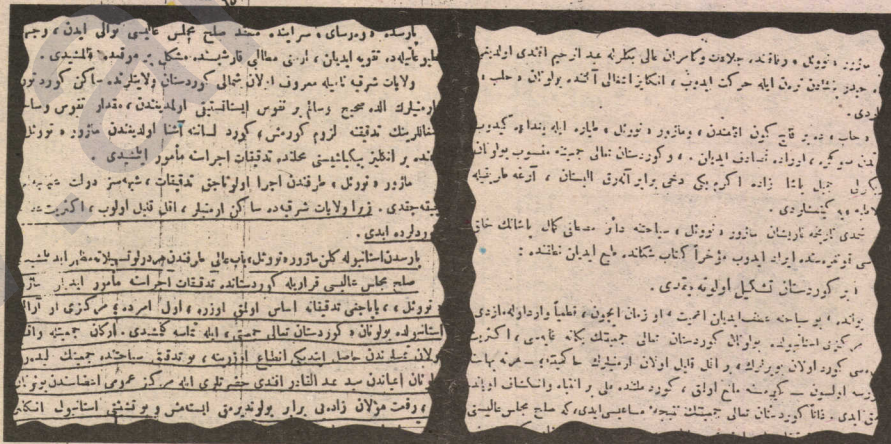
Majör Noel tarafından yapılacak incelemeler, şüphesiz Osmanlı Devleti lehine çıkacaktı. Çünkü Doğu illerinde sakin Ermeniler azın azı olup, çoğunluk Kürtlerde idi.

Paris'ten İstanbul'a gelen Majör Noel'e, Bâb-1 Âli tarafından her türlü kolaylık sağlanmıştı. Barış Yüce Meclisi'nin kararıyla Kürdistan'da incelemeler yapmakla görevlendirilen Majör Noel, yapacağı incelemelere esas olmak üzere, herşeyden önce, merkezi o aralık İstanbul'da bulunan Kürdistan Teali Cemiyeti ile ilişkiye geçmişti. Cemiyet'in ileri gelenleriyle kurduğu ilişkilerden edindiği izlenim üzerine, bu inceleme gezisinde (yolculuğunda) cemiyetin lideri bulunan Senato üyelerinden (ayândan) Seyid Abdülkadir Efendi hazretleri ile genel merkez üyelerinden bulunan, ben Rifat Mevlanzâde'yi beraber bulundurmak istemiş ve bu girişimini İstanbul İngiliz Elçiliği aracılığıyla sezdirmişti. Ne ben ne de mağfur (yarlıganmış) şehit Seyid Abdülkadir Efendi Hazretleri yapılan öneriyi kabul etmedik, bununla birlikte bu

gezisinde Majör Noel'i yalnız bulundurmaya da maslahata uygun görmedik. Genel Merkez'de yapılan bir oturumda, Cemiyet'in ikinci başkanı bulunan merhum Bedirhani Emin Âli Bey'in oğullarından Celadet ve Kamuran Âli Beylerin, bu gezinin devamı müddetince Majör Noel'in refakatinde

duğundan, Bâb-1 Âli, Majör Noel'e her türlü kolaylık gösterilmesini illere genelgele ile bildirmiş, kendisine de açık ve genel bir tavsiye vermişti.

Majör Noel, refakatinde Celadet ve Kamuran Âli Beylerle Abdürrahim Efendi (Hakkari) şair ve yazar Abdürrahim Rahmi Zapsu kas-

Türk İnkılabı'nın İçyüzü adlı kitabın, Metin Hasırcı tarafından yayına hazırlanan baskısından çıkarılan Osmanlıca orjinalindeki 95. ve 96. sayfaları.

bulunmalarına karar verdik.

Bâb-1 Âli, Majör Noel'in gezisinin nedenlerini biliyordu. Yapacağı incelemeler ile Doğu illerinde bir Ermeni azınlığının, İslam ve Kürt çoğunluğunun gerçekliğinin anlaşılacağından ve bu suretle Barış Yüce Meclisi'nin aydınlatılacağından, Ermeni komitelerinin hayalden ibaret olan iddialarının çürütüleceğinden emin olduğundan, esasen de daha önce bildirilmiş olduğu gibi; Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya gönderilmesine neden olan sorun bu ol-

tedilmektedir- Mamîsanij) olduğu halde Haydarpaşa'dan tren ile hareket edip, İngiliz işgali altında bulunan Halep'e gelmişlerdi.

Halep'te birkaç gün kaldıktan ve Majör Noel uçakla Bağdat'a gidip döndükten sonra, orada tesadüf edilen ve Kürdistan Teali Cemiyeti'ne mensup bulunan Diyarbakirli Cemil Paşazâde Ekrem Bey'i de beraber alarak Elbistan, Arğa yoluyla Malatya'ya gitmişlerdi.

Şimdi tarihe karışan Majör Noel ge-